A nívódíj nívója

Elismerés a legjobb formatervezőknek – Presztízs és gazdasági háttér

Már a karikaturisták is foglalkoznak az ipari formatervezéssel és ez jó jel — állítja egy szakember. Azt jelenti, hogy felnőtt az alkalmazott művészetek sajátos ága. Persze, ezt ő is csak afféle poénnak szánta, hiszen az jelentené a design igazi felnőttségét, ha mindenütt beleépülne a gyártmányfejlesztésbe, részévé válna a műszaki gondolkodásnak. Nemcsak ott lenne egy-egy termék születésénél, hanem az már úgy születne meg, hogy magán hordozza jegyeit.

Immár hatodik alkalommal osztották ki a közelmúltban az ipari formatervezési nívódíjakat, amelyekre két tárca, az Ipari, valamint az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium írt ki pályázatot. *Amióta csak létezik ez a díj, dúl a vita körülötte.*

Idézet egy 1982-es ipari minisztériumi anyagból: „Az elmúlt három év tapasztalatai szerint nem sikerült az elképzelt mértékben vonzóvá tenni a nívódíjat. Nem elég magas a díj presztízse, a kitüntetéssel járó forint összege sem jelent elég húzóerőt. Nem születik évente a kontingenssel arányban álló számban díjazásra érdemes termék. Mérlegelni kellene, hogy a nívódíjakat kisebb darabszámban, nagyobb forintértékkel, és nem évente, hanem kisebb gyakorisággal adjuk ki.

Kiállításokon, esetenként a kereskedelemben magasabb színvonalú termékek is láthatók, mint amilyenekkel pályáznak. Szükségesnek tűnik, hogy valamilyen módon, például pályázatra történő meghívással, ezeket a termékeket is a zsüri elé tereljük."

A csapda

Mi változott azóta? Évente adják ki a díjat — születik ennyi jó termék — de a díj összege *már módosult,* megkétszereződött. (Egyéni pályázók: 20 ezer forint; kollektívák: 40 ezer forint.) Ez önmagában nem jelent kifejezetten nagy vonzóerőt — hiszen bármennyire is erősödött azóta a nívódíj körüli hírverés —, jó néhány szép és hasznos termékkel ma sem pályáznak az alkotók. *Dr. Hegedüs József* szerint, aki az OMFB kebelén belül az Ipari Formatervezési Tanács titkára, csekély volt a „meghívásos" pályamű. Azért hallhattunk erre is példát *Tréffl Istvántól* (ÉVM), ami azt jelzi, hogy mégsem akkora a díj presztízse, mint kellene.

Tegyük hozzá; a nagyobb hírverés ellenére a tavalyihoz képest *csökkent* a pályzók száma. *Dr. Medgyessy Péterné,* az Ipari Minisztérium főosztályvezetője óva intette a minapi sajtótájékoztatón részt vevő újságírókat, hogy ebből messzemenő következtetést vonjanak le. Hiszen az elmúlt években *visszaesett a beruházások üteme, kevesebb lett a formatervezési megbízás.* Márpedig a mostani nívódíjak lényegében az elmúlt két-három év munkáját tüntetik ki. A kiírás szerint ugyanis csak olyan kiemelkedő műszaki színvonalú és formai kialakítású termékkel lehet pályázni, *amelyet már iparilag sorozatban gyártanak.*

Aki egy kicsit is ismeri egy-egy új építőanyag, vagy akár étkészlet sorsát, az tudja: legalább másfél év az átfutási idő. És ahhoz, hogy iparilag sorozatban gyártsák (ha egyáltalán komolyan vesszük ezt a kitételt), annak feltétele, hogy valaki már megrendelte a terméket. A valaki természetesen a kereskedelem.

Nem kötelező

Itt *rejlik* a 22-es csapdája. Mert mi történik akkor, ha mondjuk a kereskedőnek (nem akarunk minden értékesítőt konzervativizmussal vádolni, de azért megesett már ilyesmi) korántsem tetszik az újdonság, ragaszkodik a régihez és nem rendeli meg azt a szép formájú és praktikus árut? Akkor az soha nem pályázhat? Annál is inkább nehézen vehető komolyan ez a *„már gyártott termék, de nem három évnél régebben fejlesztették ki"* követelmény, mert a díjazott és a Gerlóczy utcai Design Centerben kiállított pályaműveket még sohasem láttuk az üzletek kirakataiban. Persze, a sorozatgyártás jelenthet kis szériát és nagyot is, meg azt is, hogy gyártják már — exportra.

Amióta létezik a nívódíj, azóta polemizálnak szakemberek és újságírók, *hány díjat osszanak ki egy évben, s legyenek-e díjkontingensek.* Az idén 26 díjat ítéltek oda, de 1982-ben például 21-ről tesz említést a minisztériumi tájékoztató (gépipar 8, könnyűipar 8, nehézipar 5). Az egyik tábor arra szavaz, hogy a beérkezett pályázatok minősége és színvonala alapján szükség szerint *rugalmasan térjenek el* az ágazati kontingensektől — ez most az idén már így történt —, viszont az összesen kioszthatók díjak számát célszerűnek tartják állandósítani. Felmerülhet a kérdés: nem eshet-e meg, hogy alacsony színvonalú pályázatokkal töltik ki a rendelkezésre álló díjkeretet? Az idén éppen az volt a gond, hogy sok jó színvonalú munkát *ki kellett hagyni* — mondta dr. Medgyessy Péterné főosztályvezető.

Utoljára hagytuk a lényeget: *milyen volt a beérkezett pályaművek színvonala?* A Gerlóczy utcai Design Centerben a 26 nívódíjas termék, illetve az arról készített fotó tekinthető meg — június 7-ig. Ezek így egymás mellé téve, a pohárkészlet és a babaruha, a szőnyegpadló és a kávéskészlet önmagában nem adnak fogódzót. Úgy lehetne megítélni színvonalukat, ha a többi hasonló termék közé tennénk: abból kiemelkednének-e? Dehát ez megoldhatatlan kiállítási feladat lenne. Mert nagyon szép a Spirál pohárkészlet (egy svéd cég már rendelt belőle 800 garnitúrát, ami nem kis dolog), de hátha kapható még szebb, amelyik nem pályázott? *Hiszen pályázni nem kötelező ...*

Azt sem tudja hirtelenében a betévedő látogató, hogy mennyi az újdonság a szép (exportra szánt) konzerves üvegekben és azt sem, hogy az új Ikarus-buszban, amely kooperációban készült, mi a Volvo — a forma-e vagy a motor. Ennél sokkal inkább megérdemelné a díjat a HÓDGÉP *Aerotrak* repülőtéri vontatója, amely a maga nemében igazi újdonság — mondta mögöttem valaki, amikor ott jártam. Viszont minden „laikus" látogatónak azonnal az jut az eszébe (ahogy a BNV-n is), hogy az üzletben mikor lehet megvenni a *California* cipőket, meg a *Montana junior* elemes szekrényt. Minderre természetesen nem tudnak választ adni a Design Center lelkes szakemberei, nem ez a feladatuk. Csak emlékezetünkbe idézhetjük a tavalyi, meg tavalyelőtti nívódíjasokat, így arra a kérdésre, hogy emelkedett-e a díjazott termékek színvonala, nehéz választ adni. A zsüri szerint igen.

Megszállottak

Néhány száz megszállott ember híve ma a design-nak. A tervezők, akik beneveznek (van, aki már harmadszor), aki készíti az ismertető anyagokat, akik írnak és beszélnek rendszeresen a témáról. *De ők sem tudnak változtatni ma még alapvető gazdasági összetevőkön.* Ha mondjuk a szép *Kolibri* tévékészülék tervezői nem neveznek be a pályázatra, attól még ugyanúgy el fogják kapkodni terméküket az üzletekben, ha végre odakerül majd a termék, mintha nem neveztek volna be, *mert a színes tévé hiánycikk.* És nem tízféle gyár tízféle terméke, tévékészüléke közül kellett az övékét kiválasztani.

Nálunk, szemben a fejlett ipari országok gyakorlatával, az a nívódíj feladata, hogy mozgósítson, ösztönözzön, nem pedig az, hogy egy legyen a gazdag piaci kínálatot szelektáló eszközök között — hallottuk az egyik szakembertől a sajtótájékoztatón.

A jelenlegi helyzetben sajnos, ez a teendő sem kevés.

Elek Lenke

Tengeri áruszállítás

Halálra ítélt hajók

Dél-Korea, Tajvan, Szingapúr és Pakisztán hajóbontásra szakosodott üzemeiben tavaly 29 millió bruttó regisztertonna (BRT) befogadóképességű hajóflottát bontottak szét. Ez a tevékenység *hatalmas üzletet jelent* a roncstelepeknek, s valamennyi hasznot hoz a halálra ítélt hajók tulajdonosainak is. A hajók eladása és szétbontása ugyanis még mindig jelent valami bevételt, viszont a kikötőkben *munka nélkül ringatózó* vízijárművek fenn- és karbantartása csak ráfizetéses lehet. A roncstelepek bővülő forgalma jól jellemzi a tengeri áruszállítás helyzetét, amely egyelőre képtelen kilábalni a több mint fél évtizede tartó súlyos válságból.

A világ kereskedelmi szállítóflottájának befogadóképessége meghaladja a 430 millió BRT-t. A hajóraktér 42 százaléka tankhajó, 22 százaléka pedig nyersanyagot és tömegárut szállító vízijármű. A világ hajóflottájának tehát csaknem *kétharmada küszködik megélhetési gondokkal,* hiszen a világkereskedelem bővülése ellenére nem növekszik a kőolaj és a nyersanyagok forgalma. (Érdemes megjegyezni, hogy 1984-ben a világkereskedelem értéke több éves csökkenés, illetve stagnálás után ismét növekedett — 1950 milliárd dollár volt —, de a gyarapodást elsősorban a készáruk kereskedelmének bővülése idézte elő.)

A kőolaj és a nyersanyagok iránti igény csökkenése, az anyag- és energiatakarékos technológiák térhódítása egycsapásra feleslegessé tette a hetvenes években erőteljesen *felduzzasztott világflotta* jelentős részét. Az olajválság idején épített mammuttankhajók nagy hányadát már befogadták az olvasztókohók, de a lebontások ellenére még mindig több tízmillió BRT-re tehető a kapacitásfelesleg a tengeri áruszállításban.

Az árak, illetve a fuvardíjak a tartós dekonjunktúrának megfelelően alakulnak: a *szállítási túlkínálat* miatt a hajóstársaságok meglehetősen alacsony fuvardíjakkal igyekeznek megrendelésekhez jutni. A *„sok hajó, kevés rakomány"* helyzetben a megrendelések csekély vagy nulla nyereséget biztosítanak. A hajóstársaságok nehéz piaci helyzetét tovább bonyolítja, hogy a bankok érvényesítik velük szemben zálogjogukat, s át kell ütemeztetniük felvett kölcsöneik visszafizetését is.

Időközben a világ hajógyártásának központja áttevődött Dél-kelet-Ázsiába. A japán, hongkongi, a tajvani és a dél-koreai hajógyárak *elszipkázzák* a patinás nyugat-európai hajóépítő cégek elől a kevés megrendelést is, ami még adódik. A világ új hajómegrendeléseinek 80—90 százalékát az ázsiai országok kapják, amelyek egyrészt 30—40 százalékkal olcsóbban szállítanak mint versenytársaik, másrészt pedig kiváló a hajóik minősége, megbízhatósága és műszaki tulajdonságai.

Ebben a helyzetben mind a hajóépítők, mind pedig a hajóstársaságok között igen nagy a verseny a megrendelések elnyeréséért, illetve az ügyfelek átcsábításáért. Különösen az *„olcsó zászló"* alatti hajózás tör sok borsot a fuvarozók orra alá. Ismeretes, hogy néhány ország — Panama, Libéria stb. — kedvezményeket nyújt azoknak a hajótulajdonosoknak, amelyek náluk jegyeztetik be szállítójárműveiket. Ez *számottevő bevételt jelent* a „befogadó" országnak, amely „cserébe" a nemzetközileg elfogadottabbnál lazább műszaki, egészségügyi és munkabér-előírások alkalmazását teszi lehetővé. Az „olcsó zászló" alatt hajózók tehát viszonylag alacsony működési költségekkel üzemelnek, s így lehetőségük van az árak alákínálására.

A fuvarpiac *tartós gyengélkedése* természetesen nem hagyja érintetlenül a szocialista országok tengeri áruszállító flottáját sem. Nagy erőfeszítéseket kell tenni a forgalmi részesedés fenntartásáért, s az új megrendelések elnyeréséért. A 20 millió BRT-vel rendelkező szovjet tengerhajózás például ebben az évtizedben nem bővíti a kereskedelmi flottát. A szovjet hajózási társaság elnöke egyelőre *nem bízik a piac javulásában,* s az esetleg szükséges hajócserékre lengyel, NDK-beli és finn hajógyárak adják fel a megrendeléseket.

G. Gy.—Sz. P.

Világmárka legyen?

A Skála-Méta realitása

A ruházati kereskedelem forgalma évente alig nő, ugyanakkor a Skála-Coop ruházati nagykereskedelmi üzletága három-négy évenként megduplázza forgalmát, hallhattuk tegnap délelőtt a Novotel-szállóban rendezett divatbemutatón és sajtótájékoztatón *Kézdy Györgytől,* a 27 éves igazgatótól.

Két éve az volt a cél, hogy a Méta részben pótolja a népszerű külföldi márkák (*Adidas, Puma*) iránti kielégítetlen keresletet, illetve importot váltson ki, majd külföldre is elkerüljön, mi több, „világmárka legyen". Nos, ez utóbbi *nem* sikerült. Egyrészt csekély idő ehhez két év — az említett világmárkák sem ennyi idő alatt hódították meg a piacot, másrészt nem elég hozzá az ötlet s egy-két szép termék. Az egész kollekciónak átgondoltabbnak kellene lennie, a színeknek és szabásvonalaknak jellegzetesnek és minden darabon ott kellene lennie a Méta-emblémának!

Az egész Métából a reklám a legjobb — mondta valaki mellettem és egyben utalt arra, hogy jó ötlettel *Regőczy* és *Sallay* után most *Magyar Zoltánt* és *Kovács Györgyit* kérték fel a Méta népszerűsítésére. Bármennyire kiváló sportolók ők, ez azért jelzi, hogy még mindig elsősorban a belföldi piac a cél. *Tegyük hozzá, ez a realitás.* Mert hiába jó a Méta reklámja, ahhoz, hogy a Lacoste-tal versenyezzenek — mondjuk — McEnroe-t kellene megnyerni és dollármilliókat beinvesztálni. A Méta-kozmetikumok is lényegében a márka népszerűsítését segítenék, de küllemük nem elég színvonalas, a műanyag felirat hamar lekopik a flakonokról. Készül a csomagolás. Amellett csak sport- és szorosan vett szabadidőruházati cikkeknek kellene viselniük a Méta nevet (legalábbis egyelőre, amíg mindenkibe belesulykolják), „normál" pulóvereknek — véleményünk szerint — *nem.*

Azért lehetünk „szigorúak" a Skála-Métához, mert a Skála önmaga elé is magas nívót állított; nem engedi meg például, hogy minden üzletben árusítsák e holmikat, csak amelyek egy bizonyos szintet megütnek. Nem utolsósorban, termékeiben igen magas, 90 százalékos az importanyag. Ebben az alapanyagok származása is benne foglaltatik, de ez, akár esztétikai, akár gazdasági szempontokat veszünk figyelembe, kötelez. Jó alapanyagból csak szép és minden piacon eladható árut szabad készíteni és ezt elsősorban a tervezőknek és gyártóknak, nem pedig a forgalmazóknak kellene megszívlelni.

— elek —

Rádiónapló

Áraktól a teljesítményig

Nem lesz könnyű az idei év. A vártnál keményebb tél olyan többletkiadást jelentett, amely megnehezítheti az 1985-ös terv teljesítését. Három hónap után azonban messzemenő következtetéseket nem lenne célszerű levonni. Már csak azért sem, mert a teljesítmény „normális" években is, ilyenkor szokott a legalacsonyabb lenni.

A hétfő esti Rádiónapló vendége, Hetényi István pénzügyminiszter óvott a végletes megfogalmazásoktól, a túlzott pesszimizmustól. A áremelkedés s az infláció kapcsán viszont a megalapozatlan optizmizmust ítélte károsnak. Kifejtette: az árszint emelkedése tartós jelenség, ezt tudomásul véve is kitűzhető célként az antiinflációs politika megvalósítása. Eredmény azonban nem remélhető egyik napról a másikra. Egy hallgató kérdésére válaszolva a pénzügyminiszter elmondta, Magyarország nem képes a külpiactól független árfolyampolitikát kialakítani. Mindebben a magyar gazdaság teljesítménye a meghatározó.

A teljesítmény a jövedelmekkel kapcsolatban is szóba került. Kifejezi-e a vállalati nyereség a szóban forgó tevékenység hatékonyságát? — a két riporter, Farkas Zoltán és Gálik Mihály ezt kérdezvén, a gazdasági szabályozásról, a tartósan veszteséges vállalatok lehetőségeiről érdeklődött. Ha közgazdaságilag indokolt árak alakulnak ki, akkor a nyereség jól kifejezi e hatékonyságot. Más kérdés, hogy a hazai árakról, s így a vállalati jövedelmekről, mindez nem minden esetben mondható el. A hallgatók érdeklődését inkább a személyi jövedelemadó, még inkább a nyugdíjrendszer várható módosításai csigázták fel. Mivel ezekben még nincs pontosan kidolgozott, s elfogadott egységes álláspont, a pénzügyminiszter személyes véleményét mondhatta el. A tájékozódáshoz persze ez is érdekes adalék.

S hogy mi várható a nyolcvanas évtized hátralevő éveiben? Enyhülhet-e végre a gazdaságra nehezedő külső nyomás? Hetényi István kétségét fejezte ki. Ha pár év múlva mérséklődik is a visszafizetendő hitel- és kamatteher, változatlanul lesznek olyan célok, amelyekért nagyobb teljesítményt, nagyobb áldozatot vállalunk. Egy dinamikus fejlődésre törekvő társadalom nem mondhat le a teljesítmény rendszeres növeléséről.

— kocsi —

KÖZÉLET-DIPLOMÁCIA

Üdvözlő távirat

Losonczi Pál, az Elnöki Tanács elnöke táviratban fejezte ki jókívánságait *II. Margit* királynő születésnapja, Dánia nemzeti ünnepe alkalmából.

Sajtóértekezlet a választásokról

Kedden a Magyar Sajtó Házában *Pozsgay Imre*, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkára és *Bányász Rezső* államtitkár, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalának elnöke tájékoztatta a külföldi sajtó képviselőit az országgyűlési és tanácsi választásokhoz kapcsolódó politikai és társadalmi tevékenységről. A konferenciát *Szabó L. István*, a Külügyminisztérium Sajtóosztályának vezetője nyitotta meg. A sajtóértekezleten tizenöt országból több mint félszáz újságíró vett részt.

Szovjet békemozgalmi vezető Budapesten

Kedden az Országos Béketanács meghívására egynapos munkalátogatásra Budapestre érkezett *Grigorij Loksin*, a Szovjet Béketanács titkára. A vendéggel megbeszéléseket folytatott *Sebestyén Nándorné*, az Országos Béketanács elnöke és *Barabás Miklós* főtitkár. Áttekintették a nemzetközi békemozgalom aktuális kérdéseit, a BVT időszerű feladatait és a kétoldalú együttműködés tennivalóit.

Kitüntetés

Az Elnöki Tanács *Miseta László*nak, a TRITEX Kereskedelmi Vállalat igazgatójának eredményes munkássága elismeréseként, nyugállományba vonulása alkalmából a Munka Érdemrend arany fokozatát adományozta. A kitüntetést *Spilák Ferenc* belkereskedelmi miniszterhelyettes kedden adta át.

Szovjet műszerek Miskolcon

Nagyszabású szovjet műszerkiállítást rendezett a miskolci városi sportcsarnokban a Műszer- és Irodagépértékesítő Vállalat, és a szovjet MASHPRIBORINTORG. Tegnap megtartott ünnepélyes megnyitóján részt vett *Csehák Judit*, a Minisztertanács elnökhelyettese is, *Tompa Sándor*, a MIGÉRT vezérigazgatója köszöntötte a részvevőket, majd *Vlagyimir Bazovszkij*, a Szovjetunió magyarországi nagykövete és *Szikszay Béla* államtitkár, az Országos Anyag- és Árhivatal elnöke mondott beszédet.

(MTI)

Koszorúzás

Koszorúzási ünnepséget tartottak *Weiner Leó* zeneszerző születésének 100. évfordulója alkalmából kedden, a Mező Imre úti temetőben.

Weiner Leó sírjánál a megemlékezés virágait a Művelődési Minisztérium nevében *Rátkai Ferenc* művelődési miniszterhelyettes és *Petur György* osztályvezető, a Magyar Zeneművész Szövetség képviseletében *Láng István* főtitkár és *Komlós Péter* hegedűművész helyezte el. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola nevében *Újfalussy József* rektor és *Lovas György* főtitkár koszorúzott.

(MTI)

Rákóczi-megemlékezés

Kedden emlékeztek meg II. Rákóczi Ferenc halálának 250. évfordulójáról a dél-csehországi Jindrichuv Hrádecben. A rendi felkelés vezetője 1688—1690 között tanult ebben a városban. A megemlékezés virágait *Farkasinszky Lajos*, a Fővárosi Tanács elnökhelyettese és *Kovács Béla* prágai nagykövet helyezte el.

Május 3-án kezdenek, húsz nap alatt végeznek

Felújítják az Erzsébet-hidat

Az Erzsébet-híd egyik oldalán már föltörték a járdát, a munkások hozzáláttak a korlátok cseréjéhez is. Mint ahogyan az a Fővárosi Tanácson tegnap délelőtt megtartott sajtótájékoztatón elhangzott: mindez része annak a *felújítási programnak*, amely végén *új burkolatot* kap a híd. *Dr. Dalmy Tibor*, a Fővárosi Mélyépítési Tervező Vállalat műszaki igazgatóhelyettese elmondta, hogy a közúti forgalmat alaposan megbolygató tevékenységhez *május 3-án* látnak hozzá. *Húsz nap alatt* akarják befejezni az úttest átépítését, ez idő alatt a járművek csupán *egy-egy forgalmi sávot használhatnak* mindkét irányban.

A határidő azonban csak abban az esetben tartható, amennyiben az *időjárás* is kedvez. Ha esik az eső, az aszfaltozásnak szünetelnie kell. A budapesti Duna-hidak napi 320 ezres gépjárműforgalmából az Erzsébet-híd 86 ezer autót bocsájt át, és csúcsidőben az óránként *4600* kocsi helyett a munkálatok miatt csupán *1500* haladhat át rajta. A személyautók ráhajtási lehetőségeit erősen *korlátozzák*. A tumultus így is nagynak ígérkezik, ezért előfordulhat, hogy további tiltó intézkedéseket is bevezetnek. A nehézségek a tömegközlekedést is érintik, de a BKV járműveire például *nem vonatkozik a Rudas fürdőnél levő és a Váci utcai felhajtó használatának tilalma*. Mi több, a *Felszabadulás téri megállóból a hídra tartó buszok elsőbbséget élveznek majd a Kossuth Lajos utca felől érkező autókkal szemben*.

Az Erzsébet-hídon átvezető szabad sávokban állandó *sebességkorlátozás* és *előzési tilalom* lesz érvényben. A kihelyezett tájékoztatókat és közúti jelzőtáblákat fokozottan figyelni kell, mert a változásokat csak így lehet észrevenni. Az építkezés irányítói mindezek tudatában arra kérik az autósokat, hogy személygépkocsijaikkal lehetőleg *más* hidakon közlekedjenek, és aki teheti, a munkálatok befejezéséig *ne közlekedjék autóval a két part között*. Az utóbbi kérést az is indokolja, hogy a többi fővárosi átkelőhely is eléggé zsúfolt, s amennyiben senki sem hagyja otthon az autóját, nagyon lelassulhat a közlekedés.

A tájékoztató egyetlen biztató mondata az volt: a jelenleg tervezett munkák befejezését követően, a lágymányosi híd várható átadásáig, mintegy hét-tíz esztendeig, az Erzsébet-híd újabb átépítésére nem kerül sor.

(b. á.)

Egy hét múlva:

Veress Péter a Jó reggelt! műsorában

Április 24-én, szerdán *Veress Péter* külkereskedelmi miniszter lesz a Magyar Rádió *Jó reggelt!* című műsorának vendége. A 4 óra 30 perctől 8 óráig elhangzó műsor szerkesztője, *Pintér Dezső* várja a hallgatók levélben és telefonon föltett kérdéseit, amelyeket továbbít a külkereskedelmi miniszterhez. Levélcím: Magyar Rádió Jó reggelt! műsora, Budapest. Az irányítószám: 1800. Telefonon kérdést feltenni *kizárólag* a műsor idején, április 24-én reggel lehet, a következő közvetlen telefonszámokon: 339-738 és 342-173.

Azokra a fontosabb kérdésekre, amelyekre a rádióműsorban nem marad idő, Veress Péter, külkereskedelmi miniszter a *Magyar Hírlap* és a *Heti Világgazdaság* hasábjain válaszol.

AZ ORSZÁGOS Műemléki Felügyelőség székházában kedden *Jantner Antal* építésügyi és városfejlesztési miniszterhelyettes megnyitotta a Műemlékvédelem ma című kiállítást. Ezzel megkezdődött az április 18-i nemzetközi műemléki nap eseménysorozata.

A BRIT KIRÁLYI BALETT 140 fős társulatát látja vendégül április végén a Magyar Állami Operaház. A világ egyik legrangosabb balettegyüttesének ez lesz az első látogatása Magyarországon: április 20. és 24. között öt előadást tart majd.

BÖRTÖNLÁZADÁS. Mintegy 10 órán át tartó lázadás tört ki hétfőn az Egyesült Államok Alabama államának egyik börtönében. Revolverrel és késekkel felfegyverzett rabok mintegy kétszáz főnyi csoportja tuszkként elfogta a börtönigazgatót és két tucatnyi alkalmazottat. A lövöldözésben öt személy megsebesült.

A GRIMM TESTVÉREK munkásságának történetisége és aktualitása címmel kedden tudományos konferenciát rendezett az NDK Kulturális és Tájékoztató Központban működő Német Lektorátus. A Deák téri intézményben NDK-beli és magyar tudósok tartottak előadásokat, vizsgálva Jakob és Wilhelm Grimm alkotói tevékenységét.

LEZUHANT EGY BOEING. Eddig ismeretlen okból hegynek ütközött és lezuhant a thaiföldi légitársaság egyik Boeing—737 típusú gépe az ország déli részén. A gépen tartózkodó 11 ember szörnyethalt. A gép keddre virradóra Bangkokból egy üdülőhely felé tartott.

(×) A Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola jazztanszéke felvételt hirdet érettségizett fiatalok számára zongora, ének, dob, szaxofon, trombita, harsona, bőgő és gitár szakokra. A korhatár 24 év. A képzési idő három év; nappali tagozaton, delelőtti tanítás mellett. Az iskola kollégiummal nem rendelkezik, ezért vidéki növendék jelentkezését csak úgy fogadják el, ha budapesti elhelyezéséről saját maga gondoskodik. A jelentkezési lap és a felvételi vizsga anyaga átvehető az iskola tanulmányi irodáján május 20-ig (Budapest, 1065 Nagymező u. 1.), telefon: 217-514.

(×) VIDEOKLUB — MOZI ANGOLNYELV-GYAKORLÓKNAK — április 18-án csütörtökön 19 órakor a „MY NAME IS NOBODY" című amerikai filmet vetítik Henry Fonda főszereplésével a szabadság-hegyi Új Tükör Jókai Klubban. (XII., Hollós út 5.), megközelíthető a 21-es autóbusszal, vagy fogaskerekűvel.

MODERN MAGYAR GRAFIKA címmel nyílt kiállítás hétfőn a lengyelországi Lódzban. A bemutatón 27 művész több mint 100 alkotása látható. Ugyanitt fotókiállítás nyílt a Magyar Népköztársaság negyven éve címmel.

A FASORI ÖREGDIÁKOK BARÁTI KÖRE hazánk felszabadulása és a fasizmus felett aratott győzelem 40. évfordulója alkalmából 1985. április 26-án, pénteken, 15.30 órakor az Országos Pedagógiai Intézet dísztermében (Budapest VII., Gorkij fasor 17—21.) a Fasorban végzett neves művészek közreműködésével műsoros megemlékezést rendez.

Kifüstölt dohányosok

A szó szoros értelmében teret vesztettek a hétvégén a Los Angeles-i dohányosok — életbe lépett a füstrend. A hétfői munkakezdéskor az irodákban táblák

köszöntötték a belépőket, s igazították el a dohányzásra kijelölt helyre a cigarettázni vágyókat.

A rendelet értelmében a négynél több alkalmazottal dolgozó munkahelyeken a lehető legnagyobb területet dohányfüstmentes övezetté kell nyilvánítani.

Csökkenő felhőzet

Lassanként csökken a felhőzet. Záporeső még előfordulhat. Az északi szél szerdán már csak időnként élénkül meg. A legmagasabb nappali hőmérséklet szerdán 12 és 16 fok között várható.

A Duna vízállása 304 cm, hőmérséklete 10,4 fok.

KÖZGAZDÁSZOK AZ USA-BAN. Magyar közgazdászküldöttség tagjai tartottak az Egyesült Államok két városában előadást a magyar—amerikai vegyes vállalatok létesítésének lehetőségéről, a chicagói magyar kereskedelmi kirendeltség közreműködésével rendezett kerekasztal-konferenciákon.

MAGYARORSZÁG 1945—1985 címmel fotódokumentációs kiállítás nyílt kedden a Bukaresti Párttörténeti Múzeumban. Ezzel kezdődött meg a hazánk felszabadulásának 40. évfordulója alkalmából Romániában sorra kerülő rendezvénysorozat.

KIÁLLÍTÁS. A lenini békepolitika címmel kiállítás nyílt kedden a Munkásmozgalmi Múzeumban. A Szovjetunió központi Lenin Múzeuma anyagából rendezett tárlaton fotók és más dokumentumok idézik a lenini békepolitika megvalósításáért, valamint a szovjet államnak a békéért, a népek biztonságáért, a fegyverkezés megfékezéséért és a leszerelésért folytatott küzdelmét.

ÚJRA KELLETT OPERÁLNI a louisvillei kórházban fekvő műszívest, Jack Bruchamet. Belső vérzése ugyanis rendkívül súlyosbodott. A hétfői műtét célja nemcsak a bevérzett varrasok rendbehozatala volt, hanem a mellkasban felgyülemlett nagy mennyiségű vér eltávolítása is, mert enélkül a tüdő működése is veszélybe került volna.

A VÍGSZÍNHÁZ igazgatósága közli, hogy Kern András megbetegedése miatt ma este a Ragyogj, ragyogj csillagom elmarad. A Somogyvári Rudolf bérlet és a megváltott jegyek május 15-re érvényesek. A Somogyvári Rudolf 3. előadása május 8-án este 17 órakor lesz.

SZÍNES FÉNYKÉPALBUMOT jelentetett meg Békéscsaba címmel a viharsarki megyeszékhely városi tanácsa. A 25 ezer példányban közreadott kötet fényképei Martin Gábor felvételei, s a könyv a Kner-nyomdában készült.

A DISCOVERY FEDÉLZETÉN elkészült az a rögtönzött szerszám, amellyel az űrrepülőgép személyzete megkísérli működésbe helyezni az elromlott mesterséges holdat. A szerszámot kedden a világűrbe kilépő űrhajósok rögzítik a Discovery robotkarjára, hogy szerdán az elromlott holdat megközelítve megpróbálják rendbehozni a beszorult indítókart.

Felavatták Lukács György szobrát

Lukács György születésének 100. évfordulója alkalmából tegnap szobrot avatott a Magyar Tudományos Akadémia és a Fővárosi Tanács a XIII. kerületi Szent István parkban. A század kiemelkedő marxista gondolkodójának alakját *Varga Imre* Kossuth-díjas szobrászművész mintázta meg.

Az avató ünnepségen a Himnusz hangjait követően *Szentágothai János*, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke idézte fel a filozófus munkásságát.

(MTI)

Emlékülés

A német fasizmus felett aratott győzelem 40. évfordulója alkalmából tartott emléküléssel tegnap Balatonfüreden megkezdődött a Szakszervezeti Világszövetség Irodájának 33. ülése.

Az ünnepi emlékülésen *Gáspár Sándor*, az SZVSZ elnöke méltatta a fasizmus feletti győzelem jelentőségét és annak hatását a munkásosztályra, a szervezett dolgozók mozgalmára.

(MTI)

Halálozás

Baranyai Tibor könyvtörténész, a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése propagandavezetője, az Ünnepi Könyvhét Országos Szervező Bizottságának titkára súlyos betegség után életének 51. évében elhunyt. Baranyai Tibort a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése saját halottjának tekinti. Hamvasztás utáni búcsúztatása április 23-án, 11.30 órakor lesz az új köztemetőben.

(MTI)

Az Extra lottó nyerőszámai

A Sportfogadási és Lottó Igazgatóság közlése szerint a Budapesten megtartott Extra lottósorsolás alkalmával a következő nyerőszámokat húzták ki:

17 21 27 36 77

Jelöltjeink a galoppversenyekre

Csütörtök

1. Ágens (8) — Mekka (4) — Deviza (10). — Anti (9).
2. Türbe (5) — Torpedó (1) — Rénszarvas (4) — Corka (3).
3. Ácsorgó (5) — Diktátor (6) — Kókler (7) — Nonstop (8).
4. Práter (6) — Monogram (1) — Sonja (3) — Wisdom (4).
5. Tunguz (9) — Bulcsú (1) — Tévedés (5) — Betét (3).
6. Abelard (1) — Kund (3) — Gála (5) — Tiszta (2).
7. Muhar (9) — Rhone (6) — Medina (10) — Sáregres (4).
8. Idill (1) — Kedvenc (2) — Ibiza (6) — Késmárk (4).

A versenyeket 16 órakor kezdik.

Videoton-tájékoztató a szovjet fővárosban

Programcsomagok, bővülő szervizhálózat

Moszkvai tudósítónk telexjelentése.

Moszkvai jubileumi kiállításunkon kedden rendezték meg a gépipar és az elektronika napját. Ennek mintegy bevezetőjeként hétfőn a kereskedelmi kirendeltség épületében sajtótájékoztatót tartottak a Videoton és a hasonnevű külkereskedelmi részvénytársaság vezető képviselői.

Papp István, a Videoton vezérigazgatója elmondta, hogy a gyár a jubileumi kiállításon azzal az új termékstruktúrával jelentkezett, amely a következő öt éves időszakban fogja árualapját alkotni. A VT a jelenlegi tervidőszakban mintegy 800 millió rubel értékű terméket exportál a Szovjetunióba, éves termelésének 33—35 százalékát. Az arányt a következő tervidőszakban 40—41 százalékra kívánják növelni. Legnagyobb piacára a Videoton *számítástechnikai termékeket, display-családokat* és *kiíró berendezéseket* szállít a 250 fős szervizt működtető Moszkvába.

A VT számítástechnikai rendszereinek főbb szovjet fogyasztói: az államvasutak, az olajipar, a geológia, az energetika és a tudományos akadémia. Összesen mintegy 700 VT-rendszert működtetnek. A különféle szovjet számítógépek tartozékaiként az utóbbi években 10 ezer display és szövegrögzítő érkezett ide Székesfehérvárról.

A jövőben a Videoton *programcsomagokkal* és „vidéki" *szervizhálózattal* kívánja bővíteni szolgáltatásait, autóipari és szerelőrobotokkal szállításait. A szovjet partnerekkel kialakult együttműködés fejlesztésének irányát közös, új termék megtervezésében, kifejlesztésében és gyártásában, illetve már létező termék piaci bevezetésében látja.

(Szalay)

Jugoszláv gazdaság

Adósságok árnyékában

Az idei esztendő első hónapjai fontos szerepet játszottak Jugoszlávia gazdasági életében: nagy jelentőségű tárgyalásokra került sor Belgrád és nyugati hitelezői között az ország mintegy 19 milliárd dolláros adósságának sorsáról. A megbeszélések *felemás eredménnyel zárultak:* déli szomszédunk csak az idei adósságokat és kamatterheket tudta átütemeztetni, s egyelőre nem jártak eredménnyel a több évre szóló átütemezési kísérletek.

A Nemzetközi Valuta Alap elvben jóváhagyta az országnak folyósítandó 300 millió dolláros készenléti hitelt, amely alapvető feltétele volt a hitelező nyugati kormányokkal és bankokkal folytatandó átütemezési tárgyalások megkezdésének. Miután a hitelezők meggyőződtek az IMF bizalmáról a jugoszláv gazdaságpolitika iránt, nem volt már akadálya az 1985-re esedékes mintegy 6 milliárd dolláros törlesztés visszafizetési feltételei újratárgyalásának. Belgrád 15 ország kormányának és mintegy 600 hitelező banknak a képviselőivel márciusban állapodott meg az idei adósságszolgálat sorsáról.

Nem sikerült viszont Belgrádnak elfogadtatnia azt a tervét, hogy hitelezői idén ütemezzék át az 1985—88 között esedékes összes tartozást. A hosszú lejáratú megoldás Jugoszlávia számára nagyobb gazdasági biztonságot és kevesebb évenként ismétlődő alkut jelentett volna. Az úgynevezett Párizsi Klubba tömörült hitelezők azonban elvetették ezt a megoldást, mert véleményük szerint ezzel csökkenne mozgási lehetőségük abban az esetben, ha Jugoszlávia gazdasági életében kedvezőtlen fejlemények következnének be.

A hitelezők elismerik, hogy *javult Jugoszlávia gazdasági helyzete*, de véleményük szerint a gazdasági szerkezet átalakításának folyamatából még számottevő rész maradt hátra.

Az Európai Gazdasági Bizottság jelentése szerint az 1984-es év *fordulópontnak tekinthető* a jugoszláv gazdaság fejlődésében: megállt a növekedés ütemének több éve tartó csökkenési folyamata. 1984-ben az ország ipari termelése 6 százalékkal növekedett, ám a mezőgazdaság csak szerény, mindössze 1 százalékos bővülésről adhatott számot. A tőkehiány miatt 10 százalékkal csökkent az építőipar kibocsátása. A megszorító intézkedések eredményeként 1984-ben *500 millió dolláros aktívumot tudott felmutatni* az ország fizetési mérlege. Összehasonlításul: ez a mérleg 1979-ben még 3,7 milliárd dollár hiánnyal zárult.

Ugyancsak figyelemre méltó eredménynek tekinthető *a kereskedelmi mérleg* alakulása: míg 1979-ben a behozatal 7,2 milliárd dollárral haladta meg a kivitelt, tavaly a kereskedelmi mérleg már 900 millió dolláros aktívummal zárult. *Kedvezőtlenül alakult viszont a lakosság reáljövedelme*, hiszen — az EGB jelentése szerint —, 1979—84 között 30 százalékkal estek vissza a reáljövedelmek. Jól jellemzi az adósságok súlyát a jugoszláv gazdaságban, hogy az éves fizetési kötelezettségek 46 százalékát teszik ki a nettó devizabevételeknek. Amennyiben sikerül megvalósítani az évtized végéig tervezett növekedési előirányzatokat, mind az államháztartás, mind pedig a lakosság számára érezhetően *enyhülni fog az adósséghegy nyomása*. Ehhez arra van szükség, hogy 1990-ig Jugoszlávia bruttó társadalmi terméke évente 4 százalékkal növekedjen, az export dinamikája pedig évi 6 százalékos legyen.

Az infláció megfékezése, valamint az importtakarékosság érdekében a kormány tavaly és az idei év első hónapjaiban fájdalmas, de szükséges intézkedéseket kényszerült meghozni. Többek között az év elején megdrágult a városi közlekedés, a távfűtés, a melegvíz-szolgáltatás. Emelkedett a szeszes italok, a cigaretták, a déligyümölcsök és más árucikkek, valamint a szolgáltatások ára. A jugoszláv gazdaság, valamint a kormány gazdaságpolitikája élvezi a nemzetközi pénzügyi szervezetek, valamint a külföldi kormány- és magánhitelezők bizalmát. Ez a bizalom sokkal erősebb, mint az évtized elején volt, de természetesen *megvannak a határai*. Mind a Nemzetközi Valuta Alap, mind pedig a többi hitelező szigorú, illetve megszorító jellegű gazdaságpolitikát javasolt Belgrádnak, s amilyen ütemben valósulnak meg ezek a „receptek", olyan mértékben várható a hitelezők rugalmasságának további növekedése az adósságok visszafizetésének átütemezésével kapcsolatban.

G. Gy. — Sz. P.

Veszélyzónában

Új program kell a Velencei-tó megmentésére – Egyre többe kerülne

A szakemberek azt mondják: még ne kongassuk meg a vészharangot. Hiszen a Velencei-tó fejlesztési programjának eredményei kétségbevonhatatlan tények. Csak azt nem tudni, hogy az egyre szűkebb mederben csörgedező fejlesztési források mellett hány évig lesz képes megőrizni azokat a tó és környéke. Két évig? Vagy kibír még egy ötéves tervidőszakot?

Marjanek József, a Velencei-tavi Intéző Bizottság főtitkára beszélgetésünk elején siet leszögezni: az 1971-ben indult fejlesztési programnak azokat a pontjait, amire jutott pénz, *mintaszerűen valósították meg.* Ám 1990-ig, ameddig szól a feladatterv, nem lehet elvégezni minden szükségeset. A programot *korszerűsíteni kell*, vagyis hozzáigazítani az azóta megváltozott valósághoz, és a fejlesztés ütemét összehangolni az anyagi erőforrásokkal.

A program annak idején célul tűzte ki az idegenforgalom komplex és tervszerű fejlesztését, ám ennek alárendelte a tó biológiai megújítását. A 15 év alatt elköltött 6 milliárd forintból igazán egyiket sem sikerült megoldani. A Balaton példáján is okulva *a legfontosabb szempont* most a víz minőségének a javítása.

— *A hatvanas években itt még mocsár volt* — mutat ki a tóra néző ablakán a főtitkár. — Mostanra a rothadó víz élővé vált, és alkalmas az üdülésre.

A Dunába vezető csatorna építésével sikerült 20 centiméterre csökkenteni a korábban 120 centimétert is elérő vízszintingadozást. A 2, összesen 17 millió köbméter befogadóképességű víztározó létesítésével *megszűntek az árvizek*, és az élővilágot már nem fenyegeti a kiszáradás veszélye. Húsz éve a vízfelszín háromnegyedét növény borította — mára *visszaállt a régi arány*, és csak felén nő nád.

Félmegoldások

A program készítőinek gondolatai és a prognosztika a hatvanas években gyökereztek. Akkor tervezték meg az 1990-es évek Velencei-tavát, amikor még egyáltalán nem volt általános az ökológiai szemlélet, és a környezetvédelemről is csak távolról harangoztak. Ennek az lett a következménye, hogy nem tekintették célnak a tavat szennyező források végleges megszüntetését, a mezőgazdaság környezetkárosító hatásainak semlegesítését. Mára pedig éppen ezek okozzák a legtöbb gondot.

Már 1981-ben megmutatkoztak olyan jelek, hogy a programot nem lehet 1990-ig befejezni. Ekkor szemmel láthatóan *lelassult a térség fejlődése*, miközben az idegenforgalom a többszörösére nőtt. A központi fejlesztési források ettől kezdődően jelentősen csökkentek. Az elhatározott idegenforgalmi fejlesztések teljes befejezésére nem jutott pénz, mert a legtöbbet az alapozó beruházásokra fordították: a víztározókra, a vízszabályozásra. Ezért a tervezett idegenforgalmi haszon is kisebb. Most azért *aggódnak a szakemberek*, hogy az eddig elért eredmények megőrzésére sem jut pénz, a környezeti károsodás miatt elvesznek az eddigiek. *A tó ökológiai egyensúlya törékeny.*

— A most záruló tervidőszakban 400—450 millió forinttal gazdálkodhatott a Velencei-tavi Intéző Bizottság — tájékoztat a főtitkár —, pedig az eredeti terv szerint több mint 2 milliárddal kellett volna. Természetes, hogy ezt a pénzt elsősorban a víz védelmére fordítottuk. Ebben az összegben nincsenek benne az idegenforgalmi célú beruházások. Ezekre eredetileg 3 milliárd 2—300 millió forint jutott volna, de csak *egyharmadára futotta.*

A *rövid távú félmegoldások* egyik jellegzetes példája Agárd. Itt a kutatók 52 fokos termálvízre bukkantak, ami gazdag vasban és ásványi sókban. Ha erre alapoznának egy gyógyüdülőt, nemcsak a szezont lehetne meghosszabbítani, hanem a megyében hiányzó gyógyüdülést is meghonosítani. De a tervezett 3 ezer férőhelyes stranddal, uszodával, 800 férőhelyes kempinggel szemben az idén csak egy 200 személyes strand nyílik meg.

— A fedett meleg vízű fürdő 65 millió forintba került — tájékoztat beszélgetőpartnerem. — Ezzel *szeretnénk étvágyat csinálni* a tőkeerős, esetleg külföldi beruházóknak. Lehet, hogy a víz gyógyüdülésre is alkalmas, de

ennek szigorú és drága ellenőriztetésére már nem volt pénz. A jelenleginek a többszörösébe kerülő gyógyszálló építésére pedig még úgysem lett volna.

Az elmaradt beruházásokat saját bőrükön érezték meg a tó szerelmesei — akik egyre többen vannak. A benzinárak sorozatos emelkedése miatt a tó népszerűsége lekörözte a fővárostól távolabbi Balatonét. A nyári hétvégeken már tavaly többen keresték fel, mint amennyit 1990-re prognosztizáltak: 120 ezren naponként. *Ekkora inváziónincsenek felkészülve.*

Ráadásul tavaly a tervezett új férőhelyeknek csak a háromnegyede készült el, de ez is úgy, hogy a vállalati és a társas, szövetkezeti üdülőknek csupán a 16 százalékéka épült meg. A magánüdülő-építők viszont 150 százalékra „túlteljesítették a tervüket". A *zsúfoltság* oka az is, hogy míg a program 17 kilométeres strandszakasz kiépítésével számolt, ehelyett csak 8 kilométernyi az igazi strand, ám — Gárdonyt kivéve — a kiszolgáló létesítmények itt is hiányoznak.

A nagy idegenforgalmat megsínylette a tó. A nyári szezonban hét közepén még tiszta a víz, de vasárnap estére algás, moszatos. Tovább *rontja a minőséget*, hogy 1971-től nem aratják rendszeresen a nádat, mert silány, és ezért nem értékesíthető gazdaságosan. Az elszáradt már belerohad a tóba, mocsarasítja, de emiatt romlik a nád minősége is.

— Ezeket a szennyeződéseket kisvízfolyások felét. A 600 négyzetkilométernyi területet azonban sok környezeti ártalom fenyegeti; a környéken alkalmazott mezőgazdasági technológia szennyeződése, különösen az állattartó telepek hígtrágyája. Ez a vízfolyásokon keresztül a tóba jut, és a tavi növényzet táplálásával rontja a víz minőségét.

A másik jelentős veszélyforrás, hogy megoldatlan a belterületi vízrendezés. A szennyvizekkel fertőzött talajvizek súlyos károkat okoznak. Sok környező település még csatornázatlan, innen a kommunális szennyvíz; a mezőgazdasági területekről a foszfor-, nitrogén-, szervesanyag-tartalmú szennyvíz mérgezi a Velencei-tavat. Emiatt a keleti tómederben gyakori a bakteriológiai fertőzés veszélye, vízvirágzás is előfordult már. A 4 négyzetkilométernyi természetvédelmi területen az utóbbi években már többször felborult a biológiai egyensúly; madár-, halpusztulás is történt.

— *Kérem, nehogy alaptalan félelmet keltsünk* — figyelmeztet a VIB főtitkára. — A tó szennyeződései szabad szemmel láthatatlanok, csak a laboratóriumi vizsgálatok mutatták ki.

Terjedelmes lista

Most még láthatatlanok, de *a folyamat már elindult.* Most kell megállítani. Ennek érdekében tavaly újból mederkotrást kíséreltek meg, de ez csak átmenetileg segített. A végleges megoldást az jelentené, ha a tóba még tisztított szennyvíz sem kerülhetne. Ebből azonban még sokára lesz valóság, mert az alapvető gond jelenleg az, hogy eltérő az ivóvízellátás és a szennyvízelvezetés kiépítése: ivóvízzel ellátott férőhely 54 ezer van, szennyvízelvezetéses azonban csak 7 ezer. *A program ugyanis nem számolt a tó környéki települések szennyvizének elvezetésével.*

A Velencei-tó biológiai egyensúlyát tehát *több tényező egyszerre veszélyezteti:* a tervezettnél lényegesen nagyobb idegenforgalom, s hogy ennek fogadására — de még a tervezettére is — hiányoznak az ellátás alapvető feltételei. A csatornázatlan településekből a kommunális szennyvizek a csapadékkal és a talajvízzel keveredve bejutnak a tóba. Emelkedett a talajvízszint, ezáltal csökkent a talaj szikkasztó képessége.

A Velencei-tavi Intéző Bizottságot 1957-ben alapították, hogy koordinátora legyen a tó fejlesztésének. Ezért fáradozik Fejér megye és a tó védelmére létrehozott számtalan szervezet és bizottság. Fenntartásuknak és működésüknek azonban csak akkor van értelme, ha van miből gazdálkodniuk — és ha van miért. Ez utóbbi — mint láttuk —, *terjedelmes lista.* De nemcsak a VIB, és nem is csak a megyei tanács dolga, hogy a Velencei-tó ne jusson a Balaton sorsára. *A tó nemzeti kincsünk.* Védelme különleges kezelést kíván. És persze, nem kevés pénzt. Próbálom rábírni a VIB főtitkárát, mondjon egy számot, mennyi kellene most, de *óvatosan elzárkózik:* ki tudja, mibe kerül holnap az a víztisztító technológia, ami ma sem olcsó. Az azonban bizonyos: most még nem kellene akkora összeget áldozni rá, mint a Balatonra, amikor már kiderült, hogy ott felborult a biológiai egyensúly. Erről — szerencsére — még korai beszélni a Velencei-tó esetében. *De a figyelemfelhívás soha sincs korán.*

SZIKORA KATALIN

A Velencei-tóra látogatók adatai
(ezer férőhelyben)

	Befogadó népesség		Idegenforg. népesség	
	1971	1984	1971	1984
Üdülés	15	35	15	35— 40
Kirándulók	6	31	10	50— 85
Strandolók	9	39	20	70—120

Megkérdeztük...

Ki fog cipőt árulni?

Miért zárták be a Dohány utcai cipőboltot a Bástya mozinál? Ennyire rosszul állnak létszám dolgában? Erről kérdeztük *Nagy-Pál Istvánt*, a Cipőbolt Vállalat igazgatóját.

— Sajnos, igen. Ráadásul, ha beteg az üzletvezető, nem is helyettesíthetjük, mert a leltárfelelősség miatt mind az átvételkor, mind a visszaadáskor újból leltározni kell.

— *Ehhez pedig kevés az emberük...*

— Igen. Nagy létszámhiánnyal küszködünk, a kereskedelmi átlagbérekhez képest is rosszul keresnek az eladóink...

— *Akiknek nagy része nem szakképzett, és így már érthetőbb, hogy alacsony a jövedelem... Mit tudnak tenni ilyen helyzetben?*

— Meghirdetjük boltjainkat. Hatvanöt fővárosi üzletünkből a közelmúltban 18-at hirdettünk meg bérletre.

— *Akadt jelentkező?*

— Sajnos, kevés.

— *Kik vállalkozhatnak a boltok kibérelésére?*

— Bárki, akinek kereskedői szakképesítése van, de olyan is, aki az iparban, elsősorban a cipőiparban dolgozott.

— *Árulhatnak mást is? Divatkellékeket, akár még rágógumit is?*

— Egyharmad részben igen, de a bolt profilját teljesen nem változtathatják meg.

Bár áruházban is szoktunk venni lábbelit — meg néhány maszeknál, akik ebből ragyogóan megélnek —, de a fővárosban élők mégis többnyire a cipőboltokban vásárolnak szandált, csizmát, papucsot. Hogy ezt a bolthálózatot kibérelje valaki — akárcsak a kisebb boltokat is — és átalakítsa vegyes butiknak, ebbe talán mégsem kellene belenyugodni. Jövedelmezőbbé tehetnék a cipőárusítást. Arra nincs sok remény, hogy cipőbolti eladók béreljenek, mert nincs annyi pénzük, hogy letegyék a kauciót — hallhattuk az igazgatótól.

Több, mint elgondolkodtató, hogy a ma már korántsem alacsony cipőárak mellett ennyire nem kifizetődő a cipőértékesítés. Vagy csak az eladók számára nem az? Ahol lehet, meg kellene próbálkozni a jövedelemérdekeltségű formával. Itt nem kell kaució, és az ott dolgozók is többet keresnének, *ugyanakkor nem válhatnának* —, mert ez a veszély fennáll — *bazárrá a boltok.* Ehhez persze vállalkozó szellemű eladók és vállalati irányítók kellenének. Bízzunk benne, hogy egyikőjükből sem lesz hiány a Cipőbolt Vállalatnál.

— elek —

Bővülő nemzetközi kapcsolatok

WTCA-tag lett a Kamara

A Világkereskedelmi Központok Szövetsége (WTCA) Tokióban tartott igazgató tanácsi ülésén felvette a Magyar Kereskedelmi Kamarát teljes jogú tagjainak sorába.

Zányi Jenő, a Magyar Kereskedelmi Kamara alelnöke az MTI munkatársának elmondotta: a Világkereskedelmi Központok Szövetsége — mely 1968-ban alakult New Orleansban —, *a kereskedelem technikai feltételeinek javításával, a nemzetközi üzleti kapcsolatok fejlesztésével foglalkozik*. A szervezetnek 46 ország, 114 kereskedelmi központja a tagja. A munkában — a szocialista országok kamarai szervezetei közül — részt vesz a moszkvai, illetve sanghaji világkereskedelmi központ, és a kubai kereskedelmi kamara. A szervezet kiadványokkal, gazdasági információkkal segíti a nemetközi üzleti kapcsolatok bővítését, részt vesz oktatási tanfolyamok, kereskedelmi delegációk szervezésében. A WTCA munkájában részt vevő világkereskedelmi központok kötelezettséget vállaltak, hogy kedvező feltételeket biztosítanak egymás rendezvényeihez, és egyéb módokon is segítik a piaci munkát. Bővül a WTCA-tagok *világméretű számítógépes adatbank-hálózata*, amely pontos, naprakész üzleti, gazdasági információkat tesz hozzáférhetővé a tagok, így a Magyar Kereskedelmi Kamara számára is.

A szervezet igyekszik alkalmazkodni a világgazdasági helyzethez. A túlzott mértékű eladósodás, s a monetáris problémák miatt számos ország arra kényszerül, hogy vásárlásait mind nagyobb mértékben egyes termékeinek megvételétől tegye függővé. Az ilyen *ellenüzletek* jelentős nehézségeket okozhatnak a vállalatoknak, hiszen sokszor alapvetően eltérő cikkek adásvételével kell foglalkozniuk. Éppen ezért a WTCA újabban olyan szervezetek létrehozását is támogatja, amelyek megkönnyítik az ilyen jellegű kereskedelmet. A közelmúltban már néhány ilyen szervezet létre jött, segítségüket a magyar vállalatok is igénybe vehetik.

A Magyar Kereskedelmi Kamara jó nevet szerzett külföldön azzal, hogy sokrétűen segíti a hazai vállalatok külpiaci kapcsolatainak építését, s számottevő szerepet vállal a kelet—nyugati kereskedelmi kapcsolatok ápolásában. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy a Világkereskedelmi Központok Szövetsége a kamarát fölvette tagjainak sorába. Az igazgató tanács ülése egyben elfogadta a kamara meghívását, s így a WTCA 1987-ben Budapesten rendezi meg közgyűlését.
(MTI)

Több száz fotó és dokumentum

Lukács György-emlékkiállítás

Lukács György születésének centenáriuma alkalmából emlékkiállítás nyílt hétfőn a Petőfi Irodalmi Múzeumban. Az MTA Filozófiai Intézet Lukács Archívuma és a Petőfi Irodalmi Múzeum anyagából rendezett tárlat több száz fotó és eredeti dokumentum segítségével eleveníti fel a XX. század egyik legnagyobb hatású filozófusának és esztétájának életpályáját.

Az életút főbb csomópontjait és színhelyeit, a családhoz, a barátokhoz, az eszme- és kortársakhoz való kapcsolatát idéző fotók, levelek és cikkek, a művészi és a tudományos közéletben kifejtett tevékenységét szemléltető dokumentumok mellett kiállították Lukács heidelbergi íróasztalát is, amelyen esztétikáját vetette papírra, és rekonstruálták dolgozószobáját is, ahol hazatérte után haláláig tevékenykedett. Megismertet a tárlat számos — kortársaktól és barátoktól származó — értékeléssel és összefoglalással is. A látogatók videokazettáról, valamint hangfelvételekről Lukács Györggyel való egykori beszélgetéseket és riportokat is viszontláthatnak, -hallhatnak.

A kiállítást *Knopp András*, az MSZMP KB osztályvezető-helyettese nyitotta meg. Beszédében hangsúlyozta: Lukács György gondolati hagyatéka, a jelenkor és korunk emberének nagy sorskérdéseit feszegető, megalkuvást nem ismerő kérdésfeltevéseinek igényessége, műveinek kutató-kereső marxista szelleme ma is példaadó.

A tárlatot augusztus 18-ig tekinthetik meg az érdeklődők.
(MTI)

Mit vitt a Vígszínház?

Amikor az általam különben nagyrabecsült *Gondolat — jel* című rádiós folyóiratban meghallottam a hibás közlést, már-már glosszaírásra lendült a tollam. Aztán lebeszéltem magam, a szó elszáll, sokan tán észre sem vették, nem fontos.

Ám amikor másnap Rádiófigyelőjében a *Magyar Hirlap* gyanútlanul átvette a téves tényt, úgy éreztem, most már helyre kell igazítani az ügyet. A Gondolat — jel tartalomjegyzékében közölte, hogy a *Vigszinház Csehov Cseresznyéskertjével Jaltában járt*, majd tizennégy perces (hosszú idő a rádióban!) riportot közölt a Jaltában járt vígszínháziakkal és -ról, anélkül, hogy egyszer is megemlítette volna: milyen darabot vitt ki a Vígszínház?

Talán azért, hogy ne zavarja meg a tartalomjegyzék (téves) közlését. A Vígszínház társulata ugyanis — tanúsíthatom, mert magam is velük voltam, hogy az eseményről tudósítsak — nem a Cseresznyéskerttel járt jaltai vendégjátékán, hanem Csehov *Platonov* című darabjával.

Barabás Tamás

A Szovjet Kultúra Házában

Angyalföldi napok

Angyalföld társadalmi, gazdasági, kulturális életét, a városrészben tevékenykedő vállalatok és üzemek termékeit, valamint a szovjet partnereikkel kialakított kapcsolatot bemutató egyhetes rendezvénysorozat kezdődött hétfőn Budapesten, a Szovjet Kultúra és Tudomány Házában.

A rendezvénysorozat megnyitóján *Ivan Bagyul*, a Szovjet Baráti Társaságok Szövetségének magyarországi képviselője, a Szovjetunió budapesti nagykövetségének tanácsosa köszöntötte a megjelenteket, majd *Bornemissza Sándor*, a XIII. kerületi Tanács elnöke mondott megnyitót. Az ünnepi eseményen jelen volt *Apró Antal*, a Magyar—Szovjet Baráti Társaság elnöke.
(MTI)

Hazánkba érkezett Gheorghe Petrescu

Maróthy Lászlónak, a Miniszertanács elnökhelyettesének, a Magyar—Román Gazdasági Együttműködési Vegyes Kormánybizottság magyar tagozata elnökének meghívására hétfőn Budapestre érkezett *Gheorghe Petrescu* román miniszterelnök-helyettes, a bizottság román társelnöke, aki küldöttség élén részt vesz a bizottság 18. ülésszakán.

A román vendégeket a Ferihegyi repülőtéren Maróthy László fogadta, jelen volt *Nicolae Veres*, a Román Szocialista Köztársaság budapesti nagykövete.
(MTI)

KÖZÉLET–DIPLOMÁCIA

Üdvözlő távirat

Lázár György, a Minisztertanács elnöke táviratban üdvözölte *Zaid Al-Rifait*, a Jordán Hasemita Királyság miniszterelnökévé történt kinevezése alkalmából.

A Szovjetunió állami építésügyi bizottságának elnöke Budapesten

Somogyi László építésügyi és városfejlesztési miniszter meghívására, küldöttség élén hétfőn Budapestre érkezett *Szergej Basilov*, a Szovjetunió. állami építésügyi bizottságának elnöke. Somogyi László és Szergej Basilov megbeszéléseik során áttekintik a két ország eddigi építésügyi együttműködésének eredményeit, és megtárgyalják az 1986—1990-re szóló műszaki-tudományos együttműködés fontosabb kérdéseit. A szovjet delegáció fogadására a Ferihegyi repülőtéren megjelent *Somogyi László* és *Vlagyimir Bazovszkij*, a Szovjetunió budapesti nagykövete.

Magyar—lengyel szakszervezeti tárgyalások

Magyar—lengyel szakszervezeti tárgyalások kezdődtek Budapesten *Gáspár Sándornak*, a SZOT elnökének és *Alfred Miodowicznak*, a Lengyelországi Szakszervezetek Országos Képviselete (OPZZ) elnökének vezetésével. A lengyel szakszervezeti küldöttség szombaton érkezett hazánkba.

A küldöttségek tájékoztatták egymást országaik társadalmi, politikai helyzetéről, a gazdasági építőmunka eredményeiről és problémáiról. Áttekintették a szakszervezetek helyét és szerepét országaikban.

A két szakszervezeti küldöttség átekintette a nemzeti szakszervezeti mozgalom tevékenységének számos területét. Rámutattak annak szükségességére, hogy a lengyel szakszervezeti mozgalom teljes mértékben részt vegyen a nemzetközi szakszervezeti mozgalomban. Megelégedéssel nyilatkoztak a két ország szakszervezeti mozgalmának együttműködéséről, és kifejezték azt a törekvésüket, hogy továbbfejlesztik, bővítik kapcsolataikat.

FIR elnökségi ülés Párizsban

Hazaérkezett Franciaországból *Ispánovits Márton*, a Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetségének főtitkára, aki Párizsban az Ellenállók Nemzetközi Szövetsége (FIR) elnökségének április 9—12. között tartott tanácskozásán vett részt.

A FIR elnökségének ülésén nyilatkozatot fogadtak el és hoztak nyilvánosságra, Vessünk véget a fegyverkezési versenynek! Teljesítsük a Helsinkiben és Madridban elfogadott kötelezettséget! címmel. A fasizmus felett aratott történelmi győzelem 40. évfordulójáról is megemlékeztek.

A francia ellenállási szervezetek, a kormány képviselői, valamint a FIR elnöksége ülésén részt vett delegációk megkoszorúzták a francia ellenállás áldozatainak emlékművét és az ismeretlen katona sírját.

A Bács megyei képviselőcsoport ülése

Több pénz a falvakra

Hétfőn Kecskeméten ülést tartott az országgyűlési képviselők Bács-Kiskun megyei csoportja. Részt vett és felszólalt az ülésen *Sarlós István*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, az Országgyűlés elnöke. Napirenden a megye hosszútávú terület- és településfejlesztési terve szerepelt.

A képviselők egyetértettek azzal, hogy a falvak lakosságmegtartó képességének növelése érdekében e megyében a fejlesztési célokra rendelkezésre álló összegből továbbra is az országos átlagnál nagyobb arányban részesedjenek a falvak, főként a nagyközségek. Mint hangsúlyozták, el kell érni, hogy 1985 végére valamennyi Bács-Kiskun megyei település vezetékes ivóvízhez jusson és bővüljön szennyvízelvezető-hálózatuk. A továbbiakban felhívták a figyelmet arra, hogy az országnak ezen a vidékén ma is újabb falvak jönnek létre mind az agrárcentrumok, mind pedig az ipari telepek környékén. Közülük nem egy belátható időn belül képes lesz az önkormányzatra, s nevet kell kapnia. Ezek az új, életerős települések, megkülönböztetett figyelmet érdemelnek.

Ipartelepítésre a megye déli, Duna-parti részét jelölték alkalmasnak. Ezen a területen ugyanis elegendő víz van, ugyanakkor a Duna olcsó szállítási lehetőséget kínál. Dusnok térségében, mint bejelentették, új dunai híd építésére jelöltek ki területet. Szerepel a tervben egy új üveggyár építése is, amely a megye borgazdaságait látja majd el különféle palackokkal.

Az ülés után a képviselők meglátogatták a Kertészeti Egyetem Kecskeméti Főiskolai karát.
(MTI)

Népszerű a Találkozások Klubja

Magyar bőripari kiállítás Moszkvában

Moszkvai tudósítónk telexjelentése.

Moszkvában, hétfőn, a magyar kereskedelmi kirendeltség épületében cipő-, bőrdíszmű- és kesztyűkiállítás nyílt. A Tanimpex Külkereskedelmi Vállalat huszonkét gyár és szövetkezet termékeinek felvonultatásával állította össze a szovjet piacra szánt 1986-os kínálatát.

A kiállítás, amely ugyan egyidőben zajlik jubileumi kiállításunkkal, de *független* attól, *Molnár László*, a Tannimpex vezérigazgatója nyitotta meg. A szovjet Raznoexport külkereskedelmi vállalat, illetve az általa képviselt belkereskedelmi cégek az itt látható választék alapján állítják össze jövő évi behozatali igényeiket. *A tárgyalások máris megkezdődtek.*

A Raznoexport ez alkalommal oklevéllel tüntette ki három cipőgyárunkat. A Tisza, a Szigetvári és a Carbon Cipőgyár az 1984-ben teljesített ütemes és kiváló minőségű szállításaiért kapta meg a szovjet partner írásos elismerését.

(Szalay)

*

A moszkvai magyar jubileumi kiállítás egyik színfoltja a *Találkozások Klubja*, amely az első naptól kezdve különleges érdeklődésnek örvend. Többek között a klub vendége volt *Rubik Ernő*, aki itt beszélgetett a Lomonoszov Egyetem diákjaival. A bűvös kocka továbbra sem veszített varázsából a moszkvaiak körében. Ezt bizonyítja az is, hogy ha megjelenik az üzletekben, hosszú sorok kígyóznak érte. Rubik Ernő megjelenése, előadásai és az általa vezetett bűvös kockaversenyek több ezer moszkvait vonzanak a kiállításra.

A klub adott helyet a Likinói Autóbuszgyár és az Ikarusz dolgozói között lezajlott találkozónak is. Mint ismeretes, hazánk részt vállalt a Likinói Autóbuszgyár rekonstrukciójában és épp a napokban adták át a *százezredik* Ikaruszt a szovjet félnek. Autóbuszaink rendkívül népszerűek a Szovjetunióban, a kiállítás épülete előtt állnak az Ikarusz legújabb prototípusai, közöttük egy emeletes speciális repülőtéri jármű, egy kiránduló-, egy konferencia- és egy városi autóbusz. Ez utóbbi egyébként itt marad Moszkvában, és egy éven keresztül „vizsgázik" majd, hogy a Szovjetunióban esetleg átvegye a régi városi autóbuszok helyét.

(Szaniszló)

Discovery—Syncom

Megkísérlik elindítani a hajtóművet

Az amerikai űrhajósok megkísérlik megjavítani azt a mesterséges holdat, amelyet szombaton nem sikerült pályára állítaniuk. A Discovery amerikai űrrepülőgép szerdán közelíti meg a katonai hírközlési célokat szolgáló Syncom típusú mestrséges holdat. Előzőleg az űrhajósoknak ki kell lépniük a világűrbe, hogy a Discovery robotkarjára szereljenek egy rögtönzött szerszámot, amelylyel megpróbálják a mesterséges hold hajtóművének megindítását.

Mint jelentettük, a mesterséges hold hajtóműve nem lépett működésbe. Az az indítókar ugyanis, amelynek a hajtómű indítókarját a Discovery rakodóteréből történt kihelyezés után önműködően meg kellett volna indítania, beszorult. Így a hold most ugyanolyan pályán kering a Föld körül, mint az űrrepülőgép s nem jutott el a tervezett pályára, 36 ezer kilométerre a Föld felszíne fölött.

A terv szerint a szerszámmal felszerelt robotkart megpróbálják távirányítással úgy vezérelni a Discovery belsejéből, hogy az beakadjon a saját tengelye körül lassan forgó műhold indítókarjába és megmozgassa azt. A művelet azért veszélyes, mert, ha a hajtómű magától megindulna akkor, amikor az űrrepülőgép igen közel van hozzá, a kiáramló forró égéstermékek megrongálhatják a Discoveryt.

A személyzet űrutazását a javítási kísérlet miatt várhatóan két nappal meghosszabbítják.
(MTI)

Kamara—TOT

Együttműködési szerződés

Szabó István, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a TOT elnöke és *Beck Tamás*, a Magyar Kereskedelmi Kamara elnöke együttműködési megállapodást írt alá hétfőn a Magyar Kereskedelmi Kamarában. A megállapodás célja, hogy a TOT, illetve a Kamara által képviselt gazdálkodó szervezetek gazdasági és társadalmi fejlődése hatékonyabbá váljon, kapcsolataik bővüljenek és szervezettebbé váljanak.

Ezt követően Szabó István, *Horváth László*, az Országos Vezetőképző Központ főigazgatója és Beck Tamás a nagyvállalatok és a gazdasági érdekképviseletek szervezeti, jogi formáinak továbbfejlesztésére irányuló közös kutatásról írt alá kutatásfejlesztési szerződést.

Piaci kötéltánc

Mire jó az intervenció? – Sajátos támogatás – A feszültségek enyhítésére

Az üzletekben járva időről időre tapasztaljuk, hogy hiányzik valami. Olykor az egyszerűbb, olcsóbb fajta termék, máskor pedig nem elég széles a kínálat. S a tavalyi zöldségmizéria alaposan megingatta a szabadpiaci automatizmusba vetett hitünket is. Hogyan segíthet a hiányon, egyéb ellátási, beszerzési problémákon a január elseje óta működő Piaci Intervenciós Alap?

A feladatokról és a lehetőségekről kérdeztük *dr. Nagy Mártát*, az Országos Anyag- és Árhivatal piacfelügyeleti osztályának vezetőjét.

1,3 milliárd

— Az alap feladata, hogy a piaci folyamatok átmeneti zavarait megelőzze — válaszolta az osztályvezető —, vagy mérsékelje. Járuljon hozzá a piac fejlődését tartósan gátló tényezők megszüntetéséhez, lehetőség szerint akadályozza meg, hogy egyes cégek monopolhelyzetüket kihasználják. És a mezőgazdasági termékek piacán bekövetkező átmeneti változások kordában tartása is hozzánk tartozik.

— *E sokrétű feladathoz menynyi pénzük van?*

— Az év elején 1,3 milliárd forintot kaptunk. Ez a pénz hasonló célra már korábban is rendelkezésre állt. Tehát mi csak örököltük az összeg jelentős részét és vele együtt a kötelezettségeket. A már korábban meghatározott célokra, például a burgonya, a zöldség-gyümölcskereskedelem támogatására, a téli tárolásra, a hús központi készletezésére — csak néhányat soroltam föl — körülbelül 780 millió forintot adhatunk. Ezen kívül még volt egyéb áthúzódó kötelezettségünk.

— *Tehát az intervenciós alap a támogatásnak egy másfajta, a piaci hiánnyal összefüggő formája?*

— Nem, mert a vállalatok, szövetkezetek rossz, szervezetlen munkáját, a saját hibájukból bekövetkezett veszteségek költségét mi nem álljuk. A feladatunk, hogy az adott helyzetben a körülményekhez képest a piacot valahogy egyensúlyban tartsuk. Akár úgy, hogy pénzt adunk az ellátáshoz szükséges többlettermelés pluszként jelentkező költségeinek fedezésére. Vagy, mint a burgonya esetében, a téli tárolás költségeinek egy részét átvállaljuk. De csak a lakosságnak értékesített krumpli mennyisége után adunk valamennyi térítést. Ezt az is indokolja, hogy éppen a lakótelepek miatt, sok háztartásban egyszerűen nem lehet a burgonyát télen tárolni, de ennek költségeit a ZÖLDÉRT-ek se nagyon tudják átvállalni. Viszont megengedhetetlen, hogy emiatt akár hiány keletkezzék a piacon, akár irreálisan magasak legyenek az árak.

— *Végeredményben mennyi pénzt tudott az alap a korábbi kötelezettségen kívül fölhasználni?*

Kölcsön

— Körülbelül 300 millió forintot. Természetesen nem költhettünk el mindent azonnal, hiszen tartalékolnunk is kell a váratlan helyzetekre. De például már a múlt év végén látszott, hogy lakossági gázkészülékekből ismét nem lesz elegendő; a többletermeléshez valószínűleg hozzájárulunk. És félretettünk pénzt a mezőgazdasági termékek ellátásának esetleges kiegyensúlyozására is.

— *Ez a mostani zöldségárakon nem látszik meg...*

— Nem véletlenül, hiszen a kormányzati állásfoglalás szerint a hideg tél következményeit nem lehet teljes mértékben a költségvetésből fedezni. Tehát a primőr árakat nem akarjuk letörni.

— *Minden esetben ingyen kapják a pént az érintettek?*

— Egyelőre igen, de szeretnénk bevezetni, hogy az intervenciós alap pénzének egy részét csak kölcsönképpen adjuk oda. Az adott szituációtól függ, kérünk-e kamatot, vagy sem, avagy részesedni akarunk-e a nyereségből. Szeretnénk, ha 1986—87-ben körülbelül félmilliárd forintot adhatnánk ilyen formában. De ebben az esetben is csak az átmeneti feszültségeket tudjuk enyhíteni, hiszen a strukturális problémák megoldása nem az intervenciós alap közvetlen feladata. Mi csak a piaci feszültségek feloldásához akarunk hozzájárulni. De például a dekonjunkturális helyzetbe került vállalatok az átmeneti nehézségeikhez a Pénzügyminisztériumtól kérhetnek segítséget az alap terhére.

Bankszerű működés

— *Ha a pénzt vissza kell fizetni, akkor sajátos bankká alakulhat az intervenciós alap.*

— Valóban. Az a célunk, hogy ne hatósági, hanem üzleti jellege legyen a piaci beavatkozásnak. A bankelgondolásunk szerint — az MNB-től eltérő feltételekkel adhatna hitelt, mert feladata a nyereségen kívül a piaci egyensúly megőrzése is. De ezek egyelőre csak tervek. Most az a célunk, hogy ne csak a már meglévő zavarokat enyhítsük, hanem fölmérjük a várható piaci helyzetet és még időben bevatkozzunk. De sohasem egy vállalatot támogatunk, hanem a piaci hiányt próbáljuk mérsékelni. Ezért szeretnénk, ha mielőbb nem hatóságként, hanem bankszerűen működne a Piaci Intervenciós Alap.

Lakatos Mária

Egy hét a világgazdaságban

Japán csomagterv

A nemzetközi pénzpiacokon az elmúlt héten az angol font erősödött, a többi vezető nyugati valuta pedig valamelyest gyengült a dollárhoz képest. A szenzációt az angol font „újraéledése" jelentette, hiszen a szigetország valutája néhány hét alatt mintegy 20 százalékkal erősödött a dollárhoz képest. A hét második felében egy dollár 1,25 angol fonttal, 3,08 nyugatnémet márkával, 9,48 francia frankkal, 21,80 schillinggel, 2,62 svájci frankkal és 253,90 jennel volt egyenlő. A hét elejéhez képest csekély mértékben emelkedett az arany ára, egy uncia 330 dollár körül mozgott.

A húsvéti ünnepek után a fejlett tőkés államok kereskedelempolitikusai részéről *„teljes gőzzel"* megindult a felkészülés a május elején Bonnban tartandó gazdasági csúcsértekezletre. A jelek szerint a hét legfejlettebb tőkés ország vezetőinek találkozóján kiemelt hangsúlyt kap majd a protekcionizmus kérdése, amely nyílt és burkolt eszközrendszerével egyre inkább akadályozza a világkereskedelem működését.

Évtizedünk eddig eltelt időszakában a protekcionizmus — a hazai termelés és a piac védelme a külföldi áruktól — új erőre kapott, amit jól érzékeltet, hogy *szaporodik a nemzetek közötti kereskedelmi háborúk* száma. A protekcionizmusra, illetve az ezt szolgáló intézkedések bevezetésére persze *mindig lehet indokot találni:* a válságiparágak védelme, az infláció és a munkanélküliség visszaszorítása, egy-egy ágazat talpraállítása — és az érveket még hosszasan lehetne sorolni. Annyi bizonyos, hogy a külföldi termékek piacrajutásának akadályozása szinte minden esetben ellenintézkedéseket vált ki, s így a protekcionizmus futótűzként terjedhet. Pedig a nemzetközi kereskedelem „játékszabályaival" ellentétes intézkedések hatása — az OECD múlt héten nyilvánosságra hozott tanulmánya szerint — az átmeneti gazdasági gondok felszámolása meglehetősen csekély.

Protekcionizmus és infláció

A protekcionuzmussal — állapítja meg a tanulmány — gyakorlatilag *nem lehet sikeresen felvenni a harcot az infláció ellen,* s az úgynevezett védett iparágakban is mindössze a munkahelyek 2—3 százalékát sikerült ily módon megmenteni. A piacvédő intézkedésekkel körülbástyázott termékek fogyasztói ára az elmúlt három évben 10 százalékkal emelkedett, ráadásul a kereskedelmi korlátok nem szolgálták a nehézségekkel küszködő ágazatok felépülését, megújulását. Ismeretes, hogy mind az Egyesült Államok, mind pedig a Közös Piac elsősorban *Japánt vádolja protekcionizmussal.* Véleményük szerint a szigetország eltérő műszaki és egészségügyi szabványai, a bonyolult importengedélyezési rendszer, a sok felesleges nyomtatvány stb. a behozatal megnehezítését hivatott szolgálni.

Többek között ezzel magyarázzák Japán legfontosabb nyugati kereskedelmi partnerei a szigetország tavalyi, csaknem 45 milliárd dolláros külkereskedelmi mérlegaktívumát. Különösen Washington elégedetlen a kétoldalú kereskedelem alakulásával, hiszen tavaly a japán eladások 37 milliárd dollárral haladták meg az USA-ból történt vásárlások értékét. S az előrejelzések szerint az Egyesült Államok kereskedelmi passzívuma Japánnal szemben idén elérheti a 40 milliárd dollárt!

Az elmúlt hetekben a washingtoni törvényhozásban és az üzleti körökben *felerősödtek a japánellenes érzelmek.* Mind erőteljesebbé vált a követelés, hogy Japán a korábbinál jobban nyissa meg piacát az amerikai áruk előtt, ellenkező esetben a törvényhozás fontolóra veszi protekcionista intézkedések meghozatalát. Nemrégiben még úgy tűnt, hogy a bonni csúcsértekezlet központi témája lesz a japán importpolitika elítélése és piacnyitó intézkedések kikényszerítése a szigetország kormányától. Természetesen Tokió számára sem politikai, sem pedig gazdasági szempontból *nem kívánatos a bűnbak-szerep,* ezért a kormány az elmúlt héten — ügyes húzással — elébe ment az eseményeknek, s megpróbálta mérsékelni a japánellenes hangulatot az óceán mindkét partján.

Akcióprogram három esztendőre

Kedden Tokióban úgynevezett *piacnyitó csomagtervet tettek közzé,* amely elsősorban az amerikai exportőrök hangulatát kívánja megváltoztatni. Az 1981 óta hetedik „piacnyitás" három évre szóló akcióprogramot vázol fel, amelynek célja a külföldi cégek értékesítési lehetőségeinek a javítása. A csomagterv ezen kívül konkrét intézkedéseket is tartalmaz a gyógyszeripari, a faipari, az elektronikai és a távközlési termékek behozatalának egyszerűsítésére. Többek között egyszerűbbé, áttekinthetőbbé teszik az importeljárást, az okmányolást, s bizonyos vámcsökkentéseket is végrehajtanak.

Az Egyesült Államokban megelégedéssel fogadták a japán bejelentést, s *Reagan* egyik közeli munkatársa már úgy nyilatkozott, hogy a bonni csúcson nem a szigetországgal kapcsolatos kereskedelmi problémák állnak majd a tárgyalások középpontjában. Nyugat-Európában már kevésbé lelkesen fogadták a sok általánosságot tartalmazó piacnyitási programot, hiszen a korábbi intézkedések nyomán sem változott sokat a helyzet.

Gonda György — Szentgáli Péter

Az Állami Fejlesztési Bank kötvényárfolyamai

Érvényben: 1985. április 15-től

A kötvény megnevezése	Éves kamatozás százalékban	A kamatfizetés időpontja	Lejárati idő	A kibocsátás összege mFt	Árfolyam a névérték százalékában VÉTEL*	ELADÁS	Változás az előző héthez képest
GAZDALKODÓ SZERVEZETEK ÁLTAL VÁSÁROLHATÓ KÖTVÉNYEK:							
COMPORGAN	14—15	III. 31.	1989 —93.	100	bizományba	100,0	—
SZÜV	15	X. 15.	1990.	55	bizományba	n. k.	—
MKB-Vörös Csillag MGTSZ	12	XII. 10.	1991.	180	bizományba	100,0	—
Szegedi ált. telefon	11,5	III. 31.	1998.	27	bizományba	100,0	—
ÁFB—OKGT gáz	11,5	III. 31.	1993.	400	bizományba	95,0	—
Építőipari Innov. Alap	11,25	XII. 20.	1990.	50	bizományba	n. k.	—
AGRIT	13	VI. 30.	1992.	100	—	100,0	—
MAGANSZEMÉLYEK ÁLTAL VÁSÁROLHATÓ KÖTVÉNYEK:							
Pest m. Iparcikk Ker. V.	11	III. 31.	1991.	20	99,0	101,0	—
SKÁLA	11	V. 31.	1991.	136	109,5	111,5	—
PIÉRT	11	VI. 30.	1991.	50	107,0	109,0	—
Somogy Ker. V.	11	VII. 1.	1991.	25	106,0	108,0	—
Borsod Iparcikk Ker. V.	11	IX. 1.	1988.	30	106,5	108,5	—
KONZUM Áruház V.	11	IX. 30.	1991.	30	105,5	107,5	—
Pest m. Ruházati Ker. V.	11	XI. 20.	1991.	20	103,5	105,5	—
Győr-Sopron m. Ruházati Ker. V.	11	XI. 20.	1991.	15	102,5	104,5	—
AMFORA Ker. V.	11	XI. 30.	1991.	30	102,0	104,0	—
PANNONKER	11	XII. 10.	1991.	15	103,0	105,0	—
Bp. Harisnyagyár	11	XII. 10.	1991.	40	103,0	105,0	—
DOMUS	11	XII. 10.	1990.	20	102,0	104,0	+0,5
CENTRUM Áruház Vállalat	11	XII. 15.	1991.	50	103,0	105,0	—
Fehérvár Áruház	11	XII. 17.	1990.	30	102,0	104,0	+0,5
Alföldi TÜZÉP	11	XII. 18.	1989.	39	102,0	104,0	+0,5
Szolnoki Városi Tanács	11	XII. 20.	1992.	6,3	102,0	104,0	—
ARRABONA	11	I. 15.	1992.	20	101,5	103,5	+0,5
Vásárosnaményi gázkötvény	11	III. 1.	1992.	10	100,0	102,0	+0,5
Császári MGTSZ	10	III. 15.	1992.	15	94,0	96,0	—
KUNÉP	10	VII. 1.	1989.	30	100,0	102,0	—
Nagyrédei MGTSZ	9	III. 1.	1988.	10	93,0	95,0	—
Lakossági gázkötvény	7,5—9		1992, 1988	79	82—88,0	84—90,0	—
Kommunális kötvények	5,5—7		—89.	32	89—99,0	91—101,0	—

* A vételi áron a bank a kötvényeket megvásárolja.

MI HOL OLCSÓBB?

Függöny, sátor, gázpalack

A CENTRUN HÉTFŐ akció keretében az alábbi cikkeket lehet kapni 20 százalékos árengedménnyel: a Kálvin téri Áruházban hanglemezeket, kazettákat, a Corvin Áruházban lakásvilágítási cikkeket, a Kőbányai Áruházban bőrdíszmű árukat és férfi ernyőket vásárolhatnak az érdeklődők. Az Otthon Áruház minden lapos tányért, minden hanglemezt és műsoros kazettát (ez utóbbit a tőkés import kivételével) engedményes áron kínálja a vásárlóknak. A Divatcsarnok hanglemezeket, műsoros kazettákat, konyhaszekrényeket és -asztalokat árusít, valamint cseh műanyag pedálos vödröt 250 forintért. A Lottó Áruházban szőnyegek, a Budai Lottó Áruházban hanglemezek és műsoros kazetták 30 forinttól 150 forintig, a dabasi Mini Centrumban függönyök (a jaquard kivételével) kaphatók. A Luxus Áruház egyes belföldi női kötöttárukat, a Verseny Áruház egyes belföldi férfi kötöttárukat, a Csillag Áruház pedig egyes női cipőket kínál olcsóbban. A Csepel Áruházban egyes férfi hosszú ujjú ingek, a Textilházban maradék méteráruk, az Újpesti Áruházban egyes dzsekik 900 forinttól 1200 forintig, valamint a Centrum Compack Raktáráruházban két- és négyszemélyes sátrak kaphatók engedményes áron. Az Üttörő Áruház fűszertartókat és műanyag tálakat ajánl a vásárlóknak 10 és 45 forintos árban, az Óbudai Áruház férfi sportzekéket 1900 forintos, valamint kamasz szövet dzsekiket 216, illetve 1210 forintos árban.

A CENTRUM KŐBÁNYAI ÁRUHÁZ kínálata az alábbi: Concert típusú lemezjátszó 6150 forint helyett 4500-ért, NC 430-as lemezjátszó sassé 3700 helyett 2800-ért és ETA grillsütő 3800 helyett 2890-ért, amíg a készlet tart.

A DEBRECENI ÁFÉSZ DÉLIBÁB ÁRUHÁZA vas-műszaki osztályán a szovjet gyermekkerékpárokat 30 százalékos engedménnyel árusítják, amíg a készlet tart.

A SKÁLA-SZTRÁDÁBAN a következő árucikkeknek mérsékelték az árát: női kendőknek 205 forintról 114 forintra, női sálaknak 106-ról 75-re és sporttáskáknak 420-ról 336-ra. Hordozható nyc-tömlőt kilogrammonként 77 forint helyett 46-ért, 0,5 kilogrammos gáznalackot 339 helyett 254-ért, valamint műanyag tárolóválasztó rácsot 63,50 helyett 40-ért árusítanak. Ajándékok, bizsuk és ofotért áruk 20-30 százalékkal olcsóbban kaphatók — ezenkívül nőlókat 99 forintos reklámáron kínálnak a vásárlóknak.

Nagy az érdeklődés moszkvai kiállításunk iránt

A háromszázezredik vendég

Moszkvai tudósítónk telexjelentése:

A háromszázezredik látogató kereste föl szombaton a felszabadulás 40. évfordulója tiszteletére megrendezett moszkvai nemzeti kiállításunkat. A tizenhárom esztendős *Ivan Zjuzinnak,* aki hatalmas ajándékkosarat kapott a bemutató rendezőitől, a *„Kitud többet Magyarországról?"* számítógépes játék tetszett a leginkább. Az öt készülék előtt egyébként mindennap, reggeltől estig óriási a tolongás.

A kicsit idősebbek kedvence is a komputer; jó néhányat küldött belőlük a magyar ipar Moszkvába. Akinek ideje (és türelme) engedi, az immár nem játékból, hanem problémák megoldására, munka céljára veszi őket birtokba. A magyar számítógépes szakemberek persze örülnek berendezéseik nagy sikere láttán.

A nyitvatartás utolsó hetébe érkezvén, szombaton és vasárnap is óriási forgalmat bonyolított le a jubileumi kiállítás. Az érdeklődőkön kívül egész sor hivatalos vendége is volt a bemutatónak. *Valentyin Meszjac* mezőgazdasági, *Mihail Skabardnya* automatizálási és műszeripari miniszter, valamint *Nyikolaj Maszlennyikov,* az OSZSZSZK miniszterelnök-helyettese volt szombaton a moszkvai magyar jubileumi kiállítás vendége.

(Szalay)

Tévénapló

Az őrület megakadályozható?

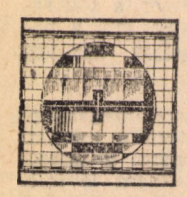

Az őrülethez nem lehet értelemmel közelíteni.

Magyarázni talán lehet az őrültek tetteit, de megérteni — nem. Talán ez volt az oka annak, hogy a *Magukra hagyva, Rex Bloomstein* angol rendező dokumentumfilmje (melyet pénteken este vetített a tévé) minden becsületessége és jó szándéka ellenére sem volt képes igazi választ adni a kérdésre, amit feltett: *miért nem tudták megakadályozni a nyugati szövetségesek* Auschwitz és a többi haláltábor rémségeit.

Az őrület: hihetetlen.

Nyugaton senki sem adott hitelt annak, hogy Hitler valóban hajlandó lenne a Németországban élő zsidókat eladni — számára fontos — nyersanyagokért, élelemért, akár pénzért is. Senki, mert a huszadik század harmincas éveiben nem volt hihető ép ésszel, hogy egy modern ipari állam vezetői hajlandóak lennének olyan emberkereskedelmre, mint az ókor rabszolgatartói. Ezért aztán blöffnek vették az egészet. És a saját gondolkodásrendszerük logikus folyamányaként blöffnek gondolták a birodalmi *Endlösungot* is. Azt, amikor Hitler, megunva, hogy ajánlatát nem veszik komolyan, nekilátott a zsidókérdés náci-fasiszta módja szerinti rendezésének.

Pedig akkor már Nyugaton is tudtak a KZ-lágerekről.

Tudniuk kellett, hiszen a koncentrációs táborok közvetlenül a fasiszta hatalomra kerülés után megteltek politikaiakkal, köztörvényes bűnözőkkel, homoszexuálisokkal, nyomorékokkal, s aztán zsidókkal is: mindazokkal, akiket a német fasiszta állam nem ítélt megfelelően „egészségesnek" a fajtiszta birodalom jövője szempontjából. *Tudniuk kellett,* hiszen azok, akik el tudtak menekülni az életüket fenyegető országból, hírt adtak róla.

A még idejében elmenekült zsidók sem hitték, hogy Hitler valóra váltja fenyegetéseit. Még a politikusabb elmék sem. Mint a filmben elhangzott: Bach és Goethe hazájában ez lehetetlennek tűnt. De a Heinét és Mendelssohnt megsemmisítésre ítélő *Vaterland* vajon hagyott, hagyhatott-e kétséget? És a könyvégetések, a Kristályéjszaka, az egész, összehangolt, elméletileg „megalapozott", állami politika szintjére emelt fajüldözés? Az eltervezett és megvalósított, lépcsőzetes végső megoldás a fizikai megsemmisítésig? Nem hitték, mert nem merték, nem akarták hinni az emberek, hogy ilyesmi lehetséges. Még akkor sem, amikor sokasodtak a híradások a munka-, majd megsemmisítő táborokról; akkor sem, amikor néhány sikeresen és szerencsésen megszökött fogoly hiteles beszámolókat hozott.

Ma már, negyven évvel a haláltáborok felszabadítása után talán nem értjük egészen, hogy az akkori politikusok miért nem vették készpénznek mindazt, amit a Harmadik Birodalom rémségeiről megtudtak. Igaz, akkori értetlenségükkel, passzivitásukkal nem szorulnak mai mentségekre. A tisztánlátóknak akkoriban sem voltak illúzióik a fasizmusról, hiszen megmutatta, hogy mire képes — nemcsak a birodalom határai mögött, hanem Guernicában, Abesszíniában, Mandzsúriában.

Ma már, negyven évvel a haláltáborok felszabadítása után legfeljebb arról szólhatunk, hogy a népirtás, a fajüldözés, a politikai és vallási okból történő gyilkosságok és tömeggyilkosságok, üldözések és végső megoldások nem kerültek le az emberiség napirendjéről; a hivatalos állami politika programjaként megvalósított őrület ma már több mint hihető: a világtelevízió jóvoltából napi hírösszefoglalók rutineseménye. És ez, ha lehet, még szörnyűbb, mintha hihetetlen volna. Mert megtanít együtt élni vele, tudomásul venni, megszokni.

A megszokhatatlant: a legnagyobb bűnök egyikét.

Kenessei András

Rádiófigyelő

Nagyobb hírverés kellene

Az új rádiós struktúra is kialakította a maga reprezentatív heti összefoglaló műsorait: a megújult és ismét megerősödött szombati politikai magazin, a *168 óra* voltaképpen a televíziós A Hét-nek felel meg, a vasárnap délelőtti *Gondolat — jel* pedig talán a Stúdiónak. Bocsássuk máris előre, hogy témaválasztékban, a problémafelvetés mélységében és a riportok szakszerűségében állják is a versenyt amazokkal — hogy miben nem, arról majd később.

A *168 óra* színvonalát a bemutatásra nem szoruló felelős szerkesztő, *Mester Ákos* garantálja; a másnapi „kulturális hetilapét" *Bölcs István* (aki egyébként a Mester műsorban is közreműködik). A riportok nívóját az igen kulturált műsorvezető, *Győrffy Miklós,* azután *Baráth József, Ozsgyáni Csaba, Ocsovai Gábor, Ránki Júlia* meg a többiek biztosítják — a szellemi kapacitás tehát adott.

Megmutatkozik ez olyan alkalmakkor is, mint a mostani, amikor a sok megkerülhetetlen protokolláris esemény lekötni látszik a szerkesztők és riporterek kezét. A Szovjetunióban zajló magyar kulturális rendezvénysorozatról például mindkét magazin természetesen tudósított, ám nemcsak hogy egymást nem keresztezték, de *a tévéhez és az írott sajtóhoz képest is tudtak újat mondani:* a *168 óra* például kinti fordításirodalmunk meglepő mennyiségi adatairól (és az esetlegesség még mindig kísértő veszélyéről), a *Gondolat — jel* pedig — a Vígszínház kivitt *Cseresnyéskert* produkciója és a meglátogatott jaltai Csehov-emlékház kapcsán *a magyarországi Csehov-kép jellegzetességeiről* — nem kisebb írószemélyiség nyilatkozott ez ügyben, mint a kultúránkat jól ismerő *Szergej Zaligin.* De a három magas rangú szakember-vendég is tudott megszívlelendőt mondani a pesti stúdióban továbbfejlesztett választási rendszerünkről szombaton, és a nemrég díjazott művészek-tudósok sem ismételték magukat, ami kétségtelen riportérdem. (Kivált a szegedi Biológiai Kutatóközpont állami díjas vezetőiből tudták jól kihozni tudományáguk nagyon is jelenvaló gondjait, leküzdésre váró problémáit — aminthogy a másnapi *Gondolat — jel*-ben az évforduló és a költészeti nap kapcsán éppen nem ünnepélyes, de problémamagazdag beszélgetés született a *József Attila-kultusz* továbblendítő és gúzsoló hatásáról. (Itt már a riportalanyok kiválasztása is kitűnő volt: *Orbán Ottó* az ihletés segítő erejét, *Zalán Tibor* épp ellenkezőleg: a jelenség tehetetlenségi nyomatékát elemezte, *Gyertyán Ervin* pedig a költő és a munkásmozgalom viszonyának még feltáratlan motívumairól beszélt — a teljesebb József Attila-kép érdekében.) Egyedül talán a *Lukács György-megemlékezés* volt a többihez képest konvencionálisabb a vasárnapi műsorban. Jutott azonban idő olyan nem évfordulós, mégis aktuális témák megbeszélésére is, mint a hazai bélyeggyűjtés apálykorszaka — és benne a Posta negatív szerepe — szombaton, és az *Állami Bábszínház* világhírű felnőtt-előadásainak itthon kevésbé méltányolt eredményeinek megbeszélése a mostani *Übü király-* és a *Brecht-bemutató* kapcsán tegnap.

Az intellektuális kapacitás és a vállalkozó kedv tehát adott — ha rangsorolni kell mindenek előtt a *168 órában.* Fenntartásaink általánosabbak. Mint nem egy reprezentatív rádióműsor esetében, itt is érződik egy csipetnyi „félsz" a nagyobb vetélytárssal szemben. Mintha a téma megválasztásánál és tárgyalásánál eleve tekintélyelsőbbséget biztosítanának a rádiósok a szomszédos intézménynek. Holott ha egyedül a közönségadatokat vesszük, *még mindig a rádióé a nagyobb publicitás,* még ha az nem is oly látványos. S hogy mit értsünk ez esetben látványosságon? A televízió a maga központi magazinjait jól vezeti fel, kellően propagálja és mesterségesen is beszédtémává teszi. Rádiós társai szolidan belesimulnak a műsorfolyamba, nemhogy előzetes hírverésük nincs, de még főbb témáikra sem hívják fel a figyelmet a műsorújságban vagy másutt. Így aztán ezek az adások — feleslegesen és méltánytalanul — afféle zsákbamacskajelleget kapnak; az érdekelt közönségréteg olykor csak utólag értesül a nekik célzott beszélgetésekről — pedig hát ez a célzás megtörténik, s többnyire a találat sem marad el. *A műsorok színvonala megérdemelné, hogy nagyobb legyen körülöttük a szóbeszéd, a zaj.*

Lukácsy András

Nógrádi Sándor-kollégium

Név- és zászlóadományozási ünnepséget rendeztek szombaton Tatán, a magyar néphadsereg 3. számú középiskolai honvéd kollégiumában. Az intézmény fölvette Nógrádi Sándornak, a kommunista partizánparancsnoknak, néphadseregünk egyik megteremtőjének a nevét. *Nárai István* vezérőrnagy, honvédelmi miniszterhelyettes mondott ünnepi beszédet. *(MTI)*

Zombori Béla rajza

Attrakciók '85

A tigrisekkel – könnyebb

— Csattannak a tolózárak, a zenekar tust húz, s a vadállatoknak épített alagúton át a Fővárosi Nagycirkusz porondketrecébe ront — *az idomár.* Pár másodpercig farkas- vagy inkább tigrisszemet néz a közönségével, aztán máris dübörögnek a rácsajtók, érkeznek a puha testű, gyönyörű bundájú, szibériai nagymacskák.

— Miért lettem tigrisidomár? — töpreng el *Sztyepan Gyeniszov,* a Szovjetunió Kiváló Művésze. — Voltam én légtornász, akrobata, zsonglőr, mégis mindig úgy gondoltam, az idomítás a cirkuszművészet csúcspontja.

— *Milyen különleges képességek, rendkívüli tulajdonságok szükségesek ehhez?*

— A tigrisnek vagy az idomárnak? Tudja, sokszor megkérdezik tőlem, milyen szempontok alapján válogatom ki a tigriseimet. Nos, amikor 27 éves koromban arra az elhatározásra jutottam, hogy ezentúl tigrisekkel dolgozom, 11 állatot kaptam. Így hát a választással különösebb problémám nem volt. Minden tigris tehetséges, és mint látta, szépek, fotogének, jól dolgoznak, még annak ellenére is, hogy vadak és veszélyesek, álnokok és egymásnak rontanak. A tigrisek fejlett intuícióval és olyan emlékezőtehetséggel rendelkeznek, amelyet az emberek is megirigyelhetnének. Idomíthatatlan tigris nincsen, csak rossz idomár, aki nem leli meg az utat, a megfelelő bánásmódot...

— *Az idomító nem fél?*

— Ki kell ismernem az állatomat, a gondolatait, mert van vagy 350 kilós, képes egy bikát megölni és magával vonszolni. Az én erőm kicsike, de hinnem kell, hogy a tapasztalataim és a tudásom segítségével mégis hatalmam van felettük.

— *Az ember fegyverekkel győzte le az állatokat. Nem furcsa, ön azt játssza el, hogy fegyvertelenül kényszeríti őket az engedelmességre?*

— Fegyverrel könnyebb. Láthatta, én csak egy vékony síbothoz hasonló alumínium pálcát használok, s időnként az ostort (rajta ugrálnak át a tigrisek.) Ezek nekem olyan kellékek, mint a karmesternek a pálca. Dirigálok — mert nagy a zenekarom, 14 fős.

— *Lenyűgöző volt a színpadi játéka, a mozdulatainak a megkomponáltsága, s az, amit a nézők ámulattal vegyes irigységgel vehettek észre: mintha ebben a porondketrecben különleges boldogsággal töltené el, hogy együtt lehet a tigriseivel.*

— Ha a zenekar és a világosítók jól dolgoznak, nincs mitől félnem. A tigrisek teszik a dolgukat, én pedig elfelejtem, hogy dolgozom, örömömet lelem benne, az idő meg valósággal repül. Egyébként *színházi kritikusi* szakot végeztem a moszkvai egyetemen. *Ez lett az én hobbim.* De igazán a tigrisekkel szeretek dolgozni. Mert érdekes, mert nincs két egyforma előadás, valami mindig történik, történhet — improvizálhatunk. Tudja, *a tigrisekkel valahogy könnyebb.* Az emberek mást gondolnak, mást beszélnek és más cselekednek. A tigris egyenesebb jellem. Persze mindegyikük más karakter; egyikük gyors, heves, energikus, szeret verekedni, s — akár egy kölyök — állandóan huzakodna mindenkivel. A másikuk meg legszívesebben csak enne és aludna, s arra vágyik, bárcsak békén hagynák. Természetesen a nevükön szólítom őket. Van *Tarzanom, Évám, Maxom, Cigányom, Cézárom, Babám...*

— *Meddig lehet valaki idomár?*

— Ameddig a bátorság, a reflex, a fizikai erőnlét engedi; 43 éves vagyok — még bírom.

Scipiades Erzsébet

Tootsie-ból – Aranyoskám

Egy világsiker titka

A film címe eredetileg *Tootsie.* Könnyen mondható és gyorsan megjegyezhető, de nehezen lefordítható. Így aztán minek bíbelődjek vele? De nálunk bíbelődtek, Tootsie-ból *Aranyoskám* lett. Ennek ellenére Tootsie-ként emlegeti mindenki, némi rosszérzéssel, hogy netán *anglománnak* tartják, avagy *snobnak.* Tulajdonképpen jelentéktelen dolog, mindössze arra bizonyíték, hogy nagy úr a *nüansz.* Pontosabban a nüanszokhoz való érzék. Amitől vezettetve a szakember tudja, mikor mit kell tennie. Fordítania vagy nem fordítania.

A nüanszok iránti érdeklődés minden *sikeres alkotónak kedves szokása* Annyira az, hogy egy amerikai sikerdarab (sikerfilm) előkészületeit talán meg sem értenénk. Mi a csudának *szociológiai felméréseket és pszichológiai tanulmányokat* forgatnia annak, aki vígjátékra készül? Hiszen az ő dolga, hogy *isten áldotta tehetség legyen,* meg értsen valamit a dramaturgiához!

E század elejei nézettel szemben a szórakoztatóipar sok minden mást is megkövetel, eredményre törő alkalmazottjaitól. Legelőbb, hogy tudják, *milyen* közönségre számíthatnak, és azt a közönséget *mi* érdekli, *mire* érzékeny, *miből* van hiánya? Ezután jöhet a *megfelelő* (mindenek is megfelelő) forgatókönyv, a hosszas megfontolás alapján kiválasztott szereplők és a feladathoz szabott rendező. De ha mindez összejött, még mindig kérdéses, hogyan fogadja a közönség a végeredményt? Özönlik-e a moziba, ahogyan a filmesek remélik, vagy közönyösen megrántja a vállát?

A Tootsie alkotógárdájának *bejött* az üzlet. (Csak a forgatókönyvet négyen jegyzik; a világhírű rendező, *Sydney Pollack* mellett a főszereplők is világsztárok, *Dustin Hoffman* és *Jessica Lange.)* Meg az Oscar-díjak, és a közönség, szerte a világon.

Ennek tudatában érdemes lenne komolyan elemezni ezt a komolytalan (elvégre víg), filmet, mi az, ami itt és most — de *mindenütt* — ennyire tetszik? Biztosan akad szakíró, aki megteszi (vagy már meg is tette). Dolgozatát nem ismerve, néhány feltételezés: az életnek azokkal a szféráival foglalkozik, amelyek *mindenkinek fontosak* (munka és szerelem) ám *derűsen kezeli* a kellemetlenségeket is. Szereplői olyan körben élnek és mozognak (színészvilág, tévé, forgatás), amely mindenkit érdekel. Főszereplői rokonszenvesek, a bonyodalom — a néző számára — *átlátható,* teli a *helyzetkomikum* lehetőségeivel. A férfi — mint férfi — okos, energikus, tehetséges és magabiztos... A férfi — mint nő, vagyis színésznőként és a tévésorozat „főnökasszonyának" szerepében — csúnya, de ápolt, jól öltözött, de nem feltűnő; középkorú és nem is akar fiatalabbnak látszani. Ezenkívül határozott és szenvedélyes, eszes és érzelmes. Megvesztegethetetlenül egyenes, zárkózott. Vagyis a Dustin Hoffman alakította figura *úgy is, mint férfi, úgy is, mint nő, megtestesíti korunk ideálját. A szükséges plusszal* pedig Jessica Lange rendelkezik: ő olyan szép és érzéki, gyöngéd és érzékeny, amilyennek egy fiatal nőnek lennie kell.

A film végén pedig a mértéktartóan, szemérmesen felvezetett happy end méltóképpen zárja le a felhalmozott rengeteg (nüanszi) ötletet. Mert a Tootsie nagy sikeréhez nyilván újfajta tónusa is hozzájárul. Visszafogottabb, fanyarabb — ha csak egy csipetnyivel is — elődeinél. Jó jel lenne, ha azért, mert *így kívánja már* a világ filmízlése.

(virág)

Takarékcsődök

Úgy kezdődött, hogy a messzi Floridában, Fort Lauderdale városában csődbe ment egy értékpapírokkal kereskedő cég. A szakemberek hamarosan összeállították azok listáját, akiknek a szóban forgó vállalkozás tartozott és a nevek között felmerült egy ohiói takarékpénztár is. A hír gyorsan terjedt és elért a betétesekhez. Amikor pedig azok megtudták, hogy a floridai cégtől bankjuk 150 milió dollárt már hiába vár, *pánikba estek.* Emberileg érthető. Sokuknak egész élete során összekuporgatott pénzét őrizte a trezor, mások sürgős kötelezettségeik kiegyenlítésére vettek volna ki takarékkönyvükből. A kliensek megrohanták a *Home State Savings Bankot* és az nemsokára kénytelen volt bejelenteni, hogy *képtelen az igényeket kielégíteni.* Ekkor a betétesek már más takarékpénztárakra is gyanakodtak és a helyzet veszélyessé vált. Miközben a pénzükre várók *sátort vertek és hordozható tévékészülékekkel felszerelkezve várták a fiókok kinyitását, Ohio állam kormányzója kényszerszünetet rendelt el 69 takarékpénztár munkájában.* (Ez persze nem javította az érintett félmillió betétes közérzetét.)

Egy hét elteltével aztán ismét lekerült a „zárva" tábla az ajtókról. A rendkívüli állapotnak megfelelő gyorsasággal lefolytatott tárgyalások eredményeképpen szövetségi szervek — a központi banktól kezdve a betétbiztosítókig — egymás után jelentették be, hogy *garantálják* az ohiói takarékokkal szemben fennálló követelések teljesítését. Miután ez elhangzott — pénzt már különösebben senki nem akart kivenni. A pánik elült, a sátortáborok megszűntek.

Az ügy látványosan azt a változást illusztrálja, ami a takarékpénztárak helyzetében a nyolcvanas évek elején végbement. A takarék hagyományosan a bankszakmában konzervatív üzletágnak számított. A helyi bankokat törvény védte a keleti vagy nyugati parton székelő pénzintézetek konkurrenciájától, a helyi betétekért csak a helybeliekkel kellett versenyezni. Ott sem lehetett azonban a szabadversenyes kapitalizmus szabályai szerint eljárni. Rendelkezés szabta meg ugyanis a klienseknek kifizethető *kamatláb* maximumát. A takarékpénztárak ennélfogva csak a szolgáltatásaik minőségével versenyeztek. Az általuk nyújtott hitelek sem mutattak túlságosan változatos képet. A betétek döntően a lakásépítések finanszírozását szolgálták. Úgy, hogy a visszafizetést mindig jelzálog biztosította.

Ez volt a helyzet 1980-ig, amikor a szektor szabályozottságát *mérsékelték* és a kamatplafonkövetelményt eltörölték. Ettől kezdve a betétesek kegyeiért a kamatlábak terén is megindult a verseny. A kliensek nyilvánvalóan örültek ennek, hiszen volt választási lehetőségük, a pénzükért legmagasabb árat fizető mellett maradhattak. A takarékpénztáraknak azonban a kifizetődő kamatok fedezetét meg is kellett keresniük és erre a hagyományos lakásépítés már nem bizonyult megfelelőnek. Nyilvánvaló volt ugyanis, hogy egy bizonyos kamatszint felett az építkezők más finanszírozási forráshoz fordulnak. A takarékok így szívesen fektették a betéteket értékpapírokba, vagy finanszíroztak irodaház-építkezést.

A bankok 83 százaléka esetében a betétesek nagy részére ebből nem származott kockázat, csak magára a pénzintézetre. Az 1929—33-as gazdasági válság hatásaként ugyanis bevezették már akkoriban *a maximum 100 ezer dollár értékig érvényes szövetségi betétbiztosítást.* Ez azt jelentette, hogy a rendszerben részt vevő bank betétese ezen összeghatárig nyugodt lehetett, a visszafizetésére szinte az állam vállalt garanciát.

A biztosítás megkötése azonban nem kötelező és sok takarék nem is vállalta a csatlakozást. Nem a tarifát találták általában magasnak, hanem *az ellenőrzést túlságosan alaposnak.*

A Home State Sacings Bank szomorú esete most elgondolkoztatta a szakértőket. Úgy tűnik, a takarékpénztárak némelyike *gyorsabban növekedett az elmúlt időszakban annál, mint amilyen ütemet megengedhetett volna magának.* 1984-ben a takarékágazat 20 százalékkal emelte aktíváit, ez kétszerese volt a kereskedelmi bankok ütemének. Ha a jelenlegi sebesség folytatódik, úgy négy éven belül 29 takarékpénztár aktíváinak összege érheti el a 30 milliárd dollárt. Ilyen nagyság mellett persze a takarék már erősen függ a betétes bizalmától, USA-szerte mintegy 100 millió embertől. Azt a gondot, amit a hosszú lejáratú kihelyezések és a rövid lejáratra szóló betétek között van, normális helyzetben a takarékpénztár *vagyonának* kellene megoldania. A legtöbb takarék tőkéjét azonban nem a 30 milliárdos szinthez méretezték.

G. Gy. — Sz. P.

Pénzügyi ellenőrzések tapasztalatai

Billeg a mérleg?

Interjú Sütő Dezsővel, a PM Ellenőrzési Főigazgatóságának vezetőjével

A vállalati önállóság növekedésével mind nagyobb jelentőségre tesz szert a pénzügyi ellenőrzés. A vele megbízott szervezetek és a vállalatok érdekei közösek: mindannyiuk számára fontos, hogy tisztán lássanak. Mit állapítottak meg az elmúlt évben a PM Ellenőrzési Főigazgatóságának revizorai? Ezekről kérdeztük dr. Sütő Dezsőt, a főigazgatóság vezetőjét.

— Szinte minden évben a beszámolók első számú témája a gazdálkodók pénzügyi-számviteli fegyelme. Mit tapasztaltak ezzel kapcsolatban az elmúlt évben?

— A gazdálkodási fegyelem fontos elemeit képező számviteli, pénzügyi fegyelem *nem* javult. Viszonylag gyakran kellett módosítani a különféle hibák miatt a mérleget, eredménykimutatást. A gazdálkodók gyakran késve vagy pontatlanul teljesítik az állam iránti kötelezettségüket. A helyzetet jól jellemzi: míg 1982-ben egyetlen pénzügyi, gazdasági ellenőrzésre átlagosan 3,5 ilyen jellegű hiba jutott, addig 1984-ben 4,2. Viszont *az ismétlődő* hibák aránya csökkent. Természetesen, magunknak is feltettük a kérdést: mi ennek az oka? Például az egyik közvetett ok az, hogy a pénzügyi-számviteli terület szakembereit nem becsülik meg kellően, és ezért a pálya nem vonzó. Ráadásul, viszonylag gyorsan változnak az előírások. Továbbá változatlanul kedvezőtlen jelenség, hogy alacsony az ügyvitelszervezés, a számítástechnikai kultúra színvonala is.

Számítástechnika alulnézetből

— A kétévenként megtartott, úgynevezett szabályszerűségi ellenőrzések mellett, a főigazgatóság témavizsgálatokat is tart. Milyen tendenciákat figyeltek meg ezek során?

— A legfontosabbak közé sorolom a vállalati költséggazdálkodással kapcsolatos vizsgálatokat. Mint megállapítottuk, a vállalatok költségérzékenysége nem fejlődött kielégítően, pedig nyereségüket jelentősen növelhetnék ily módon. Sajnos, az értékelemzés is lassan találja meg a helyét, s ezt a módszert általában lebecsülik. A költséggazdálkodás — mint komplex rendszer — hiányzik a vállalatok tevékenységéből, s az érintett dolgozók közvetlenül nem érdekeltek abban, hogy minél nagyobb legyen a vállalat megtakarítása. Úgy vélem: a viszonylag magas nyereségelvonás sem ösztönzi a vállalatokat a költségekkel való takarékoskodásra.

Az elmúlt évben vizsgáltuk a számítástechnika alkalmazásával s a szervezéssel foglalkozó gazdálkodók működését is. A tapasztalatokból arra lehet következtetni, hogy egyrészt a vállalatok egymástól meglehetősen elszigetelten dolgoznak, másrészt a adott ágazatok igényei nincsenek mind összhangban a lehetőségekkel. Ez néha odáig vezet, hogy egyes szervező vállalatoknál nincs elég gépi kapacitás, másoknál pedig rossz hatásfokú a kihasználás, a szoftverek hasznosítása. Bár, a felhasználás eredményessége nem kielégítő, mégis a számítástechnikai szervezetek nyeresége *jelentős mértékben meghaladja a népgazdasági átlagot.* Ezen az ellentmondásos helyzeten csak úgy lehet változtatni, ha a szolgáltatást megrendelő cégek növelik az igényeket, a szakvállalatok pedig a tevékenységük hasznosságára a korábbinál nagyobb figyelmet fordítanak.

— Az Ellenőrzési Főigazgatóság évről évre figyelemmel kíséri, hogyan valósulnak meg a népgazdasági célok, mennyire hatékonyak a szabályozók. Gondolom, tavaly is az egyensúlyjavító intézkedések hatását vizsgálták elsősorban.

— Valóban fontos szerepet kapott a vizsgálataink során ez a téma. A konvertibilis export növelését főleg a korábbinál több, hagyományos termék kivitelével érték el a vállalatok, s kisebb volt az új gyártmányok aránya. Ezek a gazdálkodók az exportterveiket — ha a termékek volumenét nézzük — túlteljesítették, mint például a Styl Ruházati Vállalat, a December 4. Drótművek, a Tiszai Vegyi Kombinát, a Nyírségi Ruházati Szövetkezet stb.

Az exportáló vállalatok körének a *bővítése,* illetve az önálló exportjog kiterjesztése *viszonylag szerény eredményeket hozott.* Általában a vállalat piaci hírnevétől, termékeinek bevezetettségétől függ, milyen sikerrel élhet az újonnan megadott külkereskedelmi joggal. Meg kell azonban mondanom, hogy — a kedvező tendenciák mellett — aránylag sok vállalat *nem teljesítette exporttervét,* ami külső és belső okok együttes következménye. A legtöbb belső problémát a háttéripari tevékenység *változatlanul alacsony* színvonala okozza.

Az importgazdálkodásról megállapítottuk: folytatódott az előző évek kedvező irányzata 1984-ben, a vállalatok, a szövetkezetek többsége törekedett arra, hogy a nem rubel elszámolású importot valamilyen módon kiváltsa. Másrészt az importgazdálkodásnak tavalyi oldottabb formája jobb feltételeket teremtett, mint korábban.

Több a kisvállalkozás

— Mi a helyzet a kisvállalkozásokkal?

— Az úgynevezett kisvállalkozások az elmúlt évben dinamikusan növekedtek, a nem jogi személyiségű társaságok száma megközelíti a 40 ezret, a tagoké pedig a 250 ezret. Ez 1983-hoz képest több mint 70 százalékos növekedést jelent. Sokkal több az aktuális ellenőrzés, és ez nehezíti feladatainkat. A vizsgálatok eredményei kimutatták, hogy az új vállalkozási formák alapvetően kedvező változásokat indítottak el a gazdasági életben, bővült a háttéripari tevékenység, jobban ki lehet használni a kapacitásokat és könnyebb megtartani a kvalifikált munkaerőt. De negatív jelenségre is akadtunk: jó néhány helyen ellenőrizhetetlenek a nyilvántartások, jövedelemjellegű tételeket kölségként számolnak el, nem megfelelően fizetik az adót, s a vgmk-k működését — a személyi összeférhetetlenségek miatt — nem mindig ellenőrzik megfelelően.

— Az ellenőrzések során általában az indokolatlan személyi jövedelmeket is megvizsgálják. Milyen típusú szabálytalanságokra bukkantak tavaly?

— Vizsgálataink szerint a vállalatok indokolatlan és szabálytalan előnyöket és kedvezményeket adnak egyeseknek. A „jó kapcsolatok" kialakítása és fenntartása végett, illetve hasonló viszontszolgáltatásért s ezzel munka nélküli jövedelmeket szereznek néhányan. Ezek a jelenségek is arra utalnak, hogy a vállalatok a költségek iránt kevésbé érzékenyek. *Az ilyesfajta manipulációk sértik a társadalmi tulajdon védelmét, rontják a gazdálkodási morált.* Az így okozott kár valójában sokkal nagyobb a kimutatottnál. Érdekes, hogy általánosan sürgetik a fellépést e jelenségekkel szemben, de mind az állampolgárok, mind a vállalati vezetők *a legtöbb esetben nem teszik meg a szükséges lépéseket.* Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy ezek a szabálytalanságok többször fordulnak elő a szövetkezeti szektorban. A formái rendkívül változatosak. Például kívülállónak az önköltségnél is kisebb árat számítanak fel különböző építőipari munkákért. Más esetben aránytalanul sokat fizetnek egy-egy ingatlan bérletéért a tulajdonosnak. De megtaláljuk a fiktív mellékállásokat is a listán. Előfordult, hogy bizonyos eszközöket indokolatlanul kiselejteztek, majd nagyon alacsony áron értékesítették azokat.

Reálisabb vélemény

— A szabályozóváltozás milyen feladatot ró a főigazgatóságra? Felkészült-e már erre az apparátus?

— A vállalati reagálások felmérésére már felkészültünk, de erről beszámolni csak az év második felében tudunk. Több száz vállalat előzetes véleményét ismertük meg a szabályozókról az úgynevezett főkönyvelői értekezleteken. Érdekes módon a gazdálkodók az 1985. évi helyzetüket kedvezőbben ítélik meg, mint korábban. Eddig mindig túlbecsülték a szabályozók negatív hatásait. Most úgy tűnik, a véleményük reálisabb. Ezeket összevetjük majd a tényekkel, és így készülnek el a jelentéseink. Egyébként több éves tapasztalataink szerint a vállalatok elég lassan reagálnak a szabályozómódosításra, és legtöbbször ott vétenek, ahol a változás bekövetkezett. Ezért a feladatunk kettős, segíteni kell a vállalatokat, hogy megértsék a változások indokait, hátterét, és pontosan betartsák a szabályozókat, másrészt jeleznünk kell a gondokat a vezetésnek. A mi munkánk sem lett könnyebb, hiszen a hozzánk tartozó gazdálkodók száma jelentősen növekszik. Igyekszünk jó kapcsolatokat kialakítani majd az új vállalati vezető testületekkel, és segíteni a belső ellenőrzést.

Végezetül kérnék valamit a hozzánk tartozó gazdálkodóktól és azok irányító szerveitől. Az ellenőrzés eredményessége két dolgon múlik: a feltáró munka színvonalán és az ellenőrzési tapasztalatok hatásosságán. Az egyik leggyorsabban megtérülő és befektetés nélkül eredményt hozó intézkedés az, ha az ellenőrzés által feltárt hibákat kijavítják. Inkább erre fordítsák az energiájukat, mint a hibák megmagyarázására, eltussolására, illetve az alkudozásra.

Lakatos Mária

Törökországi, uruguayi üzlet

Energetikai gépek exportja

Két jelentős exportüzletről számoltak be tegnap a sajtó képviselőinek a Transelektro Külkereskedelmi Vállalat, illetve az Energiagazdálkodási Intézet vezetői. *Kozma Miklós* vezérigazgató hangsúlyozta, hogy a Török Villamos Művekkel kötött 14,8 millió dolláros szerződés új szakaszt indíthat el a magyar energetikai gépek exportjában. Ezen a téren idáig főleg kazánok kivitelében jeleskedtünk. Ez az első alkalom, amikor a Heller—Forgó-féle légkondenzációs hűtőrendszert sikerült itt eladni.

Papp István, az EGI vezérigazgatója az üzlet szakmai értékét próbálta megvilágítani. A Törökországban megépítendő 600 megawatt teljesítményű erőmű lesz *a világ első kombinált ciklusú, léghűtéses erőműve.* Tehát a magyar külkereskedők referenciaként hivatkozhatnak rá, s remélhetőleg ez újabb üzleteket is elősegíthet. Nyomós érv lehet, hogy ezzel a megoldással 48 százalékos tüzelőhasznosítást lehet elérni, míg a hagyományos erőműveknél jó, ha negyven százalékost.

A 600 megawatt teljesítményű erőmű összértéke 157 millió dollár, tehát meglehetősen *kis falat* jutott nekünk. A Transelektro más berendezések exportját is megpályázta, de végül csak a Heller—Forgó hűtőrendszer lett sikeres befutó. A versenytárgyaláson egyébként *nyolc részvevő* versengett a megbízásért, s a nyolcból heten magyar légkondenzációt szándékoztak beépíteni. Csupán egy olyan vállalkozó volt, aki más megoldást, ráadásul jóval olcsóbbat ajánlott. Végül is azonban a magyar hűtőrendszer lett a nyerő. Az erőmű többi egységét a svájci Brown-Boveri, a holland HCG cég szállítja, az építési munkákat a török ENKA végzi. Az egész beruházás mintegy két és fél év alatt készül el.

Ami az üzlet *pénzügyi feltételeit* illeti: az összes szállító — így a Transelektro is — hitelben értékesítette az egységeket. A magyar külkereskedőknél ez a 14,8 millió dollár 80 százalékára vonatkozik, a hiányzó részt eurohitelből fedezik. S mielőtt bárki meglepődne ezen, nem árt hozzátenni: nagy értékű üzleteket ma már nem lehetne jelentős hitel nélkül megszerezni.

Néhány szót még a tegnap bejelentett másik jelentős szerződésről is: középfeszültségű villamos berendezéseket szállít még az idén a Transelektro Uruguayba, kétmillió dollár értékben. Bár az előbbinél kisebb üzletről van szó, nem szabad lebecsülni jelentőségét. A magyar cégek most ismét bekerültek a dél-amerikai piacra, aminek remélhetőleg újabb szerződésekkel lesz még folytatása.

— kocsi —

A világ népessége

Az elmúlt évben 84 millióval nőtt a világ népessége, és jelenleg 4,8 milliárd a Föld lakóinak száma — írja a Population Reference Bureau, egy népesedési tanulmányokat készítő washingtoni magánintézmény.

A 27 ezrelékes születési rátával szemben 11 ezrelékes halálozási ráta áll,

HORIZONT

Jugoszláv szigorítások

A jugoszláv kormány a külföldi fizetőeszközök felhasználásának szigorítását indítványozta — közölték Belgrádban. A szövetségi nemzetgyűlés (parlament) külgazdasági állandó bizottsága elé terjesztett törvényjavaslat szerint a rendelkezésre álló valutát a jövőben kizárólag a külföldre történő kifizetésekhez lehetne igénybe venni.

A jugoszláv hírügynökség emlékeztet rá: az utóbbi öt évben egyre inkább gyakorlattá vált, hogy hazai gazdasági egységek és magánszemelyek külföldi fizetőeszközökkel rendezik egymás közti elszámolásaikat.

Elhunyt Geszti P. Ottó akadémikus

Életének 63. évében, április 6-án váratlanul elhunyt *Geszti P. Ottó*, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, az MTA Műszaki Tudományok Osztályának elnöke, a Budapesti Műszaki Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára, a BME erősáramú intézetének igazgatója, a villamosmérnöki kar volt dékánja, állami díjas.

A Magyar Tudományos Akadémia, a Budapesti Műszaki Egyetem saját halottjának tekinti. Temetéséről később intézkednek.

*

Geszti P. Ottónak fiatal kora óta kiemelkedő szerepe volt a hazai kooperációs villamosenergia-rendszer megteremtésében, a budapesti nagyfeszültségű kábelhálózat kialakításában, az ország távlati villamosenergia-fejlesztési terveinek kidolgozásában, a 750 kilowattos szovjet—magyar távvezetékrendszer alapkérdéseinek megoldásában. Világviszonylatban is kiemelkedő eredményeket ért el az elméleti elektronika fejlesztésében. Új alapokra fektette és bevezette a villamosmérnökképzés korszerű igényeknek megfelelő rendszerét.

Meghalt Kerényi Grácia

Életének 60. évében, súlyos betegség következtében elhunyt *Kerényi Grácia* író, költő, műfordító. Temetéséről később intézkednek — tudatja a Magyar Írók Szövetsége és a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának irodalmi szakosztálya.

*

Kerényi Grácia 1925-ben, Budapesten született. Magyar—latin—görög szakos középiskolai tanári oklevelet szerzett. 1944-ben részt vett az ellenállási mozgalomban, s ezért több mint egy évet a Gestapó foglyaként börtönökben, koncentrációs táborokban töltött. 1946 óta jelentek meg versei irodalmi folyóiratokban, számos görög, latin és lengyel szerző művét fordította le magyar nyelvre. Nevét ismertté tették német, horvát, bolgár, cseh és orosz fordításai is. Több tanulmányában foglalkozott a lengyel és görög irodalommal. Az elmúlt években számos jelentős művet alkotott: a Testnek feltámadása című regénye, a Dalok könyve cimmel közreadott verseskötete és a Titkos szabadság című versfordítás-gyűjteménye egyaránt 1982-ben látott napvilágot.

Elhunyt dr. Nemes Tibor

Budapest Főváros Tanácsának Végrehajtó Bizottsága és apparátusának pártbizottsága, a Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetsége mély megrendüléssel tudatja, hogy *dr. Nemes Tibor*, a Fővárosi Tanács lakásügyi főosztályának vezetője, a Szocialista Hazáért Érdemrend és több más kitüntetés tulajdonosa életének 58. évében elhunyt.

Temetése április 12-én, pénteken 15,30-kor lesz a Farkasréti temetőben.

HALÁLOZÁS

TÓTH ISTVÁN, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje, aki 1922-től volt a párt tagja, 92 éves korában elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása április 15-én, hétfőn 15 órakor lesz a Rákoskeresztúri temetőben — közli az MSZMP XV. kerületi bizottsága és a Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetsége.

VÁCLAVEK JÓZSEF, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje, aki 1937 óta volt a párt tagja, 75 éves korában elhunyt. Temetése április 11-én, csütörtökön 16.30 órakor lesz a baji temetőben — közli az MSZMP Tata Városi Bizottsága.

Törvényszéki tudósítás

Vasvilla és csapott-horog

Tegnap a Legfelsőbb Bíróságon jogerőssé vált Jónás Zoltán négy évi szabadságvesztésről szóló büntetése. A vád halált okozó testi sértés, valamint hivatalos személy elleni erőszak volt.

Tudósítónktól.

„...nemütötemeg, csak előgtemmagamtul" — betűzhető az előzetes letartóztatás meghosszabbítását elrendelő rózsaszín formanyomtatvány hátsó oldalán a huszonegy éves *Jónás Zoltán* nehézkes kézírása. Az előzetes meghosszabbítása ellen *nem élt panasszal*, csupán azt ismételte írásban, amit szóban is állított: K. L.-t *nem ütötte meg, csak ellökte magától*, ezért esett el K. oly szerencsétlenül, hogy a sérülés következtében *meghalt*.

A vád halált okozó testi sértés, valamint hivatalos személy elleni erőszak. A fiatal cigányszármazású férfi tavaly június 27-én Gyuláról, a munkahelyéről érkezett haza Gesztre. A kisvendéglőben vacsorázott, Sarkadkeresztúrra készült szórakozni barátjával együtt. Még Gyulán, a *Legyesben* megivott *egy felest, és egy korsó sört*. Talán a pénz volt *kevés*, talán az *ital volt sok;* harmadjára két barátjával közösen rendelt és ivott meg *egy féldeci pálinkát*. Jónásnak jó oka volt takarékoskodni. A Gyulai Húskombinátban volt rakodó, s a négy és félezer forintos fizetésből még családját is *támogatta*. Apja mint éjjeliőr, három és félezret keresett, a két kisebbik fiú fogyatékos, anyagilag rájuk nem számíthatott a család, a nyolc-nyolcszáz forintos családi támogatás nem nagyon fedezhette eltartásukat.

A kisvendéglő előtt történt a tragédia.

A szintén ittas K. L., ahogy az egyébként várható volt, *belekötött* a kisvendéglőből távozó fiatalemberekbe. Veszekedni kezdtek, s mert látszott, hogy a dolog vége verekedés lesz, K. barátai kérlelték Jónást, *ne vegyen komolyan semmit, hiszen K. részeg, tán azt se tudja, mit beszél*. Jónás *ott is hagyta* az idős embert, aki azonban előkapta a biciklire erősített *vasvillát*, s Jónás után kiáltott: *piszkos cigány!* A férfi erre visszament, elvette a vasvillát, s *arcon vágta az idősebb embert, aki elvágódott* a betonon, és sérülése következtében *rövidesen meghalt*. Eddig a halált okozó testi sértés, a hivatalos személy elleni erőszak jóformán a rendőr megjelenésével kezdődött.

A történtek után Jónás elballagott a buszmegálló felé, időközben azonban meggondolta magát, visszafordult *megnézni*, mi történt K.-val. Ezzel szinte egyidőben megérkezett a rendőrautó is. Jónás barátja szó nélkül beült az autóba, hogy a körzeti megbízottnál tisztázzák a történteket, ám Jónás *erre nem volt hajlandó*. Próbálta megütni a rendőrt, de csak a sapkáját verte le. Rúgott is, sérülést azonban nem okozott. Önkéntes rendőrök segítségével bilincselték meg Jónást, az autóba kényszerítették, elvitték.

S miért volt a heves ellenállás? *„El akartam futni, mert megijedtem* — vallotta — *hogy ez a baj megtörtént, és arra gondoltam, hogyha bevisznek, akkor megvernek."* Ilyesmi nem történt, Jónás a bánásmódra *nem panaszkodott*, viszont szitkozódva sokallta a jogerős ítéletet a Legfelsőbb Bíróságon.

SZÁZSZEMÉLYES ÓVODÁT avattak Besenyszög községben. A tízmillió forint beruházásból épült szép gyermekintézmény létrehozásához tekintélyes összeggel, illetve társadalmi munkával járult hozzá a helyi Kossuth Tsz és a Palotási Állami Gazdaság, valamint a lakosság.

ÖSSZEDŐLT egy nemrég felépült templom a kenyai Kianginiben, amikor az épületet húsvét vasárnapján felszentelték. A szerencsétlenség következtében négyen életüket vesztették, több mint harmincan megsebesültek. Egy heves széllökés letépte a templomtetőt, aminek következtében az épület téglafalai is leomlottak.

ÉJSZAKA IS VETIK A CUKORRÉPÁT a Csongrád megyei gazdaságok. A cél, hogy behozzák a késedelmet, s a tervezett öt és félezer hektáron földbe tegyék a cukorrépa magját.

HATVANAN ÉLETÜKET VESZTETTÉK és harmincan eltűntek vasárnap a kelet-perui Colcabamba városnál történt földcsuszamlás következtében — jelentették be hétfőn Limában. A heves esőzések kiváltotta természeti katasztrófa százakat tett hajléktalanná. A város nagy részét iszap és sár borítja.

PREMIER ELŐTTI VETÍTÉS. Ma, szerdán este 19 órakor a Maraton életre halálra című amerikai kalandfilmet vetítik a szabadság-hegyi Új Tükör Jókai Klubban (XII., Hollós u. 5; megközelíthető a 21-es autóbusszal vagy fogaskerekűvel).

Eltemették Györe Józsefet

Elvtársai, barátai, volt küzdőtársai vettek végső búcsút kedden a Mező Imre úti temető díszravatalozójában az életének 83. évében elhunyt *Györe Józseftől*, a munkásmozgalom régi harcosától. Koszorúkkal övezett ravatalánál — amely előtt bíborpárnákon helyezték el kitüntetéseit — párt-, állami és társadalmi életünk vezető személyiségei, egykori harcostársai álltak díszőrséget.

A gyászszertartáson a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága, valamint a Belügyminisztérium nevében *Szakali József*, az MSZMP KB tagja, a Központi Népi Ellenőrzési Bizottság elnöke búcsúzott az elhunytól. Hangsúlyozta: Györe József gazdag örökséget hagyott az utókorra, hiszen életútjából, munkásságából, személyes magatartásából sokat lehet tanulni. Az új világ építésének mindvégig tevékeny harcosa volt, sok fiatalt nevelt kommunistává.

Györe Józsefet a Munkásmozgalmi Pantheon oldalparcellájában helyezték végső nyugalomra. *(MTI)*

VICTOR VASARELY-ALKOTÁSOKRA írt művekből szervezett hangverseny-sorozatot a Művelődési Minisztérium és a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja Budapesten, a művész 77. születésnapja alkalmából. Az első hangversenyt kedden a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában tartották.

SZEGEDEN BEZÁRULT a hétnapos magyar—jugoszláv kisipari kiállítás és vásár, amelyet a KIOSZ Csongrád megyei szervezete, a Kisipari Termelető Vállalat és a szabadkai nemzetközi vásár igazgatósága rendezett.

A PIREUSZI BÍRÓSÁG elsőfokon kettőtől tizenegy évig terjedő börtönbüntetésre ítélte azt az öt személyt, akik 1980. januárjában szándékosan elsüllyesztették a Salem nevű görög olajszállító tartályhajót. Az elítéltek között van a hajó legénységének négy tagja; annak idején eladták a tartályhajó olajszállítmányát Dél-Afrikának, majd az üres hajót a szenegáli partok mellett elsüllyesztették, hogy bezsebelhessék a büsás biztosítási összeget.

AZ ÜNNEPEK ALATT az ország területén összesen 130 sérüléses közúti közlekedési baleset történt. A balesetek közül 12 halálos, 61 súlyos és 58 könnyű sérüléses volt.

AZ OPERAHÁZ IGAZGATÓSÁGA közli, hogy megbetegedések miatt április 11-én, csütörtökön az M bérletben meghirdetett Csongor és Tünde című előadás helyett a Fidelio kerül színre. A megváltott jegyek érvényesek vagy az előadás kezdetéig a váltás helyén visszaválthatók.

A NYÍRTOURIST, a Szabolcs-Szatmár megyei Idegenforgalmi Hivatal Tiszavasváriban megnyitotta 5. kirendeltségét. Egy eddig kihasználatlan lehetőség, az úgynevezett hobbi-turizmus szervezése lesz a fő feladata. A vonzáskörzete — Tiszadada, Tiszadob és Tiszalök környéke — ugyanis kitűnően alkalmas változatos horgász- és vadászprogramok szervezésére.

ÚRMÖS PÉTER budapesti grafikusművész kiállítása nyílt meg kedden Győrött, a városi könyvtár galériájában. Az április 27-ig megtekinthető tárlat elsősorban azokat a könyvillusztrációkat mutatja be, amelyek világhírű magyar és külföldi írók, költők műveit díszítik.

OROSZUL BESZÉLŐ, közgazdasági szakközépiskolát végzett munkatársat keres országos hatáskörű szervezet nemzetközi főosztálya. MTESZ, telefon: 553-495. Pál Tibor titkárságvezető.

JANDÓ JENŐ ZONGORAMŰVÉSZ nagysikerű koncertet adott kedden Moszkvában. A szovjet főváros Csajkovszkij hangversenytermében tartott esten Haydn-, Beethoven- és Liszt-műveket játszott.

KÖZEPES ERŐSSÉGŰ FÖLDRENGÉS volt kedden az Azerbajdzsáni SZSZK-ban. Áldozatokról nem érkezett hír, de a földmozgás több régi épületet megrongált.

HÍDÉPÍTÉS REKORDIDŐ ALATT. Hetvenkét méter hosszú, acélszerkezetű szállítószalagtartó-híd elbontását és újbóli felépítését végezték el két és fél hónap alatt a Vasipari Kutató és Fejlesztő Vállalat szakemberei a Beremendi Cementgyár területén. A híd tavaly november végén szakadt le, megbénítva ezzel a cementgyár egyik komplett gyártósorát.

JOHANN SEBASTIAN BACH születésének 300. évfordulója alkalmából orgonahangverseny-sorozatot rendeznek májusban a Mátyás-templomban. A sorozat öt koncertjén olyan Bach-művek csendülnek fel, amelyek három városhoz, Arnstadthoz, Lipcséhez és Weimarhoz kapcsolódnak.

AUSZTRIÁBAN MUTATKOZNAK BE a Baranya megyei ipari, mezőgazdasági és kereskedelmi vállalatok, közös kiállításon. A Bécs melletti Münchendorfban, az Artex Külkereskedelmi Vállalat által bérelt kiállítási csarnokban, április 13. és 19. között ismerkedhetnek meg az érdeklődők a jellegzetes baranyai termékekkel.

A GYULAI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT Erkel Ferenc vegyes kara kedden a Német Demokratikus Köztársaságba utazott. A negyven tagú énekkar a wünschendorfiak meghívására egy hetet tölt a német kisvárosban, s három alkalommal lép hangversenydobogóra.

NAGYJAVÍTÁS KEZDŐDÖTT kedden a Dunai Vasmű melegkengerművében. Felújítják az előnyújtó sort, modernebbre cserélik fel a görgősor egy részét, a korábbi mechanikus megoldás helyett pneumatikus működtetésű manipulátorokat szerelnek fel, hogy ily módon tovább javítsák a melegen hengerelt lemez minőségét.

AZ ELSŐ EURÓPAI MŰSZÍVES. Európában első ízben haitottak végre műszívbeültetést. A műtétet Biarne Semb professzor vezetésével végezték el vasárnap a stockholmi Karolinska Intézetben. A páciens, egy 50 esztendős férfi jól érzi magát. A fémből és műanyagból készült műszív amerikai gyártmányú.

AZ IBUSZ TOKIÓI IRODÁJÁT Harsányi Zoltán, az IBUSZ vezérigazgatója nagy érdeklődés mellett nyitotta meg a japán fővárosban. Az iroda a huszonkettedik külföldi IBUSZ-képviselet.

ELSÜLLYEDT EGY UTASSZÁLLÍTÓ HAJÓ a kelet-indiai Bihar államban, a Gangeszen — jelentette kedden a PTI indiai hírügynökség. Az esetleges túlélők után folyó kutatásban eddig három holttestre bukkantak. Félő, hogy az utasok közül több mint hetvenen vízbe fulladtak.

(X) Ezúton is köszönetet mondok a rokonoknak és mindazoknak, akik szeretett férjem, dr. **Véssei Zoltán** sebész szakorvos elhunyta alkalmából részvétüket nyilvánították, illetőleg a hamvasztás előtti búcsúztatásán a Farkasréti temetőben virágjaikkal is enyhíteni igyekeztek mély gyászomat. Dr. Véssei Zoltánné.

Dienes Béla köszöntése

Dienes Bélát, a belgrádi magyar nagykövetség kereskedelmi tanácsosát 60. születésnapja alkalmából kedden *Havasi Ferenc*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a KB titkára köszöntötte. Jelen volt *Ballai László*, az MSZMP KB gazdaságpolitikai osztályának vezetője. *(MTI)*

Emlékezés Lukács Györgyre

Lukács György filozófus, századunk kiemelkedő marxista gondolkodója születésének 100. évfordulója alkalmából koszorúzási ünnepséget rendeznek április 12-én pénteken 14 órakor a Mező Imre úti temető munkásmozgalmi panteonjában levő sírjánál. Ezt követően megkoszorúzzák a Belgrád rakpart 2. számú házán levő emléktábláját is. *(MTI)*

Tisztelgés József Attila emlékének

József Attila, a magyar költészet kiemelkedő személyisége születésének 80. évfordulója alkalmából április 11-én, csütörtökön 10 órakor koszorúzási ünnepséget rendeznek a Mező Imre úti temető munkásmozgalmi panteonjában. *(MTI)*

Koszorúzás Nagycenken

Kedden folytatódtak Nagycenken a Széchenyi István halálának 125. évfordulója alkalmából rendezett emlékünnepségek. A nagycenki temetőben megkoszorúzták Széchenyi István síremlékét, majd az emlékmúzeumban a Széchenyi István emlékmúzeum baráti köre tartotta meg közgyűlését. A kör, amelynek egyebek között a Széchenyi István nevét viselő 200 szocialista brigád is a tagja, ápolja a Széchenyi-emlékeket, programokat szervez, s folyamatosan gazdagítja a múzeum anyagát. *(MTI)*

Akadémiai emlékülés

Erdey László akadémikus, kétszeres Kossuth-díjas, a Budapesti Műszaki Egyetem általános és analitikai kémiai tanszékének vezetője, az analitikai kémia világviszonylatban elismert fejlesztője születésének 75 és halálának 15. évfordulója alkalmából a Magyar Tudományos Akadémia kémiai osztálya és a Budapesti Műszaki Egyetem vegyészmérnöki kara emlékülést tartott kedden az akadémiai székházban. Délelőtt megkoszorúzták Erdey László sírját a Farkasréti temetőben.

Az emlékülésen egykori munkatársai *Szabadváry Ferenc, Inczédy János, Meisel Tibor* és *Gál Sándor* professzorok tartottak előadást Erdey professzor munkásságáról, az általa kezdeményezett kutatási területeken életében és azóta elért tudományos eredményekről, majd a tanszék jelenlegi vezetője, *Pungor Ernő* professzor, akadémikus a tanszék legújabb eredményeiről. *(MTI)*

Szeszélyes, áprilisi idő

Várható időjárás az ország területére szerda estig:

Eleinte erősen felhős, gyakran esős lesz az idő, majd északnyugat felől csökken a felhőzet és lassan megszűnik a csapadék. A szél mindenütt északnyugatira fordul és megerősödik, a Dunántúlon átmenetileg viharos szellőkések is lehetnek. A hőmérséklet csúcsértéke 12, 17 fok között valószínű.

A Duna vízállása tegnap Budapestnél 330 centiméter, hőmérséklete 10,6 fok volt.

Egy hét a világgazdaságban

Dollár és deficit

Az igazság az, hogy a szakértők sem a dollár erősödését, sem pedig mostani gyengülését *nem tudják egyértelműen megmagyarázni.* Okot persze sokan és sokfélét mondanak, legtöbben talán annak tulajdonítanak jelentőséget, hogy az amerikai gazdaság növekedési üteme most lassul, miközben Nyugat-Európában éppenséggel gyorsulás következik be. Megfordult tehát tavalyhoz képest a helyzet. Akkor *az amerikai gazdaság volt a lokomotív,* most Nyugat-Európában várnak a 3 százalékoshoz közelálló ütemet.

Miután a magyarázatok elhangzottak arra, hogy miért indokolt az amerikai valuta gyengülése, a hét közepén a dollár ismét *erősödni kezdett.* Minden magyarázat nélkül.

Tény és való azonban, hogy a mostani 1,2 körüli fontárfolyam már messze van attól, amikor a két valuta „pariba" kerülését várták sokan. *Ha a dollár erősödik, az arany ára csökken* — ez a régi törvény mutatkozott meg az elmúlt héten, hiszen a londoni jegyzés 2,4 százalékkal csökkent.

Nemcsak a valutatőzsdéken, hanem *a kereskedelempolitikában* is mozgalmas volt az időszak. Először az amerikai szenátus hozott olyan határozatot, mely az elnöktől a japán áruk piacra jutásának korlátozását várta abban az esetben, ha Japán három hónapon belül nem tesz érdemi lépéseket az amerikai export növelése érdekében. Ezután különböző, tónusukban szintén *japánellenes kereskedelmi törvénytervezetek* kezdtek a Kapitóliumon cirkulálni. A jelenség oka és kiváltója egyaránt ismert. Az elmúlt évben Japán kereskedelmi mérlegtöbblete 37 milliárd dollárt tett ki az Egyesült Államokkal szemben, és a jelenlegi évre 40 milliárdot is meghaladhatja a hiány. 1985 áprilisától lejárt az a megállapodás is, mely évente 1,85 milió darabban *„önkorlátozta"* az USA-piacra beengedhető japán autók számát. A japán kormány sietett közzétenni, hogy kész továbbra is önkorlátozást vállalni, azonban 25 százalékkal magasabb szinten. Az amerikai autógyárak is siettek kiszámolni, hogy 2,3 millió japán autó beözönlése esetén idei nyereségük a tervezetthez képest akár 13 százalékkal is csökkenhet. És *megkezdődött a felzúdulás.*

A gond persze nem az, hogy érdekcsoportok egy adott kérdésben nyomást kívánnak a kormányzatra gyakorolni. Problémát az jelenthet, hogy ilyen hangulatban elvileg bármely, ma bejegyzett törvényjavaslatból lehet jogszabály. Amit ugyebár már nem lehet negligálni, hanem az életbe lépését csak elnöki vétóval lehet megakadályozni. Ha pedig életbe lép valamilyen oknál fogva, akkor már része a törvénytárnak.

Ilyen módon persze nem lehet komolyan elemezni *a kereskedelmi deficit* okait, nem eshet arról szó, hogy a japán piac kétségtelen zártsága mellett ebben a túlértékelt amerikai dollár is nem csekély szerepet játszik. Az sem kerül felszínre, hogy kormányzati intézkedéssel aligha lehet egy év alatt 30 milliárd dollárral szaldót javítani. Ahhoz ugyanis kellene először is ebben az összegben olyan árualap, amire Japánnak szüksége van, aztán a termékeknek versenyképeseknek is kell lenniük. Ezek a kérdések pedig, konkrétan, nem kormányzati, hanem *vállalati szinten dőlnek el.* Mindez persze hamarosan kiderül. Félő, hogy akkor sokan az egyszerűbb utat kívánják járni: a 30 milliárd dollárt a japán export adminisztratív korlátozásával próbálják „megkeresni" és nem az amerikai kivitel növelésének módjait kutatják.

A kétoldalú kereskedelemben mutatkozó deficit példája ismét mutatja, hogy napjainkban *a gazdasági kérdések gyors ütemben politizálódnak,* legyen szó a foglalkoztatás racionalizálásáról, válságba került cég bezárásáról, energiakérdésekről vagy kereskedelempolitikáról. Egyre gyakrabban fordul elő, hogy az adott gazdasági kérdésben a döntést érdekegyeztetési folyamat végén lehet csak meghozni. Ez általában jó dolog, a döntések megalapozottságát és fogadtatását egyaránt javítja. *A világkereskedelem érdeke,* hogy a japán—amerikai kereskedelmi vitában se bizonyosodjék be mindennek az ellenkezője.

Gonda György — Szentgáli Péter

Kell a hús

Győri megoldás, esélyekkel – Csak a megfelelő érdekeltség segíthet

Talán több volt a disznóvágás, talán mert emelkedett számos élelmiszer ára, talán mert a belkereskedelmi választék sem volt mindig és mindenütt kifogástalan, vagy inkább valamennyi tényező együtt okozta: az év első két hónapjában 4-5 százalékkal csökkent belföldön a húskészítmények iránti igény és a kereslet eltolódott az olcsóbb termékek irányába.

Ismerve a húsipar exportfeladatait — évi *félmilliárd dollár* értékű árut kell eladniuk külföldön a külkereskedelmi mérleg egyensúlyának fenntartása érdekében — a belföldi keresletcsökkenésnek *osztatlan lelkesedést* kellene keltenie a húsipar berkeiben. Hiszen ha a tendencia tovább folytatódik, a belföldi igények kielégítése mellett több áru kerülhetne exportra, s ráadásul az olcsó termékek iránti kereslet növekedésével mindinkább lehetővé válik a sertés maradéktalan feldolgozása, vagyis *javulhat a termelés gazdaságossága.* Csakhogy a formális logika sugallta következtetés, mint számos más esetben, ezúttal sem a valóságot tükrözi.

Miből oszthatnak?

A Győr-Sopron megyei Állatforgalmi és Húsipari Vállalat igazgatója, *Kőrös László* a belföldi kereslet csökkenésétől egy csöppet sem lelkes. Sőt, aggódik a vállalat amúgy sem túl magas jövedelmezőségének további romlása miatt. S nem alaptalanul. Tavaly a cég *5,6 milliárd forint árbevételre tett szert és az eladások 49 százalékára a nem rubel elszámolású körben került sor.* Közel 12 millió dollár bevételt hoztak az országnak. Tisztes exportteljesítmény. Ennek ellenére, vagy inkább *éppen ezért* nyereségként árbevételüknek mindössze 0,6 százalékát (!) könyvelhették el.

— Még jó hogy létezik a tröszti *„nagykalap"*, — jegyzi meg Kőrös László —, mert ha a vezérigazgató nem rendelkezne központosított pénzalappal és nem díjazná a kiemelkedő exportteljesítményt, akkor fogalmam sincs, hogy *miből oszthattunk* volna ki 5,5 százalékos béremelést.

Nos, egyelőre valóban jó, hogy létezik az a bizonyos tröszti nagykalap, mert enélkül a jóisten sem tudja, hogy mi közvetítené a vállalat számára a népgazdaság vitathatatlan érdekét az export növelésében. Mert a húsexport minden állami segítség ellenére is mind kevésbé jövedelmező. A fizetőképes élelmiszer-világpiacon áruhegyek tornyosulnak, csak jelentős ráfordítást igénylő, magas minőségi kategóriába tartozó cikkek adhatók el a ráfordítást nem tükröző alacsony árakon. Az olvasó talán már unja is, annyit kényszerülünk ezt mondani. S azt is, hogy ennek ellenére exportálni kell, egy darabig még bármiáron azt, amink van, mert *gazdaságunk manőverező képességét csak a fizetési mérleg egyensúlyával együtt őrizhetjük meg.* Majd ha lesz nagy tömegben exportálható, a húsnál gazdaságosabb termékünk, akkor következhet az, amiről Kőrös László számos szakember társával együtt mostanában oly sokat beszél.

Mindre szükség van

Arról van szó, hogy a szükségszerű exportnak a terhét ezidáig *leginkább az államkassza és a húsipar viselte.* Az alapanyagként szolgáló sertést tenyésztő és hizlaló mezőgazdasági nagy- és kisüzemekre a terhekből alig hárult valami. A felvásárlási ár és a felárak *fedezik* a sertéstartás költségeit és ha valaki elfogadhatóan dolgozik, akkor a tisztes nyereség megszerzésének a lehetőségét is megadják. Eközben például a Győr-Sopron megyei vállalat szinte kizárólag exportra termelő kapuvári sonkaüzemében tavaly *tizenhárom havi munkaidőt töltöttek a dolgozók a munkaasztaloknál és átlagosan így is csak 65 ezer forintot tudtak megkeresni.* És ez a pénz a mai viszonyok között még Kapuváron sem nevezhető valami soknak.

Az átlagos háztáji gazdaságban, ahol vásárolt tápon hizlalják a sertést, *jó ha háromszáz forint tiszta haszon marad egy disznón.* Aki találékony, aki „hozzájut" olcsó melléktermékekhez, az persze többet kereshet. De mindenesetre intő jel, hogy az utóbbi hónapokban *éppen a háztájiban mérséklődött a sertéstartási kedv.* Pesszimista jóslatok szerint —, ha nem változnak a feltételek — több százezerrel csökkenhet az idén az egyébként jó nagyra nőtt hazai sertésállomány.

Kőrös László szerint erről Győr-Sopron megyében szó sincs. A háztáji sertéstenyésztők érdekeltsége megfelelő, tett érte a vállalat eleget, hogy így legyen. Megállapodtak az OTP-vel és a takarékszövetkezetekkel, hogy koca-, malac- és takarmányvásárlásra, valamint ólépítésre 50—100 ezer forint kölcsönt nyújtsanak. Az új vállalkozónak a vemheskocát, a malacot a húsipari vállalat adja, az ólépítéshez a terveket szintén. A hitel kamatait ugyancsak a vállalat fizeti. Egyetlen feltétel: a termelőnek a hízott sertést *a húsipari vállalatnak kell eladnia.* Az akció abszolút sikerrel járt. A sertéstartási kedv nőtt, a vállalat által kihelyezett kocák és malacok *az állomány minőségét egyértelműen javították.* Ma a megyében a nagyüzemi sertésállomány 97 százaléka felel meg a legmagasabb minőségi követelményeknek, a kistermelőknél pedig már a *nyolcvan* százalék. S a vállalatnál tudják: hol van az a bizonyos gyengébb minőségű húsz százalék. Rövidesen sort tudnak keríteni lecserélésére. Az országos átlagot és helyzetet lényegesen meghaladó állapot ez.

A hitelkonstrukció Győr-Sopron megye úttörő vállalkozása, országos bevezetése a kedvező tapasztalatok alapján csak ajánlható. Talán kevesebb lenne a panasz máshol is a mezőgazdasági jövedelmezőségre és a zugkanok által fedezett örvös, foltos és fekete sertések minőségére. Mindenesetre kívánatos volna, hogy *újabb lendületet vegyen a háztáji sertéstenyésztés,* hiszen hosszú távon bebizonyosodott: *a disznóhizlalás a háztájiban kifizetődőbb, mint a nagyüzemben.* Ha valamikor a jövőben olyan jó helyzetbe kerülne az ország, hogy akadna a húsnál jövedelmezőbb nagy tömegű exportterméke, úgy a sertéshizlalást nyilván nem a kisüzemben, hanem a nagyban volna értelme helyenként befejezni.

Ma erről persze szó sincs. *Minden sertésre szüksége van az országnak.* Épp ezért, ha van is egyenlőtlenség a húsipari és a mezőgazdasági jövedelmek közt, a helyzeten véletlenül sem akar senki a mezőgazdaság rovására változtatni. Úgy tetszik, a feszültségek feloldására — legalábbis átmenetileg — csakúgy, mint más iparágakban, *a húsiparban is a vgmk a megoldás.*

Húskenyér és társai

Végigjárva a Budapestre és Pest megyébe is több ezer tonna készítményt szállító győri húsüzemet és megkóstolva a hazai üzletekben győri specialitásként megjelenő különböző fűszerezésű *húskenyereket, göngyölt felvágottakat, tanyasi májast, tartós felvágottakat,* a lehető legjobb benyomásokat szereztem. És *Fűzfa Ferenc* gyárigazgatótól, *Kovács Ferenc* termelési osztályvezetőtől azt a felvilágosítást kaptam, hogy *ezek az új termékek a vgmk-k nélkül talán soha nem születhettek volna meg.* Ma a gyár dolgozóinak 90 százaléka gazdasági munkaközösség tagja és ebben a minőségében *megkeres még egy fizetést.* Produkciójuk az üzletek áruválasztékában kézzel fogható és az exportráfizetés kiegyenlítésében tettenérhető. A gazdasági munkaközösségek tagjai ennek fejében keresnek annyit, hogy másokhoz képest *kevesebb gond árán fizetik lakástörlesztésüket,* vagy akik még a lakás megszerzése előtt állnak, netán nagyobb otthonra vágynak, képesek takarékoskodni, építkezni. Nagy kérdés persze, hogy a napi 12—14 órás munkaidő, a munkával töltött számos hétvége meddig nem túl nagy ár ezért?

Mindenesetre ebben a felállásban *ipari és mezőgazdasági dolgozók nem irigykedhetnek egymásra.* Mindkét területen jókora többletmunkával teremtik meg az emberek a színvonalasabb megélhetés feltételeit. És persze eközben az ország gyarapodásához nélkülözhetetlen javakat is.

Gádor Iván

Az Állami Fejlesztési Bank kötvényárfolyamai

Érvényben: 1985. április 8-tól

A kötvény megnevezése	Éves kamatozás százalékban	A kamatfizetés időpontja	Lejárati idő	A kibocsátás összege mFt	Árfolyam a névérték százalékában VÉTEL*	ELADÁS	Változás az előző héthez képest
GAZDALKODÓ SZERVEZETEK ÁLTALVÁSAROLHATÓ KÖTVÉNYEK:							
COMPORGAN	14—15	III. 31.	1989—93.	100	bizományba	100,0	—
SZÜV	15	X. 15.	1990.	55	bizományba	n. k.	—
MKB-Vörös Csillag MGTSZ	12	XII. 10.	1991.	180	bizományba	100,0	—
Szegedi ált. telefon	11,5	III. 31.	1998.	27	bizományba	100,0	—
ÁFB—OKGT gáz	11,5	III. 31.	1993.	400	bizományba	95,0	—
Építőipari Innov. Alap	11,25	XII. 20.	1990.	50	bizományba	n. k.	—
AGRIT	13	VI. 30.	1992.	100	—	100,0	—
MAGANSZEMÉLYEK ÁLTAL VÁSAROLHATÓ KÖTVÉNYEK:							
Pest m. Iparcikk Ker. V.	11	III. 31.	1991.	20	99,0	101,0	—
SKALA	11	V. 31.	1991.	136	109,5	111,5	—
PIÉRT	11	VI. 30.	1991.	50	107,0	109,0	—
Somogy Ker. V.	11	VII. 1.	1991.	25	106,0	108,0	—
Borsod Iparcikk Ker. V.	11	IX. 1.	1988.	30	106,5	108,5	—
KONZUM Áruház V.	11	IX. 30.	1991.	30	105,5	107,5	—
Pest m. Ruházati Ker. V.	11	XI. 20.	1991.	20	103,5	105,5	+0,5
Győr-Sopron m. Ruházati Ker. V.	11	XI. 20.	1991.	15	102,5	104,5	—
AMFORA Ker. V.	11	XI. 30.	1991.	30	102,0	104,0	—
PANNONKER	11	XII. 10.	1991.	15	103,0	105,0	+1
Bp. Harisnyagyár	11	XII. 10.	1991.	40	103,0	105,0	+1
DOMUS	11	XII. 10.	1990.	20	102,0	104,0	—
CENTRUM Áruház Vállalat	11	XII. 15.	1991.	50	103,0	105,0	+1
Fehérvár Áruház	11	XII. 17.	1990.	30	102,0	104,0	—
Alföldi TÜZÉP	11	XII. 18.	1989.	39	102,0	104,0	—
Szolnoki Városi Tanács	11	XII. 20.	1992.	6.3	102.0	104.0	+0.5
ARRABONA	11	I 15.	1992.	20	101,5	103.5	+1
Városnaményi gázkötvény	11	III. 1.	1992.	10	100,0	102,0	—
Császári MGTSZ	10	III. 15.	1992.	15	94.0	96.0	—
KUNÉP	10	VII. 1.	1989.	30	100.0	102.0	—
Nagyrédei MGTSZ	9	III. 1.	1988.	10	93.0	95.0	—
Lakossági gázkötvény	7,5—9		1992.	79	82—88,0	84—90.0	—
Kommunális kötvények	5,5—7		1988—89.	32	89—99,0	91—101,0	—

* A vételi áron a bank a kötvényeket megvásárolja.

KNEB-vizsgálatok

A népi ellenőrzés különböző bizottságai az idén több mint *250* közérdeklődésre számot tartó *témát vizsgálnak.* Közülük nem egy utóellenőrzés, amely azt tárja fel, hogy milyen intézkedések, változások történtek a korábbi vizsgálat nyomán.

A Központi Népi Ellenőrzési Bizottság országos, illetve több területre kiterjedő vizsgálatain kívül számos, a helyi lakosság élet- és munkakörülményeit befolyásoló témát ellenőriznek a területi NEB-ek. A Fővárosi Népi Ellenőrzési Bizottság például megvizsgálja az *iparcikk-magánkereskedelmet,* az idős korúakról való gondoskodás kérdéseit, a felnőtt járóbeteg-ellátást, az egészségügyi és szociális beruházások helyzetét.

(MTI)

A Kommunyiszt cikke

Számítástechnika a Szovjetunióban

A számítástechnika fejlesztésének időszerű problémáival foglalkozik legújabb számában a Kommunyiszt, az SZKP KB elméleti-politikai folyóirata.

A szerzők a számítástechnika fejlesztésével és alkalmazásával kapcsolatos kérdések egységes, központi irányítását sürgetik. Számos alkalommal fordul elő, hogy különböző intézetek gyakorlatilag azonos, vagy nagyon hasonló gépek kidolgozásán fáradoznak, szétforgácsolva ezzel az erőket. Példaként hozza fel a cikk, hogy a szocialista közösség országai által *alapgépként* elismert három számítógép — az ESZ—1045, ESZ—1055 és ESZ—1060 — gyakorlatilag *majdnem ugyanazokat tudja.*

A számítógépek szélesebb körű alkalmazásához szükséges feltételek vizsgálatakor a cikk *alapvető feladatként* fogalmazza meg a hírközlési rendszer gyors ütemű fejlesztését, valamint a *szakemberképzés javítását.* A szovjet oktatási reform előírásai értelmében a szeptemberben kezdődő új oktatási évben minden iskolában megkezdik az informatikai alapismeretek oktatását.

(MTI)

A Rákóczi-hagyomány

A Rákóczira való emlékezés hivatalos vonalát az 1715:49. tc. szabta meg két évszázadra.

Rákóczit és Bercsényit — mondja a törvény *„mint törvényes királyunknak és a hazának nyilvános ellenségeit, mint árulókat s az igazi szabadság felforgatóit, törvényen kívül helyezik. Kinyilvánítják, hogy mindenütt üldözendők, bárhol is legyenek, elfogandók; ingó és ingatlan javaikat a kincstár részére le kell foglalni.”*

A volt kuruc nemesekből álló országgyűlésnek nem válik dicsőségére Rákóczi, az egész szabadságharc nyilvános megbélyegzése és megtagadása. Ugyanakkor alig hihetünk abban, hogy magatartásuk *őszinte* volt. Egyes jelentések, vádak nyomán már az országgyűlés idején eljárások indultak, s a kormányzat ebben — a Rákóczi-hagyomány elnémításában és kiirtásában — könyörtelennek mutatkozott. Ébersége és szigora az idő múlásával alig-alig enyhült. 1750-ben *Molnár Gergely*, akkor már százéves latin nyelvtanának új kiadásáért csaknem bezárták a debreceni nyomdát, mert benne a következő példamondat volt olvasható: *„Miként az oroszlán a vadállatokkal harcol kölykeiért, úgy harcolt Rákóczi (György) Magyarországért.” Rumy Károly György* az 1810-es években sem merte cenzúrára benyújtani Rákóczi-kori okmánygyűjteményét, s a kiadványban közölt „udvari rendtartás” csak úgy jelenhetett meg, hogy Rákóczi Ferenc nevét elhallgatta. Ismeretes, hogy *Kölcsey, Vörösmarty* vagy *Petőfi* csak allegóriákban mert Rákóczira emlékezni.

Mégis, ha a kuruc hagyományok, Rákóczi képe meg is halványult, nem tűnt el a 18. század folyamán. Fenntartotta egyrészt a nép, a jobbágyság, mely egyre nehezedő sorsában egy új „kurucvilágtól”, egy új Rákóczitól várta fölemelkedését. A század paraszti megmozdulásai mind Rákóczi nevében indultak, az ő nevére esküdtek később a hódmezővásárhelyiek is a *Törő—Pető*-felkeléskor. Rákóczi neve, a kuruc szabadságharc szinte már eszmévé finomult hagyománya éltette valamennyiőjüket.

De ápolták a szabadságharc hagyományait azok a köznemesi rétegek is, amelyek, főként az ország keleti részein, hallgatagon végig *megőrizték ellenzékiségüket;* mindenekelőtt a *protestánsok*, akiket minden hatalomból kizártak és a szabad vallásgyakorlatot is elvették tőlük. Az 1780-as években azután II. József rendeletei feléjük hajlították az eddig a naposabb oldalon élő katolikus nemességet is, s az elégedetlenek tábora hirtelen megduzzadt. Ezzel az eddig titokban s vékony érben csörgedező kuruc hagyományok is széles körben hangossá váltak.

Az 1790-es nemesi mozgalom, az egykorúak egybehangzó megállapítása szerint, külsőségeiben teljesen kurucos volt. Előkerült a már rég levetett zsinóros kuruc viselet, s Rákóczi nevétől, kuruc nótáktól visszhangzott az ország. Buda felé haladó útjában városról városra nagy ünnepléssel fogadják a Bécsből hazahozott koronát, kivonul az egész nemesség, s tüntet magyarságával. Váradon a bihari nemesek lóháton, fegyveresen, tárogatósípok és trombiták harsogása közt gyűltek egybe, s zengett a nóta: *„Hej Rákóczi, Bercsényi, — Vitéz magyarok vezéri.”*

1790-ben a kormányzat rövid időre elvesztette uralmát a magyar társadalom felett. Mint a láva a föld mélyéből, úgy törtek elő a kuruc hagyományok. Igaz, főleg külsőségekben és konzervatív nemesi tartalommal. Rákóczi neve azonosul a Bécs-ellenséggel és a függetlenségi törekvésekkel, s ezen keresztül a nemesség küzdelme, feudális jellege ellenére a nemzeti szabadságjogok védelmező hagyományok hordozójává, az egész magyarságot érintő ígéretek továbbvivőjévé vált. A hagyomány felébredése az érdeklődést is magával hozta a szabadságharc eseménye iránt, nem elégedtek meg az általánossal, konkrét ismereteket kerestek.

A Rákóczi-hagyomány konkrétá válásában a legnagyobb érdem *Kultsár Istváné*, aki 1794-ben — egy 1792-ben kiállított cenzúraengedéllyel — kiadta *Mikes Kelemen* leveleit. Az *Előbeszéd* rövid Rákóczi-életrajza elsőnek foglalja össze magyar nyelven a fejedelem életét és törekvéseit. A magyar jakobinusok elleni per ugyan a könyv megjelenése után az irodalmi életet is megbénítja, mégis a könyv *csöndben hat*, s a Rákóczi-hagyomány egyik legfontosabb erősítőjévé vált azáltal, hogy a fejedelem alakját kiemelte a helyi hagyományok és a népi emlékezet kereteiből, s *egyetemes nemzeti jelentőségre emelte.*

Jóllehet 1794 után a Rákóczira való emlékezés ismét *tiltottá* vált, teljesen elnyomni többé nem tudták. Sőt igazán éltető és előremutató nemzeti hagyománnyá azután lett; a reformkorban. *Mészöly Gedeon* kitűnő tanulmányában *Kölcsey Ferencről* a filológia eszközeivel mutatta ki, hogy tükröződik a Himnuszban, a debreceni református kollégiumban és a Tiszántúl elevenen élő függetlenségi szemlélet, a Rákóczi nevével összefont nemzeti hagyomány.

Rákóczi neve a *nemzeti megújhodás jelképévé vált*, s immár nemcsak az ország keleti, protestáns vidékein, hanem *országosan.* Hivatkozhatunk itt az egységesülő nemzeti irodalom megnyilatkozásaira, *Vörösmarty, Petőfi* költeményeire — a politikai közfelfogást azonban talán még jobban kifejezi az országgyűlési ifjak, a jurátusok megnyilatkozása. Tudjuk, hogy ez az ifjúság túlnyomó részében radikálisan reformpárti volt. Állandó közvetlen kapcsolatban volt az ellenzék vezéregyéniségeivel, s ugyanakkor, bár az országgyűlés tárgyalásaira, határozataira közvetlen befolyáa nem volt, magatartásával mégis hozzájárult a reformellenzék harcának erősítéséhez. Ennél azonban fontosabb számunkra, hogy magatartásuk fokmérője és *kifejezője* volt az országos viszonylatban is a reformtörekvésekkel egybeötvözött ellenzékiség és a Rákóczi-hagyomány *egybekapcsolódásának.*

Az általunk ismert töredékes adatok egybehangzóan azt mutatják, hogy a Rákóczi-nóta és a Rákóczi-induló a pozsonyi országgyűlési ifjúság körében eleven forrása volt a Rákóczi személyéhez és szabadságharcához fűződő nemzeti hagyományoknak, de eléneklése vagy eljátszása *tudatos kiállás* volt a fejedelem nevétől elválaszthatatlan *függetlenségi törekvések mellett,* nyíltan kimondani felségsértés lett volna. Sőt a nemzeti törekvéseken túlmenve, Rákóczi személye jelképévé, a Rákóczi-nóta pedig *hitvallásá* lett az elnyomott néposztályok felszabadításáért vívott (a nemzeti célkitűzésektől legtöbbször amúgy is elválaszthatatlan) küzdelemnek is. Így érezték ezt az ifjak a Rákóczi-nóta eléneklésekor, de így értékelte a rendőrség is.

Szekfű Gyula 1913-ban, visszatekintve a Rákóczi-hagyomány életére, ezt írta: *„Mindaz, ami azóta* — (a szabadságharc óta) — *új lökést adott a nemzeti életnek, a Rákóczi álláspontjától teljesen idegen tényező volt. Az elhatározó pillanatban, mikor a jövő alakítására kellett tekinteni, soha senki nem folyamodott az ő régmúlt ideáljához. A XVIII. század hatalmas erőgyűjtése, a II. József uralma végén fellobbanó szalmatűz, majd nemsokára a magyar szellem és nemzetiségi renaissance-a, az (1848/49-es) katasztrófa, s végül az új magyar állam szerencsés megalapozása: mind végbement anélkül, hogy végrehajtói, akár a vezetők, akár a tömeg, ajkukra vették volna Rákóczi nevét.”*

Úgy vélem, ez a megállapítás *nem fedi a valóságot:* Rákóczi neve *élt és hatott.* Hatott, persze nem a 18. század elején konkrét politikai elképzeléseivel, hanem azzal a Szekfű által „idejét múlt”-nak nevezett eszménnyel, amely a magyar hagyományokba illeszkedő fejlődést, önálló nemzeti életünkhöz való jogunkat, a nemzeti és társadalmi fejlődést *együtt* hangsúlyozta. Ezeknek a törekvéseknek Rákóczi személye volt a szimbóluma. Neve egyszerre fejezett ki elkötelezettséget és programot, egyszerre adott öntudatot és lelkesedést. Rákóczi nevével találkozunk a haza és haladás érdekét zászlajára tűző minden 19. századi törekvésben. A fejedelem ellen hozhattak törvényt, tilthatták még nevének leírását is: *Rákóczi és szabadságharca bukásában is leverhetetlennek bizonyult* és a rá való emlékezés alakítója volt a magyar közgondolkozásnak.

Benda Kálmán

A Cédrus és a Magyar Elektra

Forró siker Moszkvában

Csehov Platonovja Jaltában

Forró közönségsikert aratott Moszkvában az Állami Operaház balettkarának és a Nemzeti Színház társulatának múlt heti vendégszereplése. A játékról, a siker összetevőiről, körülményeiről beszélgettünk *Tóth Loránddal*, a moszkvai magyar nagykövetség kulturális tanácsosával. Elöljáróban a rend kedvéért fölidézzük a műveket, melyeket két—két esten adtak elő. Az Opera a Nagy színházban *Hidas Frigyesnek* és *Seregi Lászlónak* a Csontváry életmű ihletésére készült „Cédrus” című balettjét játszotta, s egy előadásban négy egyfelvonásos balettot mutatott be. Ez utóbbiak *Bach, Dohnányi* és *Haydn* zenéjét elevenítették meg.

Mindkét társulat szerencsésen választott — állapítja meg Tóth Loránd. — Az Opera azért, mert a Cédrus a mesterségbeli tudás olyan lehetőségeit tárja fel, amiben az itteni közönség az orosz és a szovjet balett hagyományainak továbbélesztését fedezhette föl. S ez a fölfedezés meg is történt: a kicsit ridegebbre sikerült első felvonás után a második annyira magával ragadó volt, hogy a nézők vastapsban törtek ki (ami itt nemigen szokásos).

Az operaházi vendégszereplés — összegezte — *tovább öregbítette a magyar balett hírnevét.*

A Nemzeti Színház múlt heti moszkvai repertoárjának darabjai nem ismeretlenek a helyi közönség előtt — magyar előadásban sem. Kiválasztásuk azért volt szerencsés — folytatta Tóth Loránd —, mert e mostani előadások olyan *sok új színt és gondolatot tudtak elővarázsolni,* hogy az a reveláció erejével hatott: a *Tartuffe*-ben — Moliére Pesten és Moszkvában egyaránt szinte állandóan műsoron szereplő darabjában — *Kállai Ferenc* és *Bubik István* a hatalom és az erkölcs kapcsolatának, összefüggéseinek és ellentmondásainak olyan mélyrétegeit tárták föl *Szinetár Miklós* rendezésében, amihez fogható csak a hatvanas évek filmművészetében (*Jancsó, Kovács András* műveiben) fedezhető fel.

A *Magyar Elektrában* Bubik István és *Hámori Ildikó* nyújtott kiemelkedőt. (A tudósító hozzá teszi Kubik Anna játékát, amely illeszkedett ugyan az előadás felfogásának érdekességéhez, de egyben ellenpontként is az esendőséget és törékenységet, a konkrét cselekvéstől megfosztott szellemi erő lehetőségeit érzékeltette.) *Kerényi Imre* rendezése fölerősítette a görög drámai motívumokat, s ezekre rakta rá azt a réteget, amit *Bornemissza Péter* a XVI. századi magyarországi viszonyokról feltár, mindezt ötvözve az erdélyi népballadának hangulatával, és olyan *drámai helyzetet tudott teremteni, ami közel áll az orosz-ukrán balladák világához, azaz utat talál a szovjet néző szívéhez.*

— A Művész Színház új épületében *Kerényi Imre* teljes sikerrel birkózott meg az idegenben való színpadra állítás nehézségeivel — állapítja meg végezetül moszkvai nagykövetségünk kulturális tanácsosa.

A Vígszínház jaltai vendégszerepléseiről csak szűkszavú, közvetett értesüléseink vannak. Ezek szerint a Csehov *Platonovját* előadó társulatunk elismerést aratott. Az ottani nézők érzékelték, hogy *Csehov* különleges helyet foglal el a színház összművében. Előadásaik a Csehov-emlékház és a Vígszínház méltó találkozásának bizonyultak.

Szalay Hanna

Tévéjegyzet

S. kapitány szobra

Film a mártír parlamenter emlékére

Aligha lehet nehezebb feladat egy alkotó számára annál, amikor az utókor emlékezetében szoborként rögzült államférfiról, hősről, művészről készít emlékező műalkotást. S miután korunkban az ilyen, milliókat emlékeztető műalkotások a televízió képernyőjén jelennek meg, következésképpen az ilyen nehéz feladatok a tévések és filmesek előtt tornyosulnak. Legutóbb például *Széchenyi Istvánt* igyekezett a jobb sorsra érdemes alkotói tehetség szobortalapzatáról leemelve emberközelbe hozni — vajmi kevés sikerrel. Az ünnep előestéjén pedig *Steinmetz Miklósról* láthattunk tévéfilmet.

Igen, arról a forradalmárról, aki változatos és izgalmas életút megtétele után a Vörös Hadsereg századosaként kapta a feladatot, hogy 1944 végén a Budapesten körülzárt német és magyar seregak vezetőinek átadja a szovjet hadvezetés ultimátumát; s akit aztán — parlamenteri tisztségének gyalázatos semmibevételével — a fasiszták meggyilkoltak. Akinek a felszabadult Magyarország szobrot állított (*Mikus Sándor* alkotását) a Ferihegyi repülőtér közelében. (Mint ahogy a budai oldalon meggyilkolt másik szovjet parlamenternek, Osztapenko kapitánynak is, az M7-es indulásánál; ez *Kerényi Jenő* alkotása.)

Aligha lehet nehezebb feladat a hős parlamentert leemelni szobortalapzatáról, s a feladatot még nehezíti az a görcsösség, ami az alkotókat megszállja, ha ünnepi, *évfordulós* művet várnak (rendelnek) tőlük. Steinmetz kapitányról ugyanis — noha időben közelebb élt hozzánk — jóval *kevesebbet* tudunk, mint a már említett Széchenyi Istvánról, s ez részint jobban megköti, részint jobban szabadjára engedi az alkotói fantáziát. *Mamcserov Frigyes* rendező (önmaga forgatókönyvírójaként) mindenesetre tisztában lehetett a vállalkozás nehézségeivel, bizonyára ezért is választotta a címet: „S. kapitány”. Ami híven tükrözi azt a felemásságot, ami egész vállalkozását jellemzi.

Pontosan szólva azt a művészi átgondolatlanságot, ami másfél órás tévéfilmjén végigvonul. Mert *ahol dokumentumokra támaszkodhatott, ott tényszerű és hihető* volt, máshol ezek híján meg-megbotlott a képzelőerő. Jellemző példája ennek az a műfaji tisztázatlanság, ami a főhős korábbi, de elsősorban gyermek- és fiatalkori emlékeinek felidézésekor jelentkezett. A filmen (az alkotók akarata ellenére) ügyetlenül megvalósított „tudathasadás” rádiójátékban például helyénvaló és gyakori megoldás, de nyilvánvalóan nem ide való. Mint ahogy a filmen végigderengő mélabú és lassú menetű cselekményszövés is annak a tisztázatlanságnak a következménye, hogy végül is hogyan kell közeledni egy szoborrá magasztosult hőshöz, miként kell hús-vér alakot formálni belőle. Kellő alkotói meggondolás, felkészülés, tisztázás híján *Gáti Oszkár* tehetsége és akarása sem volt elég hozzá. Mert mi mindannyian (nézők és alkotók) a film első pillanatától kezdve tudjuk, hogy mi lett a rokonszenves kapitány sorsa, de ő nem járhatkelhet úgy, mintha neki megsúgták volna és most kilencven percig a hősi halálra készül.

A feladat még mindig megoldásra, megoldóra vár.

— esse —

Tudományos emlékülés

II. Rákóczi Ferenc halálának 250. évfordulója alkalmából szombaton tudományos emlékülést rendeztek Vaján, a fejedelem hűséges udvari marsallja, Vay Ádám egykori kastélyának épületében. A hajdan fontos diplomáciai tárgyalások színhelyén megrendezett ünnepi eseményen „Rákóczi és Rodostó” címmel *Köpeczi Béla* művelődési miniszter tartott előadást. Ezt követően *R. Várkonyi Ágnes*, az ELTE tanszékvezető egyetemi tanárának „Rákóczi vallomásainak néhány problémája”, *Vizkelety Andrásnak*, az MTA Irodalomtudományi Intézete kutatóhely vezetőjének „Rákóczi műveinek egyházi cenzúrája” *Zachar Józsefnek*, a Hadtörténeti Intézet munkatársának „A törökországi kuruc katonai emigráció” és *Glatz Ferencnek*, az MTA Történettudományi Intézete osztályvezetőjének „Rákóczi utókora” című korreferátuma hangzott el.

(MTI)

Kisplasztikáink Kairóban

Lóránt Zsuzsa szobrászművész alkotásaiból kisplasztikai kiállítás nyílt a kairói nemzetközi kulturális központban a vendéglátó ország kulturális minisztériumának védnöksége alatt. A kiállítást, amely a hazánk felszabadulásának 40. évfordulója alkalmából rendezett egyiptomi kulturális rendezvények része, *Tikri Szaleh*, a kulturális miniszter helyettese nyitotta meg.

(MTI)

Gonda Zoltán rajza

Egy hét a világgazdaságban

Kelet—nyugati mérleg

Március utolsó hetében — csakúgy, mint az egész hónap folyamán — tovább gyengült a dollár a legfontosabb valutákhoz képest. Mintegy 10 százalékot vesztett értékéből az amerikai valuta ezekkel a fizetőeszközökkel szemben. Erejének gyérülése (tehát a korábbi „magasrepülési" irányzat megfordulása) többek között annak tulajdonítható, hogy zavarok támadtak az amerikai pénzintézetek működésében, s ez a bizalom megrendüléséhez vezetett. Valutapiaci szakértők véleménye szerint ma még nem látható tisztán és egyértelműen a dollár árfolyamirányzatának alakulása az elkövetkező hónapokra. Az elmúlt hét második felében egy dollár 3,13 nyugatnémet márkával, 1,23 angol fonttal, 9,50 francia frankkal, 21,90 osztrák schillinggel és 2,64 svájci frankkal volt egyenlő. Folytatódott az arany árának emelkedése, egy uncia arany a zürichi tőzsdén 329 dollárral volt egyenlő.

*

A tavalyi évben növekedett a kelet—nyugati kereskedelem értéke, s a szocialista országok ismét aktívummal zárták a fejlett tőkés államokkal lebonyolított kereskedelmük mérlegét. Ez derül ki az Európai Gazdasági Bizottság múlt héten közzétett jelentéséből, amely az 1985-ös évre a két világrendszer kereskedelmének további bővülésével számol.

Az európai KGST-országok tavaly 45,4 milliárd dollár értékű exportot bonyolítottak le nyugati gazdasági partnereik irányába, míg az onnan származó behozataluk értéke 40,1 milliárd dollár volt. A mérleg tehát 5,3 milliárd dollár többletet mutat az említett szocialista országok javára. (Egy évvel korábban az aktívum 2,2 milliárd dollár volt.) A statisztikai adatok tanúsága szerint a Szovjetunió 1,6, a többi KGST-tagország pedig összesen 3,7 milliárd dollár többletet ért el nyugati kereskedelmében. Összességében a szocialista államok nyugati exportja tavaly 12 százalékkal haladta meg az előző évit, behozataluk növekedési üteme pedig ennél lényegesen alacsonyabb volt.

Az európai KGST-országok nyugati kereskedelmének tavalyi aktívuma a kivitel tényleges növekedése mellett annak is köszönhető, hogy ezek az államok — a Szovjetunió kivételével — számottevően visszafogták tőkés relációból származó behozatalukat az egyensúlyi helyzet helyreállítása érdekében. A dollár árfolyamának korábbi emelkedése, valamint a külkereskedelmi mérleghelyzet kedvező alakulása jó lehetőséget nyújt a szocialista országok számára a nyugati vásárlások ütemes bővítéséhez. Látnivaló tehát, hogy a kelet—nyugati kereskedelem további növekedésének gazdasági kulcskérdése a szocialista államok kivitelének alakulása. Minél nagyobb ütemben tudják ugyanis fokozni nyugati exportjukat, annál több és nagyobb anyagi lehetőségük nyílik az import gyarapítására. Természetesen nem hanyagolhatóak el a kölcsönös előnyökön alapuló, a hagyományos árucserén túlmutató együttműködési formák — kooperációk, vegyes vállalatok, harmadik piaci együttes fellépések, stb. — sem.

*

Az elmúlt héten hozták nyilvánosságra Szaúd-Arábia új ötéves gazdasági tervének legfontosabb előirányzatait, valamint az idei költségvetési és tervezett mutatóit. Mindkét előirányzatról megállapítható, hogy a sivatagi királyság rövid és középtávon is a takarékosságra törekszik, s igyekszik alkalmazkodni az olaj iránti kereslet lanyhulása teremtette helyzethez. Az elkövetkezendő tervperiódusban a gazdasági növekedés évi 4 százalékos lesz. Továbbra is kiemelt ágazatnak számít az olajbányászat és a világméretekben is mind nagyobb szerepet játszó olajfinomítás, illetve -feldolgozás. Ez a szektor évi 5,6 százalékos növekedésről adhat majd számot. Számottevően növekednek a központi fejlesztési és jóléti kiadások: 1990-ig 1000 milliárd rial (egy dollár 3,6 riallal egyenlő) költségvetési kiadást terveznek. A tervezési miniszter szerint az olajbevételek csökkenését a kormány importvámok és egyéb illetékek kivetésével, illetve növelésével szándékozik ellensúlyozni. Várható, hogy a beruházási javak — tehát az ország iparosítását szolgáló gépek és berendezések — importvámja nem fog emelkedni.

A takarékosság irányába hat az is, hogy 1990-ig 600 ezer fővel csökkentik a vendégmunkások számát. A gazdaságépítésben nagyobb szerepet kap a hazai munkaerő, amelynek kiképzésére az elmúlt tíz évben dollármilliárdokat fordítottak.

*

S végül röviden arról, hogy hosszas huzavona után elhárultak Spanyolország közös piaci csatlakozásának akadályai. A Tizek és az ibériai ország képviselői az elmúlt héten megegyeztek a vitás kérdésekben — spanyol halászflotta, valamint a borexport —, s a jelek szerint a dél-európai ország 1986. január 1-én tagja lesz a nyugat-európai gazdasági integrációnak. A tárgyalások utolsó szakaszában Franciaország gördített váratlan akadályokat a spanyol „belépő" elé, de végül létrejött a kompromisszumos megállapodás, amely Brüsszel számára nemcsak gazdasági, hanem politikai jelentőséggel is bír.

Gonda György — Szentgáli Péter

Kisiparos napok az Intercontinentalban

A hármas alapszabály

Magam uram, ha szolgád nincs — jutott eszembe, amikor *Silvana Poli* péntek este órájára pillantva, pontban hétkor elnézést kért: rákezdett a zene, neki dolgoznia kell. A tolmács magyarázkodott helyette, mondván, hogy a híres olasz női szabó a délutáni főpróbán sem ült a nézőközönség között, ott tüsténkedett a paraván mögött, ezúttal neki kell öltöztetni a lányokat a saját modelljeibe. S mert a Duna Intercontinental bálterme előtt divatbemutatóra gyülekeznek a vendégek — újra munkába áll. S így lesz ez most napokon át.

A szünet volt a miénk, akkor váltottunk szót. Hogy miként dolgoznak a magyar kisiparosok, azt nagyjából ismerjük, az *olaszokról* kevesebbet tudunk. Most alkalom volt a beszélgetésre, mert a könnyűipari szakmai napokkal összekötött „kisipari divathétre" a KIOSZ meghívott néhány olasz mestert: szabót, fodrászt, kozmetikust.

Az olaszok előhozták a plakátjukat, amelyen a gyönyörű királylány megcsókolja a varangyos békát, s ezzel visszavarázsolja királyfivá. E mese és e csók a szabók munkáját szimbolizálja: *méretre készítjük, azaz megszépítjük.* Hogy csodálatos kelmékkel, korszerű eszközökkel dolgoznak — az természetes. S az is, hogy családi vállalkozásban űzik az ipart, mert a nagyszerűen kiképzett, ügyes alkalmazottak szinte megfizethetetlenek. A verseny óriási, „fogni" kell a vendéget. A hármas alapszabály így szól: az első; mindenekfelett kiválóan kell dolgozni, a második; az ár és a minőség álljon arányban, a harmadik: ismerjék a vendéget. Ez utóbbi a legérdekesebb. Többször is elmondták: *az emberismeret alapvető követelmény.* Ki kell fürkészni a megrendelő személyiségét, s annak megfelelően kell öltöztetni, szépíteni. A szabó úgy teljesíti a vevő óhajait, hogy közben s mintegy észrevétlenül elfogadtatja a saját elképzeléseit. Ugyanezt teszi a fodrász és a kozmetikus is. Hiszen a divatirányzatot lehet finomítani, tompítani és vadítani is. Aki klasszikus ruhában jelenik meg, annak vétek hobós fejet készíteni... Viszont hangsúlyozni kell mindenkiben azt, ami rajta, benne a *legvonzóbb.*

Ezek olyan szakmai titkok, amelyek elsajátíthatók. Talán nálunk sem kellene uniformizálni. Másnak lenni — ez az olasz nőknél tendencia is. S az is, hogy tetszeni akarnak a férfiaknak, sutba vágták a feminizmust — legalábbis a divatban. S mert ott is egyre több nő dolgozik, kedvelik a variálható ruhadarabokat, hódít a fregoli, így estére csak ki kell fordítani a kabátot, más sálat kell előhúzni a táskából, egy-két apró díszítőelem, új smink, s máris mehet randevúra a hölgy. A haj egy kicsit hosszabb, mint tavaly volt — állítólag ennek gazdasági okai vannak —, így ritkábban kell vágatni.

Még egy kis pletyka az olasz divatról: a fiatalok a színes miniért rajonganak, hozzá földig érő esőköpenyt viselnek, az estélyi ruhában visszatért a pizsamastílusú divat. A hosszú éveken át „virágzó" pasztellszínek levonultak, a fehér-fekete színösszeállítás is ritkább, inkább estére maradt, most minden élénk, ahogy a szabónő mondta: *a színek felrobbantak.* A férfiöltönyök kasmírból készülnek, egyébként csak a természetes anyagok, a gyapjú, a pamut, a len adhatók el. Ez a szó nem idegen sem a fodrászatban, sem a kozmetikában: megőrizni a haj, a bőr természetes szépségét — erre irányul minden mesterkedés.

A péntek volt a szabóké, a szombat a kozmetikusoké, a vasárnap a fodrászoké. Az ország legjobbjai vetélkedtek, mellettük az olaszok — s nézte őket a kíváncsiskodókon kívül mindenki, aki a szakmai berkekből vette a fáradságot, hogy tájékozódjék a bemutatókon, a versenyeken, s a *Diana*-teremben megrendezett kiállításon. Mindenütt az olaszok és a magyar kisiparosok legjobbjai mutatták be tudásukat: s e „mérkőzésen" nem kellett szégyenkezniük a magyaroknak. Nem a tudással, a rátermettséggel, a divatérzékenységgel van a baj — ezt nagyszerűen érzékeltette a „Tetőtől talpig mesterek keze munkája" című bemutató, ahol a hölgyek úgy vonultak fel, hogy még azt is megtudhattuk név szerint, ki készítette a táskáját, az övét, a kalapját, a cipőjét, a ruháját, a bizsuját, vagy a frizuráját.

Létezik egy másfajta, sokkal inkább járható út az együttműködésre. A KIOSZ jó kapcsolatot épített ki az olasz kisipari szervezettel, a CNA-val, abban a reményben, hogy ebből előbb-utóbb *üzlet* lesz. Most arról tárgyaltak, hogy közös beruházásban tető alá hozhatnának anyagokat, kellékeket gyártó üzemeket — ebben van nálunk égető hiány —, s az sem ártana, ha végre megtanítanának minket *csomagolni.* Mert igaz a mondás, nem elég jól főzni, tálalni is tudni kell.

Cseszák Gyöngyi

A CENTRUM HÉTFŐ akció keretében az alábbi cikkek kaphatók 20 százalékkal olcsóbban: a Kálvin-téri Áruházban üveg- és porcelánáruk (tőkés import kivételével), a Corvin Áruházban takarók, a Kőbányai Áruházban egyes mosóporok (import kivételével). A Budai Lottó Áruház egyes játékokat 20 forinttól 600 forintig, a Dabasi Mini Áruház belföldi pulóvereket, a Luxus Áruház pedig női szabadidőruházat kínál engedményesen. A Verseny Áruház készletében egyes

MI HOL OLCSÓBB?

Mosóporok, kabátok

belföldi férfi kötöttáruk szerepelnek, míg a Csillag Áruháznál egyes női kabátok. A Textilházban maradék méterárut ajánlanak olcsóbban, az Újpesti Áruházban férfi ballonkabátot 900-tól 2200 forintig. Az Óbudai Áruház kínálatából: női jersey átmeneti kabátok 2020 forinttól 2110-ig, bakfis széldzseki 1150 forintért. Az Otthon Áruház az alábbiakat ajánlja a vásárlók figyelmébe: Vitamol alapozókrém 55 és 68 forintos árban, mosópor 10,50-ért, valamint Kőris Réka elemes bútorok és szerelvényáruk kaphatók engedményesen. A Divatcsarnok kínálatában az összes gyermek kötöttáruknál és a tapétáknál 20 százalékos az engedmény.

BC-legalitás

A közkeletű néven *BC-számlának* hívott, ám hivatalosan *„csak utazásra fenntartott devizának"* nevezett pénzek körül még mindig nagy a bizonytalanság.

Hogyan lehet ilyen összeget utalni, *ki adhatja a pénzt* stb. Mint a Nemzeti Bankban megtudtuk, külföldről *bárki* utalhat devizát utazási célra magyar rokonának vagy ismerősének, csak föl kell tüntetnie, hogy utazásra adja. *Itthon* a Magyar Nemzeti Bank pénztárába is be lehet fizetni, ehhez igazolni kell a megfelelő anyakönyvi kivonattal, illetve az útlevelekkel a rokoni kapcsolatot. Ám az alapvető kérdéshez még így sem jutottunk közelebb. Ugyanis a külföldi bankok általában *számlára utalnak*, s bizony, nagyon nehéz elmagyarázni, hogy a név, a cím és a felhasználás megjelölése elegendő a tranzakcióhoz. Ám, ezt a kérdést már hiába tettük fel, mert *semmiféle számlaszámot sem tudtak közölni a Nemzeti Bankban, mondván, ez valójában nem is az (betétnek sem minősül, mert például nem kamatozik).*

Célszerű lenne, ha külföldi bankok számára ismert módon, számlaszámra lehetne utalni az utazásra szánt devizát. Mert így olyan furcsa érzése támad az embernek, hogy *legális ugyan a lehetőség* — a lebonyolítás módja *nem ezt tükrözi.*

—l—

Az Állami Fejlesztési Bank kötvényárfolyamai

Érvényben: 1985. április 1-től

A kötvény megnevezése	Éves kamatozás százalékban	A kamatfizetés időpontja	Lejárati idő	A kibocsátás összege mFt	Árfolyam a névérték százalékában VÉTEL*	ELADÁS	Változás az előző héthez képest
GAZDALKODÓ SZERVEZETEK ÁLTAL VÁSÁROLHATÓ KÖTVÉNYEK:							
COMPORGAN	14—15	III. 31.	1989—93.	100	bizományba	100,0	—
SZÜV	15	X. 15.	1990.	55	bizományba	n. k.	—
MKB-Vörös Csillag MGTSZ	12	XII. 10.	1991.	180	bizományba	100,0	—
Szegedi ált. telefon	11,5	III. 31.	1998.	27	bizományba	100,0	—
ÁFB—OKGT gáz	11,5	III. 31.	1993.	400	bizományba	95,0	—0,5
Építőipari Innov. Alap	11,25	XII. 20.	1990.	50	bizományba	n. k.	
AGRIT	13	VI. 30.	1992.	100	—	100,0	—
MAGÁNSZEMÉLYEK ÁLTAL VÁSÁROLHATÓ KÖTVÉNYEK:							
Pest m. Iparcikk Ker. V.	11	III. 31.	1991.	20	99,0	101,0	—11,5
SKÁLA	11	V. 31.	1991.	136	109,5	111,5	—
PIÉRT	11	VI. 30.	1991.	50	107,0	109,0	—
Somogy Ker. V.	11	VII. 1.	1991.	25	106,0	108,0	—
Borsod Iparcikk Ker. V.	11	IX. 1.	1988.	30	106,5	108,5	+0,5
KONZUM Áruház V.	11	IX. 30.	1991.	30	105,5	107,5	—
Pest m. Ruházati Ker. V.	11	XI. 20.	1991.	20	103,0	105,0	—
Győr-Sopron m. Ruházati Ker. V.	11	XI. 20.	1991.	15	102,5	104,0	+0,5
AMFORA Ker. V.	11	XI. 30.	1991.	30	102,0	104,0	—
PANNONKER	11	XII. 10.	1991.	15	102,0	104,0	—
Bp. Harisnyagyár	11	XII. 10.	1991.	40	102,0	104,0	—
DOMUS	11	XII. 10.	1990.	20	102,0	104,0	+0,5
CENTRUM Áruház Vállalat	11	XII. 15.	1991.	50	102,0	104,0	—
Fehérvár Áruház	11	XII. 17.	1990.	30	102,0	104,0	+0,5
Alföldi TÜZÉP	11	XII. 18.	1989.	39	102,0	104,0	+0,5
Szolnoki Városi Tanács	11	XII. 20.	1992.	6,3	101,5	103,5	—
ARRABONA	11	I. 15.	1992.	20	100,5	102,5	—
Vásárosnaményi gázkötvény	11	III. 1.	1992.	10	100,0	102,0	+1,0
Császári MGTSZ	10	III. 15.	1992.	15	94,0	96,0	—
KUNÉP	10	VII. 1.	1989.	30	100,0	102,0	—
Nagyrédei MGTSZ	9	III. 1.	1988.	10	93,0	95,0	—
Lakossági gázkötvény	7,5—9		1992.	79	82—88,0	84—90,0	—
Kommunális kötvények	5,5—7		1988—89.	32	89—99,0	91—101,0	—

* A vételi áron a bank a kötvényeket megvásárolja.

Nyári MALÉV-menetrend

Újdonságok, kedvezmények

Tegnaptól kezdődött, és október 26-ig tart a MALÉV nyári menetrendi idénye. A nyári menetrendben jó néhány változással kell számolniuk az utasoknak.

Hetente 178 MALÉV gép indul a nyári csúcsidőszakban a Ferihegyi repülőtérről. A Belgrád—Tirana útvonalat szétválasztották. Ezentúl csütörtökön este indul és pénteken tér vissza Budapestre a tiranai járat, s ugyancsak csütörtökön száll fel Ferihegyről a közvetlen belgrádi gép. Rómába és Milánóba az eddigi 3 helyett a jövőben hetente négyszer indul MALÉV-gép. Algírba nyáron az eddigi egy helyett két gép megy, csütörtökön és vasárnap. Bővül a müncheni vonal is a csütörtöki járat beindításával, péntekenként pedig a nagyobb befogadóképességű TU—154-est indítja a MALÉV a bajor fővárosba. Amszterdamba hetente háromszor közlekedik magyar gép. A nyári csúcsidőszakban a hét összes napján a korábbiaknál több gépet indítanak Berlinbe, s újdonság, hogy az egyik járat késő este indul Budapestről, és másnap kora reggel tér vissza Berlinből. Lipcsébe az őszi vásárra (szeptember 1—8-ig) szezonjáratokat indít a MALÉV. Csütörtökön közvetlen járat repül — leszállás nélkül — Isztambulba. Ugyancsak csütörtökön közlekedik a bukaresti közvetlen járat is. Továbbra is szerepel a menetrendben a keddi és a szombati, Bukarestet érintő isztambuli járat. Július 20-tól szeptember 21-ig, szombatonként TU—134-es típusú gép jár Madridba. A bécsi vonalon a MALÉV az eddigi keddi járatot szombatra tette át. Újdonság, hogy az idei nyári menetrend idejére speciális ifjúsági díjtételt vezet be a MALEV. Ezt a 2—26 éves korú fiatalok vehetik igénybe, ha csak 24 órával a felszállás előtt foglalhatnak helyet a kért járatra a MALÉV irodáiban, illetve a Ferihegyi repülőtéren, vállalva azt a kockázatot, hogy esetleg akkor már nincs hely az adott gépen. A speciális kedvezmény mértéke a teljes ár 65—70 százaléka. A nyári menetrendi időszakban a következő MALEV-célállomásokra vehető igénybe az ifjúsági díjtétel: Amszterdam, Athén, Brüsszel, Helsinki, Isztambul, Koppenhága, Milánó, Párizs, Róma, Szaloniki, valamint — kizárólag turista útlevél birtokában — Oslo és Stockholm. **(MTI)**

Tévénapló

Karosszékben okosodni

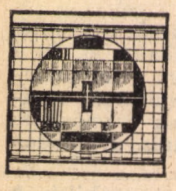

A képernyő *tudományos ismereteket terjesztő* sorozatairól, műsorairól, többnyire csak jót lehet mondani. Pontosabban *lehetne*, hiszen ezek a legritkább esetben tárgyai a szóbeszédnek, kritikának. Legfeljebb csak akkor tréfálkozunk, ha a *Barangolás a természetben* sorozatban valamelyik alig hallott nevű csodabogár a főszereplő. De az erdei nünüke-film is csak akkor vicces, ha beszélünk róla. Ha nézzük, már nem az. Valahol nagyon is becsülésünkre méltó az az alaposság, tisztelet, amellyel a természetfilmek tárgyukat kezelik.

Ha valamit, a hagyományos ismeretterjesztést mindenesetre *forradalmasította* a televízió. Amikor ország-világ legjobb szakemberei által, otthon, a karosszékben okosodhat az ember, bizony, nem megy el a művelődési ház előadására, ahol roszszabb körülmények között és sokkalta gyengébb színvonalon hallja ugyanazt. Ez persze *nem azt jelenti, hogy a személyes ismeretterjesztésnek befellegzett.* Csak testreszabottnak, jól célzottnak kell lennie. (Nem véletlen, hogy a falusi művelődési házak legnépszerűbb programjai az állattartási és növénytermesztési előadások, bemutatók.)

De hát milyen is a „személyre szóló" ismeretterjesztés? Ezzel a televízióban az egyetlen műsor próbálkozik, amely egyébként a hagyományos ismeretterjesztésre emlékeztet: a *Kalendárium*. Népszerűen, széles közönséghez szólva — és ami a személyes ismeretterjesztésnek is lényege — *aktuális kérdésekben* szeretné nézőit tájékoztatni.

A szándék dicséretes, a megvalósítás több ponton bírálható. Azzal aligha lehet vitatkozni, hogy a sorrakerülő témák érdekesek-e. A legutóbbi Kalendáriumban szó került a sziklakertépítésről, a húsvéti étkezési szokásokról a katolikus, református és zsidó kultúrkörökben, ortopédiai kérdésekről, a földrengések okairól és az agyi érbetegségekről. Ezenkívül hójelentéssel szolgáltak, a bevezető rajzfilm pedig a *Zalán futását* illusztrálta — Zalán napja alkalmából. Egyik műsorrészről sem mondhatjuk, hogy nem *elég érdekes*, ne erdemelnék meg, hogy szóba kerüljön. Az is lehetséges, hogy elegendő is az az öt—tíz perc, amit a Kalendárium rájuk szánt. Mégis: így egymás mellé sorolva ezeket a nagyon különféle témákat, olyan egyveleget kevert ki a szerkesztő-műsorvezető *dr. Juhász Árpád*, ami végül külön-külön is lefokozza a riportokat.

Pedig tudományosságukat — ahogyan az *egyszeri nyilatkozó* vélheti — bizonyára alátámasztja a konzekvensen használt szakmai zsargon. Ez egyébként — hálistennek — manapság a televízióban csak ebben a műsorban hallható. Más műsorok már megértették közreműködő szakembereikkel, hogy a *világos, közérthető fogalmazás* akkor is követelmény, ha szakmai kérdésekről van szó. Amit nem lehet elmondani máshogy, mint *latin szavakkal és szakkifejezésekkel, az nem való a képernyőre.* A televíziót nemcsak szakemberek nézik, őket feltehetően amúgy sem ezen a fórumon kell tájékoztatni szakáguk helyzetéről.

A túlzott tarkaságon kívül a műsor *tálalása* is hozzájárulhat felemás érzelmeinkhez. A Kalendárium *nincs igazán kitalálva.* Egy magazinnak — ennyi idő után — már lehetne kialakult, jellegzetes hangvétele, stúdiókörnyezete, hangulata. A Kalendárium viszont most is éppen olyan elfogódottnak és hevenyészettnek tűnik, mint indulásakor.

Ahogy az ismeretterjesztő műsorokról nem sok szó esik, úgy a Kalendárium is mostohagyerek a magazinok között. Nincs a nyilvános érdeklődés előterében: ezért talán még készítői is úgy érzik, a műsor nem olyan fontos.

Pedig lehetne. Ha nagyobb rangot vívna ki magának, az ismeretterjesztés korszerű formáira is folyamatos mintát nyújthatna. Hogyne lenne erre igény azokban a nézőkben, akik szívesen vesznek minden *komoly szót* a világ — ember és természet — dolgairól.

Virág F. Éva

Párizsban szép a nyár

Isten veled, Bogyiszló faluja...

Énekli a *Pataky Művelődési Központ színpadán* cifra-gyöngyös bogyiszlói ruhában szívfájdítón két asszony: *özvegy Jóföldi Jánosné és Frank Gyuláné.* Kezükben keszkenő, lábukon papucs, nagyot libben a sokszoknya.

— Ippeg hat esztendeje, hogy ötvenhárom éves koromban tagja lettem a bogyiszlói hagyományőrző néptánccsoportnak —, büszkélkedik *özvegy Jóföldi Jánosné.* — De az együttes már 1976 óta működik. Azóta őrizzük a sárközi népviseletet, meg a bogyiszlói gyorscsárdást. Mi a csárdásunk jellegzetessége? Hát, hogy azt nem mindenki tudja, csakis mink — mert gyors és háromugrós.

— *Gyönyörű a ruhájuk!*

— Kásmír az anyaga. A szoknya aljára körbe csárdáspántlikát meg islangot (flitter-díszítést — S. E.) varrtunk. A szoknyák anyagát meg az islangot Csehszlovákiából hozatjuk, mert Magyarországon nem lehet kapni. A hímzett kötényem lánykori, ebben esküdtem. Olajzöld, nagyrózsás vastag és bodros selyemszoknya fölé kötöttem — akkoriban az volt az eredeti divat.

— *És hány keményített alsószoknyát kell fölvennie?*

— Kinek, hogy. Rajtam bizony csak háromka van, mert én amúgy is erős vagyok. De újmenyecske koromban hatot kötöttem magamra. El is állt úgy a szoknyám, hogy még az ajtón is alig fértem be. A bütykös harisnyánkat nézze meg, az egy igazi különlegesség.

— *Maguk csinálják?*

— Bátaszéken kötik — 360 forintért. Idáig fölér, jöjjön csak közelébb, idáig ni. Mert pörgéskor még a mezítelen combnak sem szabad kilátszania.

— Ez a zsüri kikötése — *bólogat a 68 esztendős Frank Gyuláné* —, mert nem a bugyinkra kíváncsiak. A legalsó szoknyánk olyan szűk, hogy ha pörgéskor a szoknyánk a nyakunkig is szalad, a zsüri akkor sem lát semmit.

— *Cifra a ruhájuk, ezért kapcsolnak föl csak egyetlen nyakláncot?*

— Már mondtuk ezeknek a fiataloknak, hogy régen nem így volt; akkor a hólyaggyöngysorláncot kétsorosan tettük a nyakunkra, hátul meg bukóra kötöttük és onnan lógtak-libegtek le egészen a szoknyánkig gyönyörű színekben a pántlikák. Húsz szalagunk is volt, hogy minden vasárnap másikat köthessünk fel. A gyöngyös galléros letűzött ripikénket (blúz) pedig csak a laködalmas táncjelenethez vesszük föl. Se hétköznap, se ünnepnap nem viselik már a bogyiszlói ruhát.

— A szoknyát én még fölveszem — ellenkezik özvegy *Jóföldi Jánosné* — a templomba, de nem evvel, hanem egy szép fekete selyemköténnyel. És divatos pulóvert, vagy blúzt húzok, meg perlon, vagy nylonharisnyát —, így uraskodunk mink, idősebbek is.

— *Bizonyára nagy dicsőség és elismerés, hogy a bogyiszlóiakat meghívták a hagyományőrző néptáncegyüttesek III. országos találkozójára.*

— Mi kérem kétszeres aranyérmes csoport vagyunk. Megjártuk már az NSZK-t, Lengyelországot; Franciaországba pedig május 9-én, most utazunk másodszor. Múltkor Gannat-ban voltunk, mert egy francia ember eljött Bogyiszlóra, és meghívott bennünket. Még a fővárosukba is elvittek minket, úgyhogy aztán én most már mondhatom mint a nótában: Párizsban szép a nyár.

Scipiades Erzsébet

Cseres Tibor hetvenéves

Vallomások a történelemről

Mindig a történelem tanújának nehéz küldetését vállalta, vallomást tett az elmúlt száz esztendő eseményeiről: nemzeti katasztrófáiról és dokumentum-értékű apróságairól. *Cseres Tibor* tehát sohasem kívánta kivonni magát a kor harcaiból, azokkal szemben, akik az írást az önelemzés és önüdvözítés műhelyének tekintik, ő az irodalom kollektív erkölcsi feladataira hivatkozik: *„Műveim hőse természetesen nem én vagyok — hanem erkölcsöm és emlékezetem."* Erkölcs és emlékezet a történelmi folyamathoz köti, vagy éppenséggel makacs kritikusává avatja. Ezért fogódzik a jelenbe, s vállalkozik arra, hogy a kor harcosa és tanúja legyen. *„Ami múlhatatlan és időszerű is egyben* — írja mintegy ars poetica gyanánt —, *azt az elemet az író csakis saját korában, még inkább saját tapasztalatában találhatja meg, ismerheti fel, és — meritheti."* E korral való kapcsolat és küzdelem persze nem tűri, hogy az író csupán a történelmi mozgás krónikása legyen. Cseres sem pusztán megismerni és leírni kívánja az átélt eseményeket, hanem *értelmezni is.* Felszínre akarja hozni rejtett okaikat, ki akarja tapintani történelmi rugóikat. Vagyis a krónikás szerepét a kutató, vizsgáló és ítélkező író szerepével váltja fel.

Ezt a vizsgáló és ítélkező írót mutatták már korai művei: *Here báró*, vagy *Pesti háztetők* című regényei, *Különféle szerelmek* és *Várakozó özvegyek* című novelláskötetei is. Kiterjedt írói tapasztalatát azonban a filmvásznon is sikert aratott *Hideg napok* kamatoztatta igazán, ebben a kisregényében az újabb magyar történelem legdrámaibb lapjainak egyikét idézte fel, a *nemzeti önismeretről kibontakozó vitákban hallatta szavát.* Ugyancsak a valósabb nemzeti önismeret igénye nyomán készült az ötvenes évek világát életre keltő *Játékosok és szeretők*, a második világháború eseményeit elemző *Parázna szobrok*, a magyar tizenkilencedik századot áttekintő *Én, Kossuth Lajos*, vagy legújabb — a Kortársban folytatásosan közölt — regénye, *A Foksányi-szoros*, amely a szabadságharc leverését követő idők erdélyi eseményeit, a magyar emigráció törekvéseit ábrázolja.

A történelmet vallató regényeiben mindig *törvényszerűségeket, rejtett összefüggéseket keres;* ezért kell elvetnie a krónikázás műfaját: a lassú epikát, a tempós elbeszélést. Indulásának hagyományosabb prózai technikáját ezért kellett meghaladnia. Az értelmezés igénye és az ítélkező szenvedély a modernebb, drámai kifejezés felé vonzotta. Ez magyarázza írásainak változatos technikáját, nemegyszer a filmművészet köréből választott eljárásait. *„A próza* — fejti ki egy nyilatkozatában — *számomra elsősorban nem az ösztönös munka lehetősége. Napjainkban a prózaírót a kísérletezés jellemzi. Egy író karakterének teljes, de még csak vázlatos képéből sem hiányozhat a kísérlet szenvedélye, amellyel megközelíteni próbálja kora nagy és elkerülhetetlen mondanivalóját. Ez küzdelem is."* E küzdelem lázában veszi birtokába a modern próza módszereit, alakítja ki sajátos formanyelvét: prózájának tárgyilagos, dokumentumelemekből építkező, egyszersmind tudatos szándékról, elemzőkészségről és biztos ítélőerőről tanúskodó műhelyét.

Pomogáts Béla

Tudományos kisfilmek

Jubileumi fesztivál volt

A Horizont moziban most véget ért tizedik nemzetközi Műszaki és formatervezési filmfesztiválon ezúttal is bő volt a kínálat: 15 ország csaknem száz rövidfilmjét láthatták az érdeklődők.

A nemzetközi- és a közönségzsüri díjait szombaton adták át az alkotóknak. *Petrik Olivér* műegyetemi professzor, a zsüri elnöke szerint a bemutatott filmek egységesen jó színvonalúak voltak. A néhány kiugróan nívós produkció mellett akadt olyan is, amely megszegte a filmszakma e speciális ágának egyik fontos szabályát, nem volt tekintettel a rövid terjedelemre, olykor pedig túlzottan előtérbe került a filmek kísérőzenéje. Ezzel együtt a zsüri nehéz helyzetben volt a díjak odaítélésekor.

A zsüriben sok olyan szakember is volt — *Kondor István*, a lengyel *Jakoby* professzor, *Nemes Zoltán* —, akik már a fesztivál alapításakor ott bábáskodtak, és elősegítették a műfaj népszerűsítését. Régi barátként köszöntötték a szakma doayenjét, a Kossuth-díjas *Kollányi Ágoston* rendezőt. Mint minden alkalommal, ott volt *Alec Hughes* is. Ő a brit műszaki-tudományos filmszövetség tagjaként évek óta eljön Budapestre, hogy részt vegyen a zsüri munkájában. Tőle érdeklődtünk, mi a véleménye a látottakról?

— Sok jó produkciót láthattunk a fesztiválon — válaszolt Alec Hughes. — Ami a személyes benyomásaimat illeti, elmondhatom, hogy a nyugati országok produkciói mellett a szovjet filmek a legfőbb erősségei az ilyen rendezvénysorozatnak. *A közlekedés jövőjével* foglalkozó produkciójuk különösen tetszett. Rövid terjedelmük miatt, másrészt meg azért állnak hozzám közel a szovjet kisfilmek, mert mindig a legaktuálisabb tudományos eredményekről adnak számot. A magyar alkotások közül nagyon tetszett a díjazott *Példabeszéd* című, amely *a magyarországi templomépítészettel* foglalkozott. Ugyancsak nagy hatással volt rám az *Operaház felújítását* megörökítő kisfilmjük. Az olaszok és a franciák produkciói közül *az energetikával* foglalkozó filmek tűntek a legjobbnak számomra. A hollandok *egy óriás tankhajó tengeri balesetének és megmentésének* izgalmas pillanatait örökítették meg. És talán említenem sem kell *a mikroelektronika*, a *chipek világába* kalauzoló, no meg a többi tudományos újdonságokat bemutató filmet, amelyek *a környezetvédelemtől kezdve a közlekedésbiztonságon át szinte az összes iparág fejlődésével, aktuális kérdéseivel ismertetik meg a nézőket.* Érdekesen, közérthetően foglalkoznak a bonyolult technikával, gyakran érzékeltetve a *műszaki haladás társadalmi vetületeit, következményeit* is.

— Szándékunk szerint, a tudományos kisfilmek segítségével is szeretnénk közelebb kerülni egymáshoz, hogy megismerve a közös problémákat, könnyebben megtaláljuk azokra a megoldást. A magunk eszközével segíteni szeretnénk az egyes országok között a párbeszédet, hogy az olyan jó szellemben folyjék, mint ahogy mi a zsüriben az eszmecserét folytattuk — mondta Hughes úr, aki több díjjal és diplomával a tarsolyában a napokban tér vissza Angliába.

A kisfilmek zömét a televízió is műsorra tűzi, így hamarosan viszontlátjuk azokat a képernyőn is.

Szluka Márton

P. Howard

Szocdem gyerekszínészként kezdte. Jelentős színpadi szerzői sikereket is elért. Rajongói íróként tartják számon. És hogyan az irodalom?

Amikor majd másfél évtizeddel ezelőtt Reich Jenőből, azaz Rejtő Jenőből vagyis P. Howardból, alias Gibson Laveryből akartam szakdolgozatot írni, a tanintézet nem vette komolyan. Nem mondhatom, hogy nem engedélyezték, hiszen az ötletem el sem juthatott ebbe a fázisba. Nem volt tárgyalási alap.

Rejtő Jenő Budapesten született, 1905. március 29-én. Színiiskolát végzett, becsavarogta Európát, megismerkedett a társadalmon belüliek és kívüliek életével, s az e két világ határán élő figurákkal. Azután nagyon sokat írt Budapesten. Librettót, filmet, kabarétréfát, novellát, regényt. Róla viszont keveset írtak. Életrajzírója, Hámori Tibor tárta föl az egyik cikket, amely az Egyedül vagyunk című nyilas lap 1942. október 9-i számában jelent meg, „Bemutatjuk a Piszkos Fred szerzőjét" címmel és „Mr. Howard—Rejtő—Reich a nagy terézvárosi ponyvakirály és regénygyáros rövid idegkúra után visszatért Japánba" alcímmel. Néhány nap múlva meg is kapta a muszos behívót. Ebben az időben mondta jó ismerősének: „Csak az nem fél, akinek nincs fantáziája!" Besorozva a XX. század halálra ítéltjei közé, meghalni is külföldön halt meg. Ukrajnában, 1943-ban, az új év első napján. Vele, a szerzővel nem történhetett meg, ami a Csontbrigád Naftalin bárójával: „Egy napon Naftalin bárót, akkor még 45-ös fogoly, felszaladt Sirone kapitányhoz. — Azonnal kérem a fizetésemet! Kilépek! Beállok a konkurrens büntetőtáborba."

A tiszteletlenség a társadalmi haladás alapvető feltétele. Nélkülözhetetlen az új felismerésekhez vezető úton. A harmincötnegyven felé járók első nagy tanítója, azt hiszem, Rejtő Jenő volt ebben. Képzeljék el: a Csontbrigád egy haláltáborról szóló regény, amit végig kell röhögni...

E könyvét az első munkaszolgálatos behívások után írta meg. „Hátborzongató víziót festett — idézem megint Hámori Tibort — a jövőről, a koncentrációs tábornak megfelelő Pokoltetőről. De valahogy naivul hitt abban, hogy ezek a borzalmak csak a könyvében fordulhatnak elő."

A történelem meg a könyv ismerete után azt a szomorú tanulságot vonhatjuk le, hogy Reich—Rejtő—Howard—Lavery fantáziáját a történelem valósága túlszárnyalta. A Csontbrigád voltaképp sültrealizmus...

Zelei Miklós

„Óraállítás" Svájcban

Két esztendőn át tartó „mélyrepülés" után 1984-ben *javuló* eredményeket mutatott fel Svájc leghíresebb iparága, az óragyártás. Igaz, hogy időközben jelentős átszervezések történtek az iparágon belül, s az „áramvonalasítás" következtében több kis óragyár megszűnt és sok dolgozó kényszerült pályamódosításra.

Az 1981-ben kezdődött svájci óraipari válságot az robbantotta ki, hogy órái iránt rohamosan fogyatkozott világszerte a kereslet, mivel Svájc jó néhány évet késett az időmérők elektronizálásában. Elsősorban Japán és Hongkong óraipara árasztotta el a világot az akkor divatos és jó minőségű számkijelzős és hagyományos kvarcórákkal. Az ázsiai karórák szinte mindent tudnak: „fedélzeti" számítógépük matematikai műveleteket végez, ébreszt, dallamot játszik, sőt emlékezteti tulajdonosát még a fontosabb dátumokra is. A svájci óraipar ugyan maga is gyártott kvarcórákat, de ezek sem mennyiségben, sem pedig árban nem tudták felvenni a versenyt a konkurrenciával. S a hagyományos, mechanikus órák piaca egyre inkább zsugorodott.

Szinte egyik hónapról a másikra esett vissza számottevően a svájci órakivitel, s ez csaknem csődbe juttatta az exportra orientált két legnagyobb óraipari egyesülést. Az összeomlás elkerülése végett a hazai gyártók zömét tömörítő két egyesülés — az ASUAG és az SSIH — kénytelen volt a bankok segítségét kérni. A tönk szélén álló iparágnak a pénzintézetek úgy nyújtottak támogatást, hogy a szanálási eljárás során *tulajdonukba vették* a két egyesülést.

Az iparág átalakulásához, illetve átalakításához nem csekély anyagi segítséget nyújtottak a bankok, amelyek a két egyesülés részvényeinek 98 százalékát tudhatták magukénak. Az iparág ma már egyértelmű talpraállásában nem kis szerepet játszott az is, hogy a gyártók *alkalmazkodtak* a piaci igényekhez, sőt ők *maguk támasztottak pótlólagos keresletet egy forradalmian új óramodell piacra dobásával.* A gyártók ugyanis kitalálták és megkonstruálták *az olcsó és tetszetős* tömegórát, a *Swatch-ot.*

A sokféle színben és formában készülő műanyag órának kevesebb alkatrésze van, mint a hagyományos kvarcórának, s miután robotok gyártják, előállítása meglehetősen gazdaságos. A sikeres reklámkampánnyal beharangozott Swatch rövid idő alatt népszerű lett az egész világon, s egyelőre a gyártók *nem tudják kielégíteni a keresletet.*

Az export növekedését jól jelzi, hogy tavaly az Egyesült Államokba 41 százalékkal több órát adtak el, mint egy évvel korábban, s a második legnagyobb vásárlóvá Hongkong(!) lépett elő.

Kezdenek magukhoz térni anyagilag a patinás márkák: az Omega, a Tissot, a Longines, a Certina, az Eterna, és ismét dinamikusan növekszik ezeknek az óráknak a keresletе. A mélyponton való túljutás láttán növekszik a tőke érdeklődése az óraipar iránt, amelyet a tulajdonos-bankok időközben átszerveztek: a két egyesülést összeolvasztották, s így ma Svájcban az ASUAG—SSIH-csoport jelenti az óraipar gerincét.

Noha a svájci óraipar kétségtelenül ismét felfelé ívelő szakaszába jutott, a szakemberek óvják a hurráhangulattól az iparágat. Arra figyelmeztetnek, hogy még mindig nagyok — egyes típusokból — az eladatlan készletek, s nem sikerült még teljes egészében kiküszöbölni a veszteséges gyártást. A Jura-hegység körzetében található mintegy 100 óra-, illetve alkatrészgyártó ugyanis még nem fejezte be teljesen az átszervezést, a decentralizálás ésszerű megváltoztatását. Mindenesetre figyelemreméltó, hogy *a piacot évtizedeken át uraló svájci óraipar — igaz, a bankok segítségével — viszonylag rövid idő alatt magához tért, s valószínűleg még ebben az évtizedben ismét éllovasa lesz az ágazatnak a világon.*

G. Gy.—Sz. P.

Árklubban vagy kívüle?

Már nem a csillagos ég – Taurus- és Elegant-tapasztalatok

Az árszabályok viharos pályát futottak be az utóbbi öt esztendőben. Az 1980-ban bevezetett kompetitív árképzés, éveken át, *a viták keresztтüzében* állt. Az ár mozgását szabályozó kettős korlát szorításában jó néhány cég gerince megroppant, s így — elsősorban a kohászatban — sokan eseti felmentést kaptak. Ám a piaci viszonyok itthoni fejlődése hamarosan megteremtette a lehetőséget arra, hogy a korábbi gyakorlathoz képest kevésbé kössék meg néhány, nagy exportőrnek számító, s itthon másokal konkurráló cég kezét — megalakult az árklub. De érdemes-e *kérni ide a felvételt, ma is, előnyös vagy hátrányos a vállalat számára, ha árait csak az importhoz kell igazítania?* Erről érdeklődtünk az Elegant Május 1. Ruhagyár és a Taurus szakembereitől.

A Taurus már megkapta a belépőt, az Elegantnál most fontolgatják, kiváltják-e az igazolványt?

Az adminisztráció maradt

Az Elegant jó néhány régebbi árvizsgálat és bírósági per tanulságaival a háta mögött próbálja megtalálni a számára legkedvezőbb utat. A gyár piaci részesedése az itthoni eladásokból körülbelül 20 százalék, sok-sok kisebb-nagyobb vállalat, valamint butik küzd a vásárlók kegyeiért. Bár a cég nincs monopolhelyzetben, de például a hazai Levi's farmerkínálat zömét *a náluk készült nadrágok teszik ki.* A ruházati szakma előnye vagy átka, hogy a termékeik árát nagyon nehéz összehasonlítani, és egyértelmű ítéletet mondani; *tisztességesen számoltak-e vagy sem.* Hiszen olykor két ballonkabát árát — az eltérő díszítések fazon és alapanyag miatt — szinte lehetetlen összevetni.

— Hátha még figyelembe vesszük — mondja a gazdasági igazgató, *Nemecz Tibor* —, hogy az importtermékeknél sem beszélhetünk egyenletes és állandó kínálatról. Ezért nagyon megfontoljuk, hogy belépjünk az árklubba, hiszen akkor könnyen támadhatóvá válnak szabadon alakított áraink.

Jelenleg a gyár számára az importkorlát mellett a tőkés eladásokban elért árszint az iránymutató, ezt nem haladhatja meg az itthoni á. Igaz, még ezt sem követik egy az egyben; az évenkénti belföldi áremelkedés nem éri el a két százalékot.

— Valamelyest csökkent idén az adminisztrációnk, mert 1985. január elsejétől kezdve nem a külföldi eladások nyereségszintjéhez kell igazítani a belföldi árakat. De azért most is több ezer termék árát kell kiszámolnunk: ahány modell, annyi árvetés, és jó, ha szazból kettőthármat majd gyártunk is...

— *A szabályozás a hagyományos számítások helyett a gazdasági kalkulációt próbálja meghonosítani a vállalatoknál. Hogy összességében vizsgálják, és ne termékenként, megéri-e a gyártás vagy sem. Önök ezt a módszert nem alkalmazzák?*

— Nem, s nem is lehet. Úgy is utólag derül ki mindig, melyik terméken mennyi volt a nyereség vagy a veszteség. Az árajánlathoz pedig ki kell számolni, mennyi az összes költség, és körülbelül mekkora lehet a gyár haszna. S ha mondjuk, piacpolitikai megfontolások miatt eleve alacsonyabban szabjuk meg, *a tényleges költségnél* mondjuk, egy kabát árát, azt máshol be kell pótolni. Viszont *nem emelhetjük* szabadon az árainkat, hiszen december 13-a óta ránk is vonatkozik a *bejelentési kötelezettség.* Az árhivatal pedig vagy hozzájárul elhatározásunkhoz, vagy nem. Ezért nálunk nem változott a kalkuláció rendszere.

A piac és az adó

A gyár cseppet sincs irigylésre méltó helyzetben. A nyereség a *másfél milliárdos termelési értékhez* képest kevés. Körülbelül 75 millió forint volt az elmúlt évben. A piaci verseny számukra — itthon s külföldön — a mindennapok valóságát jelenti. Nyugat-Európában nemcsak a távol-keleti, hanem a környező országok cikkeivel is versenyeznek, és ez híven tükröződik a *nyomott* árakban. Ráadásul, az új szabályozás nem az ilyesfajta cégeknek kedvez. Egyhamar kiderült ugyanis, hogy ekkora nyereség mellett a keresetszint-szabályozás — ahol az egész bér adózik — *elérhetetlen* az Elegant számára. Nem futná a 30 millió forintos béradóra. A szigorított központi bérszabályozást vállalták, ám az ebben elérhető háromszázalékos emelés nem állítja meg a munkaerő elvándorlását.

— Sajátságos kettős szorításban élünk — teszi még hozzá a gazdasági igazgató. — Ha meg akarjuk tartani a mostani nyereséget, akkor az *adóviselő képességünkhöz kell megkeresnünk a megfelelő piacot.* Csakhogy sem a külföldi, sem az itthoni piac *nem* fogadja el a nagyarányú áremelést, s itthon — mint mondtam — erre nincs is nagy lehetőségünk. Tehát megpróbáljuk a költségeket mérsékelni. Nálunk egy-két százalék is negyven-ötven millió forintot hoz, vagy éppen visz el a kasszából. De az az igazság, hogy a szövetek és a kiegészítők ára *alig csökken.* Azt hiszem, ezután nem kell bizonyítanom, milyen erős a verseny a ruházati szakmában. Szerintem, itt *fölösleges* adminisztratív módon szabályozni az árakat — ezt automatikusan alakítja a rendszer.

A Taurus, akár piaci pozícióit, akár lehetőségeit nézzük, *előnyösebb* helyzetből rajtolt. Már két éve próbálgatják — kísérletképp — a most bevezetett új szabályokat, így számunkra már nem jelentettek nagy változást a tavalyi év végén meghirdetett elvek. A gyár történetében — ha az árak szempontjából vizsgáljuk — a választóvonal 1980—81-ben húzódik. Az akkor bevezetett kompetitív árképzés következtében *azonnal veszteséges lett* az export.

A gazdasági vezérigazgató-helyettes, *Jagiellowicz Györgyné* szerint az importvásárlások átértékelése billentette meg a mérleget. Mert a szocialista országokból olcsóbban vásárolt anyagokat is, a világpiaci árakhoz kell kalkulálni. Tehát, amit nyernek a KGST-együttműködés árain, az „elolvad", mire kiszámolják az exportárakat. A gyár *felmentést kért* két évre a kompetitív árképzés szigorú szabályai alól, s ez idő alatt sikerült ledolgozni a hátrányt. Az export — ami most már a gyár termelésének csaknem felét teszi ki — *nyereségessé* vált. Csakhogy, nem sikerült a kivitel hasznát fokozni a recesszióval küszködő világpiacon, ezért itthon sem emelhették az árakat. Sok vállalattal ellentétben, nem kértek ekkor felmentést a szabályok alól, viszont ha nem is az első fordulóban, de már 1984-ben megpályázták az árklubtagságot. Az igazolványt hosszabb egyeztetés után, márciusban kapták meg.

— *Egyéves tagságuk óta milyen árpolitikát folytat a Taurus?*

— Tagságunk lehetővé teszi, hogy a többi vállalathoz képest viszonylag egyszerűbben kalkuláljunk, s merjük az árakat közelíteni a valós piaci viszonyokhoz. De minden évben az árpolitikánkat az Országos Anyag- és Árhivatal hagyja jóvá, ezenkívül mindig előre bejelentjük itthoni áremelési szándékunkat is. Vagyis, szó sincs arról, hogy teljesen szabad kezet kaptunk volna...

Vita és kompromisszum

— *A Taurus, itthoni mértékkel számolva, egyike a legnagyobb cégeknek. A százak „klubjában" évek óta a 21. helyet foglalja el, termelési értéke 10 milliárd forint. Van versenytársuk egyáltalán idehaza?*

— Ha nem lenne, nem vették volna fel a gyárat az árklubba. Mintegy 100 kisebb-nagyobb vállalat és szövetkezet foglalkozik a meinkhez hasonló vagy azokat helyettesítő cikkek gyártásával. A hazai ellátásnak mintegy 60 százalékát fedezik a Taurus cikkei. Igaz, importversenyről igazából még nem beszélhetünk. De arról se feledkezzünk meg, hogy a recesszió Magyarországon is éreztette-érezteti hatását, a vállalatok — elsősorban a nehéz műszaki cikkekből — a korábbinál viszonylag kevesebbet rendelnek. Míg például kivitelünk 1984-ben 1981-hez képest 177 százalékos indexet mutatott, a belföldi eladások mindössze 13 százalékkal nőttek: az áraink pedig 8 százalékkal emelkedtek négy év alatt. S továbbra sem tervezünk nagyobb árkorrekciót.

— *Nem tudnak vagy nem akarnak árat emelni itthon?*

— Az igazság az, hogy *kemény árharc* indult meg az utóbbi időben. Például a gumiabroncsok áremelését *nem fogadták el* a megrendelőink, s csak óriási viták után és engedményekkel tudtunk megegyezni. Tehát, hiába kapnánk, mondjuk, jóváhagyó papirt már *előre* az árhivataltól, a végső szót úgyis a megrendelő mondja ki. S nekünk le kellett számolnunk azzal a kényelmes állásponttal, hogy a nyereség növelésének egyetlen eszköze az itthoni áremelés. Az árklubtagság viszont lehetővé teszi számunkra, hogy az eladások teljes nyeresége vagy vesztesége szerint határozzuk meg a gyár üzletpolikáját. Megszűnt az a kényszerű dilemma, amely elé a kompetitív árképzés állított minket.

Lakatos Mária

Szovjetúnió: a gazdaságirányítás tudományát is tanítani kell

A Szovjetunióban egyre inkább előtérbe kerül a gazdaságirányítás tökéletesítése. Évek óta folynak kísérletek a gazdasági élet különböző szféráiban, s megfogalmazódtak már az első tanulságok is. Természetes tehát, hogy különös érdeklődés kísérte otthon és külföldön egyaránt az SZKP KB 1985. március 11-i ülésének a gazdaságra vonatkozó megállapításait. Mint a plénum hangsúlyozta: „Döntő fordulatot kell elérni, hogy a népgazdaság *az intenzív fejlődés vágányaira* álljon.

Milyen módon és milyen eszközökkel lehet elérni a kitűzött célt? Nos, a márciusi KB-ülésen *Mihail Gorbacsov*, az SZKP főtitkára világosan megjelölt néhány fontos *cselekvési irányt.* Szükségesnek mondotta, hogy növekedjék a vállalatok *önállósága és felelőssége, fokozódjék érdekeltségük* a végtermék minőségében.

Az új feladatok minden korábbi időszaknál jobban igénylik az *egyéni kezdeményezéseket*, azt, hogy egyre több kérdésben döntsenek a *helyi* — vállalati, üzemi — gazdaságirányítás szintjén anélkül, hogy felsőbb állásfoglalásra várnának. Mindez új típusú vezetőket követel — fejtegeti az *Izvesztyijában* a minap vele készített interjúban *Abel Aganbegjan* akadémikus, neves közgazdász, aki a szovjet tudományos akadémia szibériai gazdaságkutató intézetének az élén áll.

Kiből lesz manapság vállalatvezető — kérdi az akadémikus, s azonnal válaszol is: leggyakrabban olyan emberből, aki *jó húsz évvel ezelőtt szerzett mérnöki képesítést.* Akkor, amikor a *szociológiáról* és a *pszichológiáról* még csak nem is hallhatott a főiskola padjaiban. Azóta viszont e két tudomány módszerei bevonultak az irányítás művészetébe, s a *tudományos-technikai forradalom* évszázadában ugyancsak elengedhetetlen a *számítógépek* alkalmazása a vezetésben, a döntéshozatalban.

Minthogy a gondolkodó főt semmivel sem lehet helyettesíteni, s a tudományos eredmények *egyre gyorsabb tempóban* kerülnek át a termelőfolyamatokba, rendkívül fontos kérdéssé vált az *új típusú vezetők*, a szocialista „menedzserek" képzése. Az Agenbegjan vezette intézet évek óta szervez tanfolyamokat a vezetők továbbképzésére — együttműködve a *novoszibirszki állami egyetemmel.* A három hónapos kurzusok közül immár a tizenhetedik kezdődött meg február 1-én. A tanfolyamok mintegy 25 főnyi hallgatósága mindenekelőtt a *számítógéppel* találkozik — többnyire életében első ízben. Minden további tantárgy oktatása már azon alapul, hogy az illető megtanult bánni a komputerrel. A tanfolyam tematikájában szerepel például *a szovjet népgazdaság fejlesztésének makromodellje*, s nemcsak a múlt és a jelen irányzatainak elemzése, hanem *a távlati fejlesztés különböző változatainak* értékelése is.

Elgondolkodtató fejtegetéseit a szovjet akadémikus azzal zárja, hogy elmondja: az üzleti élet vezetőit képző nyugati kurzusokon *20 ezer dollárba* kerül a gazdasági döntéshozatalt szimuláló *legolcsóbb* számítógépes program, a bonyolultabb pedig több, mint 100 ezer dollárba. Ezután megkérdezi: „Ha a tőkések nem sajnálják az anyagi eszközöket arra, hogy az üzletemberek elsajátítsák az aktív módszereket, akkor mi miért gondoljuk, hogy csupán előadásokkal beérhetjük?"

K. G.

Mérlegen az utasok a Lufthansánál

Mérte csütörtökön utasainak súlyát néhány légikikötőben a Lufthansa nyugatnémet légitársaság. A méricskélés célja, hogy képet kapjanak az utasok átlagos „fedélzeti" súlyáról, mivel ennek az adatnak nagy jelentősége van az üzemanyag-megtakarítás szempontjából.

A légitársaság Frankfurtban, New Yorkban és Bangkokban mérlegelte utasait, kézipoggyászukkal együtt. A mérés a társaság közlése szerint önkéntes alapon folyt s rövid ideig tartott.

HORIZONT

Emelkedtek az osztrák üzemanyagárak

Az ólommentes benzin bevezetésével április elsejétől ismét, ezúttal literenként 10 groschennel emelkednek Ausztriában az üzemanyagárak. Hétfőtől a 98 oktános szuper 12,20, a 88 oktános normál, illetve a 91 oktános ólommentes benzin egyaránt 11,70 schillingbe kerül. Az újabb áremelést az üzemanyagadó módosításával indokolják. A cél, hogy gyorsítsák az ólommentes üzemanyagot használó gépkocsik elterjedését.

Amerikai technológiaexport

Reagan amerikai elnök egy esztendőre meghosszabbította annak az elnöki „sürgősségi felhatalmazásnak" a hatályát, amelynek alapján korlátozhatja az élenjáró technológiák kivitelét — közölték Washingtonban.

Az elnök tavaly hozta ezt a rendelkezést, mert az 1979-ben megszavazott exportellenőrzési törvény lejárt és helyébe nem lépett új. Az elnöki jogkör hatályát egy évben szabták meg.

Könyvnapló

A modern görög líra útjain

A NAGYVILÁG 1956 őszi nyitó számában szűkre szabott cikk adott hírt, először magyarul, egy görög íróról, akinek regényeit ekkor már egész Európa csodálta. A *Kazandzákiszt* bemutató cikk szerzője, *Nikosz Papadimitriu* okkal figyelmeztetett arra, hogy míg az ókori görög irodalom és művészet nagyjait minden művelt magyar ismeri, addig *az újkori Görögország irodalmát jószerivel ezután kell felfedeznünk.* Csaknem három évtizeddel az egykori emlékezetes intelem után most két könyv megjelenése is jó alkalmat kínál a számvetésre: mit is tettünk azóta az újgörög költészet megismertetése területén. Tudatosan szűkítjük a kérdést a költészetre, hiszen a szóban forgó két könyv — verseskötet. Az egyik, a *Móra* kiadásában megjelent *A bolond gránátalmafa,* ötszáz lapnyi, testes antológia, a másik a *Helikon* kiadványa, a díszesebb formában is megjelent kecses, vékony füzet: a görög líra élő klaszszikusának, *Jánisz Ritszosznak* új versciklusa, címe *Kis szvit piros dúrban.* Az első könyv tíz év kollektív munkájának eredménye, a második *a gyors felismerés és reagálás iskolapéldája: alig két évvel követi az eredeti lírai művet a magyar átültetés.*

Az újgörög költészet a második világháború után került a nemzetközi érdeklődés homlokterébe, mindenekelőtt a történelmi groteszk már-már költőien szikársá gú mestere, *Kaváfisz,* meg a szürrealizmus jegyében újító harmincasok nagy triásza — *Ritszosz, Szeferisz, Elitisz* — munkássága révén. Az európai közvélemény korántsem csak egy-egy nagy áramlat szorgos asszimilálóiként fogadta be az újkori Hellász legjobb költőit, hanem idejekorán felfigyelt verseikben egy önálló arculatáért és boldogulásáért ritka nehéz körülmények között (több, mint 400 éves török hódoltság, később is imperialista hatalmak gyámsága) küzdő nép elszánt üzenetére, amelynek summáját plasztikusan fogalmazta meg egy mai ciprusi görög költőnő, *Elli Peonidu: „Azért küzd ez a lélek, hogy egy igazságot / megtartson, mely markából ki akar csúszni folyton / évszázadok óta."*

ENNEK AZ ÜZENETNEK eredetiségét az élmény hitelén túl a művészi megformálás sajátos ökonómiája szavatolja, amely — *Ritszosz* szavaival —: *„...nem ismétel, nem utánoz, / hanem egyszerűen a mérhetetlen magasban / mondja tovább az ős ditirámbust."*

A *Móra Világirodalom Gyöngyszemei* sorozatának legújabb darabja az eddigi legteljesebb magyar nyelvű újgörög versgyűjtemény. Válogatója, *Papp Árpád,* tizenhét fordítótárssal — közéjük tartozik a recenzens is — vállalkozott hetvenöt újkori görög költő bemutatására. A horatiusi „kilenc évig érlelés" ismert elve az antológiának *hasznára vált,* hiszen épp az elmúlt évtizedben ismerhette meg a magyar közönség a két Nobel-díjas, *Szeferisz* és *Elitisz* válogatott verseit, valamint négy *Ritszosz*-válogatást, azután *Kaváfisz* verseinek újabb, a fiatalabb *Livaditisz* poémáinak első magyar kiadását. Ezek a kötetek jelentős folytatásai voltak a hatvanas évek úttörő vállalkozásainak, a *Kövek* (1966) és *Az újgörög irodalom kistükre* (1971) című gyűjteményeknek. Az új antológia célkitűzése most tovább lép: *az egész újkori görög líra mintegy ezeréves útjára pillant vissza.*

TELITALÁLAT A KÖTET CÍMADÁSA, az a bizonyos „bolond gránátalmafa", a rációnak fittyet hányó zabolátlan lendület áradásának szimbóluma *Elitisz* ifjúkori remekében. És indokoltan is jelzi, hogy a gyűjteménynek az asszociációgazdag modern költészet alkotja törzsanyagát és fő vonzását. Nem feledhetjük azonban a kis népek nemzeti antológiáinak másik fontos funkcióját sem: azt, hogy jelenlegi közízlésünk feltételei között szinte kizárólag itt tolmácsolható e népek *avantgarde előtti* költészete. Ennek tükrében *A bolond gránátalmafa* — képletesen szólva — általában szépen metszett és dús termésű, néhol túl ritkított, néhol sűrűbb ágazatú fának tűnik, ritka különlegességekkel, és kisebb szépséghibákkal. Túlzottnak véljük a gyűjteményben az elégikus tónus arányát, keveseljük viszont a humort, a szatírát. Megítélésünk szerint az újgörög líra egy fokkal keményebb, férfiasabb, dacosabb annál, amit a fordított anyag mutat. Szívesebben vettünk volna a gyűjteményben több népballadát, szép reneszánsz szerelmes éneket, az avantgarde előtti nemzeti klasszikusok — *Szolomósz, Palamász, Várnalisz* — poémáiból több részletet, amelyek hazafiúi-emberi modellértékű művek lévén, érdemtelenül szorulnak közfigyelmünk peremére. S amennyire elismeréssel nyugtázhatjuk a népi-nemzeti iskola és az „Új Költészet" nagyjainak bemutatását, annyira hiányoljuk a következő generáció néhány jeles képviselőjét: a mártírsorsú forradalmár *Janópuloszt,* a biblikus protestköltő *Kacarószt,* a tragikus iróniájú *Szinópuloszt,* sőt általában a magyar „tűztáncosok" szellemi rokonait, a posztdionüszoszi elkötelezetteket. Mindezekkel az észrevételekkel együtt azonban nem kétséges, hogy *Papp Árpád antológiája gazdag anyagával, a magyar vonatkozásokat jól érzékeltető utószavával, eligazító jegyzeteivel, ritka olvasmányélmény, és közművelődésünk feltétlen nyeresége.* Jelentősen hozzájárul ahhoz, hogy a mai magyar olvasók egyre szélesebb körei asszociálják a görögség fogalmához *Homérosz* és *Szophoklész* mellett immár *Kaváfiszt* és *Szeferiszt.*

ÉS TERMÉSZETESEN *azt a Ritszoszt, aki nyolcadik évtizedében — életében először — szerelmes verskötettel jelentkezett.* A kötet három ciklusából *Erotika* címmel *Papp Árpád* fordításában már módunk volt méltatni egy válogatást. Most *Képes Géza* olvasatát kapjuk a kötet teljes első ciklusáról. Szerencsés a magyar olvasótábor, hogy egyazon művet két különböző, ám egyaránt pontos és ihletett tolmácsolásban ismerhet meg. S ha korábban joggal szóltunk elismeréssel Papp átültetéséről, úgy ezt a legjobb meggyőződéssel fokozzuk a ritszoszi lírával évtizedek óta szoros kötésben élő Képes Géza fordítását értékelve. Az érzékit az intellektuálissal vegyítő ritszoszi művészet csodáját, a szóvá szervezett pillanat fókuszjellegét Képes Géza cicomátlan és elementáris magyar szövege oly meggyőzően adja vissza, mint ahogyan ugyane ciklus német fordítását ékesítik az eredeti ritszoszi körajzok (mert a költő évtizedek óta *fest is.*) Mindez nem kisebbíti a magyar kiadást illusztráló *Maillol* rézkarcainak értékét, csupán alternatív lehetőségre figyelmeztet egy eredeti, szuverén európai irodalom és kultúra közkinccsé tételében, amelynek folytatása továbbra is megtisztelő feladatunk marad.

Szabó Kálmán

Otar Csiladze regényt ír

Akiért mások fizetnek

Egy család a grúz történelemben

Vannak családok, amelyek megteremtik és aztán nemzedékről nemzedékre „újratermelik" a boldogtalanságot. Látszólag minden rendben: áll a kőház, büszke kerítés védi, a szomszédok irigylik a gazda vagyonát, gyermekeit, unokáit — de mintha átok sújtana mindent: sorra pusztulnak az emberek, érthetetlen, vad tettek következményeként. Valami hiányzik, valami réges-rég eltörött, nincs sem megértés, sem szeretet, csak valami iszonyatos hazugság, ami szinte már a bölcsőben megmérgezi a család újabb és újabb tagjait.

Az elsők között ismerte fel ezt a „véletlen családot" *Dosztojevszkij (A kamasz*ban), sokat tudtak és mondtak róla századunk amerikai írói *(O'Neill, Tenessee Williams,* és még náluk is jobban *Faulkner);* Magyarországon talán *Németh Lászlót* kavarta fel ez a probléma leginkább. S miközben „a család ellen nincs orvosság" motímuva egy kissé közhellyé, vándortémává is lett az újabb keletű művekben, valahogy kiveszett az a lényegre törés, fundamentális okkeresés, ami a téma első nagy ábrázolóit jellemezte.

Ezekhez az alapokhoz tér vissza *Otar Csiladze* grúz író, aki híres kortársához, *Okudzsavához* hasonlóan míves líráját tette félre, hogy a történelem kútjában keresse mai létünk rejtettebb indíttatásait. S ha első regényénél *(Ment egy ember az úton)* még nem lehettünk bizonyosak abban, hogy nem csupán egyszeri telitalálattal, szerencsés ráérzéssel van-e dolgunk, a mostani, második könyv *(Bárki, aki rám talál...)* az elsőt igazolja: igenis, tudatos szerkesztéssel, kompozícióval, világbefogadással találkoztuk, jelentős regényíró született a jó költőből.

Nem azért idézi fel Csiladze a múlt századi Grúziát, hogy kis népe kínszenvedéseit, a perzsa mészárlást, vagy az országra ránehezedő cári bürokráciát felpanaszolja — sokan megtették ezt már. Ő azt a pusztítást kutatja, amelyet a történelem az egyénben, a romlandó emberben végez: a lelki rákfenét. Az ő hőse a mészárlást csodálatos módon túlélő kisfiú, aki később őrnagyként sem feledheti a mindent beborító, besározó rettegést. Életét az a gondolat határozza meg, hogy őt bárki, bármikor megölheti — tehát védelmi rendszert épít ki maga körül, s a túlélést teszi léte értelmévé: *„Rájött, hogy soha semmit nem fog visszautasítani, mindig mindenbe beleegyezik, ha ez az örökös főbólintás legalább egy kicsinyke életteret biztosít. Saját tapasztalatából tudta, hogy az emberi élet a többé-kevésbé nehéz és veszedelmes megpróbáltatások szakadatlan láncolata, és a legfőbb emberi tehetség — ép bőrrel megúszni mindent."* Ezen a ponton válik Kaihoszro Makabeli őrnagy *kortársunkká,* problémája korunk alapvető magatartás-kérdésévé...

Kaihoszro azért is retteg, mert bitorlónak érzi magát — nem *igazi* Makabeli, csak *befogadták,* és neki kellene egy híres, de már kihalt nemzetséget fenntartania, tovább vinnie. Ám ő nem felel meg vér szerint a ráaggatott névnek, és még kevésbé lelkiekben — a Makabeliek mindent vállaltak, ő semmit. Kaihoszróra végül Káin sorsa vár — külső erő nem pusztíthatja el, mert mindig mások fizetnek helyette. A bosszúszomjas tatár tördöfését mostohafia fogadja, élőhalottá válik felesége (az egyetlen, aki legalább kezet emelt a szörnyetegre), unokái megnyomorodnak, korán pusztulnak, megőrülnek, hozzá — lelki szegénységben — egyedül méltó fia pedig önként engedi át a házat egy sokat próbált asszonynak. Kaihoszro eléri célját: ágyban, párnák közt hal meg, de szeretettelensége, magaféltése mindent tönkretesz, bemocskol maga körül, hiszen égeti a láthatatlan Káin-bélyeg. A könyv utolsó fejezetében mégis felcsillan a megváltás lehetősége — talántalán a dédunoka, az ártatlan kislány hozza majd, akihez nagybátyja, a szenvedésekben megtisztult, félkarú ember társul, hogy óvja, nevelje, gyönyörködjék benne. Ám ez az új élet már nem az ál-Makabeli házának rothasztó falai között sarjad majd...

Az író újszerű koncepciójához megkapó írói látásmód kapcsolódik, amelynek éppúgy köze van a grúz próza (a *Tiniko* című antológiából megismert) hagyományaihoz, mint századunk írói vívmányaihoz. Jellemző rá az események újabb és újabb, mindig más szempontú, mindig mélyülő megvilágítása, mintha csak azt a folyamatot akarná nyomon követni, ahogyan a gyarló, de eszmélő ember ráébred tettei értelmére, jelentőségére — és valódi okaira. Nem könnyíti meg olvasója feladatát, tűnődései olykor ugyanúgy megállítják a cselekményt, mint egy-egy operai betét — de vajon nem ezek a részletek váltak-e az illető zeneművek leghíresebb darabjaivá?!

Bakcsi György

A latin-amerikai esszé klasszikusai

A tudomány szemszögéből valóságos balszerencse volt, hogy Európából elsőként csupa olyan spanyol érkezett Amerikába, s annak is a déli fertályára, aki híján volt minden tudományos érdeklődésnek, s csak az arany után sóvárgott... s aki jószerivel nem is tett érdekesebb megfigyeléseket ezeknek az ősi népeknek a szokásairól, elveiről. Lemészárolta, kirabolta, fogságba vetette őket, de a szokásaikra egyáltalán nem figyelt föl...

H. G. Wells okoskodott így annak idején. S állításával nagyjából egyet lehet érteni. Bár ha van is igazság benne, azért ez a „valóságos balszerencse" tulajdonképpen *fialt is* szerencsét; hiszen nélküle, vagyis hát Latin-Amerika viharosan sajátos történelme nélkül valószínűleg nehezebben születhetett volna meg az *igazi* latin-amerikai esszé. Mert a latin-amerikai történelem, vallják a földrésszel foglalkozók, s idézik az uruguayi *Germán Arciniegast* — maga is esszé.

Ez a történelem, s ez az esszé Arielnek és Kalibánnak, a légi szellemnek és az egyszemű idétlennek évszázadok óta tartó áldz párharca — *José Enrique Rodó* uruguayi költő „vette kölcsön" a századfordulón *Shakespeare* jelképeit, amelyek azóta is szinte meghatározták a kontinens szellemi életét. S a *Gondolat* kiadó gondozásában a minap megjelent esszékötet összeállítója, *Sholz László* szintén a halhatatlan Stratford-on-Avon-i figuráinak szimbólumát választotta a könyv címéül. Mert, mint utószónak álcázott remek *esszéjében* írja, az Újvilágba érkezők arieleket futamítottak meg és kalibánokat tiportak el uralmuk öt évszázada alatt.

A több mint fél ezer oldalas kötetben 35 kisebb-nagyobb tanulmány kapott helyet. Szerzőik századunk legjelentősebb latin-amerikai politikusai és költői, antropológusai és kritikusai közé tartoznak. Néhányukat a magyar olvasóközönség is jól ismeri: mint például a perui *Mariateguit,* a kubai *José Martít,* a nicaraguai *Rubén Daríót,* vagy az argentinok két világhíres íróját, *Borgest* és *Cortázart,* ám jó részük mindmáig viszonylag ismeretlen előttünk. Így aztán külön öröm most például az Argentinának jeles államférfiakat adó *Sarmiento*-família egyik neves politikusának, *Domenico Faustinónak* az Argentin Köztársaság természetrajzáról és „a belőle fakadó jellemek, szokások és eszmék" kapcsolatáról szóló fejtegetéseit olvasni, vagy a világhírű brazil társadalomtudósnak, *Gilberto Freyrének* az eszmefuttatását ízlelgetni a bennszülöttek és az európai jövevények keveredésének kérdéséről a brazil család kialakulásában. Nagyszerű egyébként a válogatás, hiszen rendkívül gazdag az alkotók listája. Csupán néhány név, a már említetteken kívül: *Simón Bolívar, José Vasconcelos, Ernesto Sábato, Octavio Paz, Ernesto Che Guevara, Alejo Carpentier, Miguel Asturias, Fernando Retamar...*

Élvezetes, bár nem montaigne-i könnyedségű, elemző, de nem baconian moralizáló írások ezek. De hát végül is a latin-amerikai esszé nem is követheti a mi Európánk hagyományait. Hiszen ott mindig is adott, sőt sürgető feladatokat volt hivatott megoldani, vagy a megoldásukat legalábbis elősegíteni. A latin-amerikai esszé ugyanis gyakran afféle politikai agitáció, társadalmi útkeresés, nemegyszer útmutatás is. Nem véletlen, hogy többnyire olyan emberi-társadalmi alapkérdésekhez nyúlt és nyúl, mint például Amerika és Európa viszonya, az indián örökség megítélése, az egyén és a társadalom, a szabadság és a függőség, vagy éppenséggel a fejlődés és a rabszolgaság problematikája. Vagyis hát olyan gondokhoz, amelyek jobbító szándékú arieleket futamítottak meg, de harcias, kalibánokat is eltiportak már e számukra távoli földrészen. Amelyet talán éppen e kötet segít egy kicsit közelebb hozni hozzánk. *(Gondolat)*

Járai Judit

Durkó Gábor rajza

A HÉT KÖNYVEI

Akadémiai: A Magyar helyesírás szabályai — Lukács György: A társadalmi lét ontológiájáról — Pedagógiai lexikon — Piaget emlékkönyv.

Corvina: Diehl, Gaston: Fernand Léger — Varga Domokos: Budapest (Német nyelven).

Európa: Calvino, Italo: Ha egy téli éjszakán egy utazó — Kanteletár 2. kiad. — Károlyi Mihályné: Együtt a forradalomban — Krumov, Georgi: Héttől hétig — A tűz (ciprusi görög elbeszélések) — Canetti, Elias: Káprázat.

Gondolat: Blond, George: Az Atlanti-óceán nagy kalandjai — Kutasi Kovács Lajos: Amerika bölcsője — Világirodalmi kisenciklopédia.

Helikon: Lukács György: Sorsforduló — Petőfi Sándor költeményei.

Ifjúsági: Harangozó Márta: Márkus László—Marx Károly: A természet játékai.

Kossuth: Aczél György: Szocializmus, nemzet, kultúra — Bayer József—Hardi Péter: Pluralizmus — Berecz János: Folyamatosság és megújulás az MSZMP politikájában — Bogoljubov, K. M.: A Szovjetunió éleiniszerprogramja — Szabó Miklós: Zöldsapkások.

Szépirodalmi: Bertha Bulcsú: Tűzgömbök — Gárdonyi Géza: Isten rabjai — Illyés Gyula: Egy év — Lesznai Anna: Dolgok öröme — Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője — Móra Ferenc: Ének a búzamezőkről — Szép Ernő: Két kezdő bohóc — Tokai András: Ideiglenes emlékművek.

Egy hét a világgazdaságban

Frigyre lép a Ford és Fiat

Az elmúlt héten folytatódott a vezető nyugati valuták *erősödése* a dollárral szemben. Több hónap után a dollár nyugatnémet márkában kifejezett árfolyama ismét 3 egység *alá* süllyedt, tehát átlépte a lélektani határt. Az amerikai valuta erővesztésének hátterében az áll, hogy a korábbiakhoz képest *kedvezőtlen adatokat* tettek közzé az USA gazdasági növekedésének idei várható alakulásáról. (A bruttó társadalmi termék 1984-ben a korábban jelzett négy helyett valószínűleg csak hét százalékkal növekszik.) A hét második felében egy dollár 1,29 angol fonttal, 2,98 nyugatnémet márkával, 9,29 francia frankkal, 21,45 osztrák schillinggel és 2,50 svájci frankkal volt egyenlő. Az arany ára unciánként 330 dollár körül mozgott.

Agnelli jóslata

Agnelli, az olasz FIAT konszern elnöke még a hetvenes évek közepén úgy nyilatkozott, hogy Nyugat-Európában az évezred végéig számottevően csökken az autógyárak száma a vállalategyesülések következtében. Úgy vélte, hogy kontinensünk nyugati felén csak a legnagyobb autógyárak maradnak fenn, a kisebbeket beolvasztják az óriás cégek, illetve ezen utóbbiak közül is néhányan fuzionálnak. Nos, Agnelli egy évtizedes jóslata *pontosnak* bizonyult, mégpedig annyira, hogy a FIAT is tárgyalásokat kezdett a Forddal egy esetleges „házasságról".

Az elmúlt héten jelentették be, hogy a FIAT és a Ford európai részlege, a Ford Werke közösen vizsgálja a szorosabb együttműködés lehetőségeit. A hivatalos megfogalmazás mögött az áll, hogy a két autóipari óriás vállalat az első szakaszban — mintegy a frigy előkészítéseként — szoros kooperációt folytat, majd pedig összeolvad. A tervek szerint a fúzió után egyik cég sem vesztené el önálló jellegét, hanem a személygépkocsikba közös részegységeket építenek majd be, s szorosan együttműködik majd mindkét vállalat kiterjedt és fejlett értékesítési hálózata.

A tervezett egyesülés jelentősen *megnöveli* majd világszerte a két jól profitáló vállalat súlyát az iparágban és az értékesítésben. Az NSZK-beli Ford jelenleg a nyugat-európai autópiac csaknem 13 százalékát tudhatja magáénak, s hasonló a piaci részesedése a FIAT-nak is. A fúzió után tehát az új mammutvállalat a dinamikusan bővülő nyugat-európai autópiac mintegy *egynegyedét* ellenőrzése alá vonhatja. Mindez nem csekély kihívást jelent az „eredeti" nyugatnémet autógyárak számára!

Pekingi tervek

A kínai gazdasági reform végrehajtásának fontos eszköze a *külgazdasági kapcsolatok* sok irányú bővítése. Az elmúlt héten számos érdekes külkereskedelmi hír érkezett Kínából, ami arra utal, hogy Peking a jövőben is a „nyitott kapuk" politikáját akarja folytatni külgazdaságában. A modernizálás fokozatos végrehajtásához sok importra van szükség, elsősorban a termelőszférára, ezen belül pedig a gép- és berendezésgyártás számára. A kereskedő nemzetek tehát *jó piacra* számíthatnak a Kínai Népköztársaságban, amely az elkövetkező másfél évtizedben meg akarja *négyszerezni* a nemzeti jövedelmet.

A Kínai Kommunista Párt múlt héten Ausztráliában tárgyaló főtitkára partnereinek elmondta, hogy *Peking növelni akarja a közös vállalkozások számát.* Szívesen látják a külföldi tőkét mind a *termelési*, mind pedig a *szolgáltató* ágazatokban. Ezt az is bizonyítja, hogy Kína nagy különleges gazdasági övezetében a külföldi bankok a jövőben szélesebb körű tevékenységet fejthetnek ki. Ezentúl foglalkozhatnak *kölcsönfolyósítással, valutaátváltással, beruházásokkal és egyéb banki tevékenységekkel.*

Az élénk külgazdasági kapcsolatok jegyében az elmúlt héten több fontos kereskedelmi megállapodás született. A Pekingben tárgyaló francia külkereskedelmi miniszter bejelentette, hogy országa 1,7 milliárd frank áruvásárlási hitelt nyújt Kínának. Egyúttal aláírtak, egy 2,5 milliárd frank értékű szerződést, amelynek keretében Franciaország telefonközpontokat gyártó berendezéseket és távközlési felszereléseket szállít. Ugyancsak a múlt héten adott fel Kína rendelést az Airbus Industries nyugat-európai cégnek három légibusz leszállítására. (Érdemes megjegyezni, hogy Kína a közelmúltban a Szovjetuniótól is több utasszállító repülőgépet rendelt.)

A Kínával kapcsolatos külkereskedelmi hírcsokorhoz tartozik, hogy a Szovjetunióval hosszú lejáratú kereskedelmi egyezmény előkészítése folyik, amelynek aláírására valószínűleg *nyáron* kerül sor.

Kín egyébként mintegy 900 millió dolláros *hiánnyal* zárta első negyedévi külkereskedelmi mérlegét. A 11,2 milliárd dolláros árucsere-forgalomban az előző év azonos időszakához képest a behozatal 54, a kivitel pedig 2,7 százalékkal emelkedett.

Gonda György — Szentgáli Péter

Ha változik a világ, változik a menedzselés

Külkereskedelmi Népi Együttes?

A fáma szerint a magyar Állami Népi Együttes önálló külkereskedelmi jogot szeretne kapni. Az ötlet csak az első hallásra tetszhet oly mulatságosan képtelennek, valójában egyáltalán nem mond ellent kinyilvánított gazdaságpolitikai elveinknek, mi több, netán bővíteni is képes pénzszűke gyötörte kulturális életünk mozgásterét is.

— A gazdasági recesszió miatt egyre nehezebben tudjuk külföldre eladni a műsorainkat — kesergett *Serfőző Sándor, az* Állami Népi Együttes igazgatója. — Egy száz fős társulat utaztatása ruháival, hangszereivel együtt — nem filléres dolog. A tavalyi egyetlen külföldi vendégszereplésünkön az Egyesült Államokban a repülőjegy Budapestről New Yorkba, s vissza 3,5 millió forintba került. De itt, Európán belül is azért esünk el egy sor vendégszerepléstől, mert nem rendelkezünk szállítóeszközökkel. Így szükségszerűen hátrányba kerülünk másokkal szemben, minthogy nekünk nem csak *üzemanyagtérítést* kell fizetni, hanem a teljes *szállítási költséget.* Ez pedig nagyon sok.

Önfelszeletelő takarékosság

A „művészi koncepció" átkával meg nem vert vállalatok ilyen recessziós időszakban maguk is összehúzódnak. De kérdéses, vajon a „feles ballasztokat" lecsupaszítva a műsorról, ugyanaz marad-e a produkció? Ezért védekezik az együttes oly nekikeseredett elszántsággal ma még, ha a produkció létszámát a külhoni impresszárió gazdaságossági megfontolásokból csökkenteni kívánja. Különösen a grandiózus hőskorszakra emlékezők utasítják el az önfelszeletelés túlélési taktikáját.

Csökkentett napidíj

Persze, a kultúra szállíthatósága nemcsak az Állami Népi Együttesnek okoz gondokat, általános tendencia a világban a kamaraművészet elterjedése. Inkább egy-két, esetleg tíz-húsz fős társulatok tudnak utazni, a szükséges jóval nagyobb létszám helyett. De amikor kevés a pénz, a kultúra a sokadik polcra kerül a kiadások között, s a színpompás, nagyszabású műsorokra, mint amilyet az Állami Népi Együttes is kínál, nincs fizetőképes kereslet. Azon az áron legalábbis nincs, amelyen jelenleg ajánlani tudják magukat.

— Természetesen csökkenteni próbáljuk költségeinket, próbálunk osztott társulattal is szerepelni — folytatja Serfőző Sándor —, de így éppen az vész el, ami miatt együttesünk kapós volt. Ha külföldön szerepelünk, művészeink nem fellépti, hanem napidíjat kapnak (ami nyilvánvalóan nem ugyanaz), ráadásul előfordul, hogy annak is csak a hetven százalékát, minthogy a fennmaradó összeggel mi finanszírozzuk a turnét.

Ez az egyébként is megalkuvásokkal terhelt helyzet szülte az ötletet, hogy nem siránkozni kell egyre szűkülő lehetőségeik miatt, hanem inkább a kihívás jellegének megfelelően, gazdasági megoldást keresni gondjaikra.

Az önálló külkereskedelmi jog vonatkozhatna az együttes önálló impresszálására is, és külföldi turnéikon lehetővé tenné, hogy apró emléktárgyakat, színes szőtteseket, hanglemezeket és műsoros videokazettákat árusítsanak. Figyelembe véve az árszínvonalbeli különbségeket, még szolid forgalom mellett is az együttes számára tetemes bevételt jelenthetne, amelyekkel újabb utazásaikat segíthetnék. Jelenleg ugyanis, ha egyáltalán kaphatók ilyen emléktárgyak, az szinte bizonyos, hogy külföldiek árusítják, az ügyben érintett vállalatok csak közvetítik az üzletet. A saját értékesítésű tárgyakon nyerhető bevétel viszont, úgymond, ingyen van, hiszen külön képviselőt sem kell kiküldeni, minthogy az együttes amúgy is *ott van.*

A kérdés marad

Ezek a pótlólagos bevételek lehetővé tennék, hogy az együttes fenntartsa korábbi művészeti felfogását, s így épp grandiozitása, reprezentativitása okán alkalmassá váljék arra, hogy *reklámmédiaként, üzenethordozóként* működjék.

A kérdés csak az: ha minden ily logikus, mikor kaphatja meg az önálló külkereskedelmi jogot a Magyar Állami Népi Együttes?

B. V. P.

Megkérdeztük

Lakás vállalati segítséggel

Mióta a lakásárak még OPT-árfolyamon is egyre emelkednek, egyre nehezebben szedik össze a leendő boldog (?) tulajdonosok a vételár rájuk eső részét. Még akkor is, ha esetleg már van saját lakásuk. Nem csoda, hogy szaporodnak a viták, amikor az új lakás vásárlását a munkáltató támogatja vagy teszi lehetővé. Érthető módon mindenki a régit *a magasabb szabadpiaci árfolyamon* szeretné értékesíteni, az újat pedig a különböző kölcsönökkel viszonylag mérsékeltebb áron megvenni. *Van-e erre lehetőség? — kérdeztük.*

Mint kiderült, a munkáltató a dolgozójának nyújtott támogatás fejében kikötheti, hogy a régi lakást a szervezett forgalomban kell értékesíteni, vagyis a tulajdonos csak az OTP-nek — illetve január elseje óta —, a takarékszövetkezetnek, illetve Budapesten a FIK-nek adhatja el. Ebben az esetben ugyanis az újért leadott régi lakást a vállalat egy másik dolgozója veheti meg, amihez megkaphatja a szokásos kölcsönöket, illetve a cég pénzügyi támogatását is.

Amennyiben lemond erről a lehetőségről a munkáltató, tehát nem köti ki a szervezett forgalomban történő értékesítést, akkor a régi lakást megvásárló vállalati dolgozó nem kaphat a vállalattól semmiféle támogatást, csak esetleg bankkölcsönt az OTP-től.

Ha a vállalat ad lehetőséget nagyobb lakás vásárlására, akkor gyakorlatilag *minden esetben előírja a szervezett forgalomban történő értékesítést*, mert így egy lakással két igényt elégít ki. Igaz, hogy a szervezett forgalom árai a különböző intézkedések dacára sem érik el a szabadpiacét, de a vállalatnak sem olcsó mulatság a lakásvásárlás vagy -építés támogatása. De ha belegondolunk, a most kapható kölcsönök bizonyos mértékig *enyhítik* a szervezett forgalom és a szabadpiac árfolyamai közti feszültséget.

— I —

MI HOL OLCSÓBB?

Vastalicska és bársonynadrág

A RAVILL Kereskedelmi Vállalat elektron szaküzleteiben az alábbi cikkek kaphatók engedményesen — amíg a készlet tart: NZC 431 lemezjátszó 7850 forint helyett 5850 forintért, Concert lemezjátszó 6150 helyett 4350-ért, 13 rekeszes kazettatartó 108 helyett 68-ért. Ezen kívül (13 cm) műanyag orsó most 10 forintért — 15,10 helyett —, a 18 forintos orsó (15 cm) pedig 12 forintért vásárolható. A 373 forintos szervizkészletet 223-ért kínálják. Lemeztisztító kendő, spray 89,50 forint helyett 59,50-be kerül, a Rotel sajtsütő 890 helyett 590-be, a 980 forintos ETA mixer most 690 forintba kerül.

A GT ÁRUHÁZ szintén kedvezményes áruk bőséges kínálatával várja vásárlóit. Ebből sorolunk fel néhányat: női pamut ruha 680 forint helyett 544-ért, szintén női pamut ruha (kétrészes) 880 helyett 704-ért, női szoknya 664 helyett 531-ért kapható. A 410 forintos kamasz vászon nadrágot 328-ra, a 440 forintos serdülő ruhát 380-ra, az 1250 forintos serdülő kosztüm árát 990-re, az 1060 forintos, szintén serdülőknek szánt kosztüm árát pedig 900-ra vitték le. Ezen kívül bakfis alj 360 forint helyett 270-ért, bakfis ruha 370 helyett 300-ért, pantalló 300 helyett 270-ért, és leányka pantalló 290 helyett 230-ért kapható — amíg a készlet tart.

CENTRUM HÉTFŐ akció keretében 20 százalékkal olcsóbban kínál a Csepel Áruház ballon és orkán anorákokat és zekéket, a Kálvin-téri Áruház női-férfi kötött árut (tőkés import kivételével), a Corvin áruház takarókat, a Kőbányai áruház női és bakkfis ruhákat kínál. Az Otthon Áruházban minden bútorszövet és kerékpár, a Divatcsarnokban egyes másodfüggönyök, csillárok és lámpák, a Lottó Árubázban női-bakfis alj és blúz (tőkés import kivételével), a Budai Lottóban vastalicska, a Mini Centrumban (Dabas) a 480 forintos bársony nadrágot (import kivételével) csökkentett áron kínálják. A Luxus és Csillag Áruház egyes belföldi női köttöttárukat, a Textilház maradék méteráru-féleséget és a Verseny Áruház egyes férfi cipőket kínál kedvezményesen. Az Újpesti Áruház készletében fa tálak kaphatók 100,80 forinttól 232 forintig, az Óbudai Áruházban hanglemezek szerepelnek 30—720 forintig. Az Úttörő Áruházban KL 438 asztali varrógép szerepel a listán. A Szolnoki Centrum Áruház reklámáron kínál női cipőket, fiú szandálokat, bakfis pulóvereket és blúzokat április 27-ig.

Az Állami Fejlesztési Bank kötvényárfolyamai

Érvényben: 1985. április 22-től

A kötvény megnevezése	Éves kamatozás százalékban	A kamatfizetés időpontja	Lejárati idő	A kibocsátás összege mFt	Árfolyam a névérték százalékában VÉTEL*	ELADÁS	Változás az előző hétheztképest
GAZDALKODÓ SZERVEZETEK ÁLTAL VÁSÁROLHATÓ KÖTVÉNYEK:							
COMPORGAN	14—15	III. 31.	1989—93.	100	bizományba	100,0	—
SZÜV	15	X. 15.	1990.	55	bizományba	n. k.	—
MKB-Vörös Csillag MGTSZ	12	XII. 10.	1991.	180	bizományba	100,0	—
Szegedi ált. telefon	11,5	III. 31.	1998.	27	bizományba	100,0	—
ÁFB—OKGT gáz	11,5	III. 31.	1993.	400	bizományba	95,0	—
Építőipari Innov. Alap	11,25	XII. 20.	1990.	50	bizományba	n. k.	—
AGRIT	13	VI. 30.	1992.	100	—	100,0	—
MAGÁNSZEMÉLYEK ÁLTAL VÁSÁROLHATÓ KÖTVÉNYEK:							
Pest m. Iparcikk Ker. V.	11	III. 31.	1991.	20	99,0	101,0	—
SKÁLA	11	V. 31.	1991.	136	109,5	111,5	—
PIÉRT	11	VI. 30.	1991.	50	107,0	109,0	—
Somogy Ker. V.	11	VII. 1.	1991.	25	106,5	108,5	+0,5
Borsod Iparcikk Ker. V.	11	IX. 1.	1988.	30	106,5	108,5	—
KONZUM Áruház V.	11	IX. 30.	1991.	30	105,5	107,5	—
Pest m. Ruházati Ker. V.	11	XI. 20.	1991.	20	104,0	106,0	+0,5
Győr-Sopron m. Ruházati Ker. V.	11	XI. 20.	1991.	15	103,0	105,0	+0,5
AMFORA Ker. V.	11	XI. 30.	1991.	30	102,0	104,0	—
PANNONKER	11	XII. 10.	1991.	15	103,0	105,0	—
Bp. Harisnyagyár	11	XII. 10.	1991.	40	103,0	105,0	—
DOMUS	11	XII. 10.	1990.	20	102,0	104,0	—
CENTRUM Áruház Vállalat	11	XII. 15.	1991.	50	103,0	105,0	—
Fehérvár Áruház	11	XII. 17.	1990.	30	102,0	104,0	—
Alföldi TÜZÉP	11	XII. 18.	1989.	39	102,0	104,0	—
Szolnoki Városi Tanács	11	XII. 20.	1992.	6,3	102,0	104,0	—
ARRABONA	11	I. 15.	1992.	20	102,0	104,0	+0,5
Vásárosnaményi gázkötvény	11	III. 1.	1992.	10	100,0	102,0	—
Császári MGTSZ	10	III. 15.	1992.	15	94,0	96,0	—
KUNÉP	10	VII. 1.	1989.	30	100,0	102,0	—
Nagyrédei MGTSZ	9	III. 1.	1988.	10	93,0	95,0	—
Lakossági gázkötvény	7,5—9		1992. 1988	79	82—88,0	84—90,0	—
Kommunális kötvények	5,5—7		—89.	32	89—99,0	91—101,0	—

* A vételi áron a bank a kötvényeket megvásárolja.

Tévénapló

Frédi elvtárs kalandjai

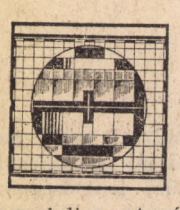

Le kellett ahhoz némi víznek folynia a Dunán (vagy stílszerűen: a Bodrogon), hogy pikareszk mű tárgyalhassa a szocializmust építő társadalom *hőskorát*. A Májdir emlékiratai című tévéfilm pedig kifejezetten pikareszk mű, amelynek ügyefogyott főhőse *pártmunkás*, a vidám történet időpontja pedig 1946 tájéka.

Különféle — külső-belső — kényszerek, beidegződések tették, hogy a kor fonák, mulatságos helyzetei sokáig lappangjanak az *emlékezet mélyrétegeiben*. Nem egyszerűen tiszteletlenségnek számított volna hasonló történeteket felemlegetni; az emlékezet működtetése ebben az irányban nem volt *helyénvaló*. Különféle nyomós okok miatt, amelyeknek részletezése ehelyütt alighanem felesleges.

Ám az élet minden helyzetben a *maga teljességében* érvényesül. Nincs olyan szigorú történelmi korszak, amelyben ne esnének meg vidám dolgok is, nincs olyan helyzet, amit ne nézhetnénk a visszájáról. Bizonyára mások is akadnak, akik a tévéfilm írójához és rendezőjéhez, *Markos Miklóshoz* hasonlóan évtizedeken keresztül őrizgettek humoros történeteket e hőskorból. Sokáig talán eszükbe sem jutott, hogy valamikor majd *nyilvánosság elé* vihetik őket, ahogyan Markos Miklós most megtette.

Egy jószándékú, balekságra hajlamos fiatalembert választott ki az író-rendező „karácsonyfának". Őrá, *Frédire (Májdirre)* aggatta összegyűjtött anekdotáit. Hogy hősével könnyen és hihetően eshessenek meg a különféle kalandok, *hírlapírót* faragott belőle, a Bodrog megyei lapnál, amely foglalkozás egyet jelentett akkoriban a pártmunkával, agitációval is. S az újságírókkal mint tudvalévő, amúgy is bármi megtörténhet.

Májdirrel (*Máté Gábor* alakította) történik is ez-az. Hol egy falusi plébános örökségében fellelt, a község asszonyait kompromittáló napló miatt keveredik bajba, hol egy baronesz hozza hírbe. Azután a kommunizmus mellett szónokolva, az ember származásáról folytatott vitába csöppen, s hiába nyer harminchét új tagot a pártnak, a megyeszékhelyen nem veszik jónéven tőle a majmok megtagadását...

Így leírva, netán *vérszegénynek* tűnnek Májdir elvtárs megfilmesített kalandjai...?

Valahogy így lehet ez a legtöbb „megtörtént esettel". A katona-sztorikon senki sem tud úgy derülni, mint az, aki meséli. Utána következnek a történet szereplői, majd mindazok, akik maguk is voltak katonák. Az összes többiek meg csodálkoznak, min is mulatnak olyan jól az érdekeltek. Ugyanez az eset a diák- és kollégiumi históriákkal, amelyek ellen berzenkedni a megértés és nagyvonalúság hiányára vall. Firtatni sem illik, miért derülnek annyira azok, akik mesélik. Nyilván „helyi értéke" van, nem is elsősorban a történetnek, hanem a vele felidézett életszakasznak.

Más egy kissé a helyzet akkor, ha a katona (kollégium, hőskor)-sztori, mint *műalkotás része, tárgya* jelenik meg. Ilyenkor nem kötelező türelemre inteni magunkat. Aki filmet, könyvet, színdarabot hoz létre, annak illik felülemelkednie saját emlékezete csábításain, és a *mondanivalónak kell alárendelnie* még oly kedves anekdotáit is. Arról nem is beszélve, hogy az írónak, a rendezőnek — tudnia kell, hogy ezek közül melyik a csupán helyi értékű.

A Májdir emlékiratainak legnagyobb hibája, hogy nem derül ki belőle, mi lehetett a mondanivalója Markos Miklósnak, a korról, amelyet a *felsorakoztatott anekdotákkal kívánt ábrázolni?* Az, hogy akkoriban szélsőségesek voltak az érzelmek, és jószándékkal is követtek el hibákat, olyannyira közhelyszerű közlés, hogy még azok is tudják, akik csupán (a sokat kárhoztatott) tankönyvekből hallottak erről az időszakról.

Maradnak hát Frédi elvtárs kalandjai, mint jópofa, humoros emlékek a szórakoztatás szolgálatában. Hála Máté Gábornak, aki eleven figurát teremtett Frédiből, és hála a többi szereplőnek (akiknek többségét alig láttuk még filmen), a balek újságíró-pártmunkás történeteit valami könnyű, *lírai irónia* lengte be, ami elfogadtatta Májdir emlékiratait a kikapcsolódásra vágyó közönségnek a pikareszkre fogékony rétegével.

A többség, amely a szórakoztató filmtől *erőteljesebb hatásokat* vár, unta a hőstörténet-foszlányokat, talán még bosszankodott is, *mai szemmel látva*, a hajdani eseteket. Amiről persze a történelem „tehet".

Virág F. Éva

Az 1944. év krónikája

A História históriái

Nem mindennapi ötlet, vállalkozás termékét vehetjük kézbe. Az 1944. év históriája című kötet a magyar történelem talán leggyászosabb hónapjainak krónikája. Gyászos és sorsdöntő. De voltaképp milyen a megélt és megírt történelem viszonya? Mit árulnak el erről a korszakról a napilapok hirdetési oldalai és a politikusok naplói? Hogyan láttak bennünket Európában és hogyan láttuk mi az európai fejleményeket. Az évkönyv havi bontásban, sőt, esetenként még napokra tördelve is választ ad. Megtudjuk, mikor koncertezett itt *Herbert von Karajan*, milyen jegyzeteket készített *Horthyval* való beszélgetéseikből *Hóman Bálint*. Betekintünk *Komoly Ottó* és *Rajniss Ferenc* naplójába. A budapesti gettó életébe. Mit tegyen és mit ne tegyen egy angol katona Magyarországon 1944-ben? Szegényes csodafegyverek —, avagy a Szálasi-röppentyű...

Minilexikon a magyar ellenállási mozgalomról. S itt megállnék egy pillanatra —, mert ismerős név ütötte meg a szememet! *Szabadság, Emberség, Magyarság* mozgalom. Pártállástól független, haladó, felvilágosodott demokratikus polgári értelmiségieket tömörítő antifasiszta szervezet. Tagjai között találom néhány éve elhunyt kiváló újságíró kollégámat, *Fahidy Józsefet*. (Mi mindent nem tudunk egymásról!). Lapozzunk tovább! Fotók. *Montgomery* a teáscsészével. Hitler a főhadiszálláson bejelöli a térképet. *Kun páter* a nyilasok között. Moszkvaiak a metróban, légitámadás idején. A *Demény*-csoport háborúellenes felszólításai a pesterzsébeti falakon. *Rákosi Mátyás* átlépi a magyar határt.

S még jó, ha az évkönyvnek egynegyedét említettem. A kötet írásai — ilyen nagy szerzői gárdánál ez természetes is —, változó színvonalúak. Sokuk inkább *leíró* mint *értelmező*, magyarázó jellegű, bár kétségtelen itt a puszta tények nem igen szorulnak már magyarázatra. A könyv egyik legjobb írása *Glatz Ferencé*. Hóman Bálintról szóló tanulmánya érzékletesen vázolja annak a németbarát konzervatív politikusnak a karakterét, aki 1944. március 19-i megszállásban éppen a német—magyar barátság megcsúfolását látta, s ezért beadványban tiltakozott ellene.

Ugyancsak nagyon érdekes *Gergely Jenő* írása, amely a deportálásokkal kapcsolatos egyházi állásfoglalásokat, fellépéseket elemzi. Tanulságos a három híres tábornok, *Zsukov, Tolbuhin* és *Malinovszkij* portréja — *Tóth Sándor*, illetve *Krausz Tamás* tollából.

Mindent egybevetve, remek ötlet és a történelem iránt érdeklődőknek végtelenül hasznos olvasmány az évkönyv.

V. Bálint Éva

Árverésen

Ha az óra tikket mond...

A szép ékszer a ruha s a test dísze. Értéke bepillantást enged viselője adott gazdasági-pénzügyi helyzetébe és műélvezetet, sőt vágyakozást is ébreszthet az ékszert csak nézegetőkben. Mindaddig azonban, míg e vágyat nem eltulajdonítás, hanem pusztán bámulás, esetleg szabályos adok-veszek követi, az ékszerélvezet bizony a pozitív cselekedetek közé sorolandó. Ebből a szempontból nagy jót tett a héten az *Óra- és Ékszerkereskedelmi Vállalat*, mikor elegáns, a *tavaszi ékszer- és nemesfémaukció* anyagához méltó környezetbe invitálta az érdeklődőket.

A *Pesti Vigadó* hangversenyterme zsúfolásig megtelt az öltönyös-nyakkendós-botos és parfömillatú, frissen rakott hajú, dúsan felékszerezett ötven-hatvan- és hetvenévesekkel. Akadtak persze úgynevezett titokzatosak, mániákusak is, akiknek külseje semmit sem mondott, csak a magukhoz szorított táska s a licitálásához szükséges tárcsa árulta el pénzes mivoltukat. Az irigykedőkre, a régi korok ötvösművészetére hivatkozó ámulókra ne vesztegessük a szót. Mert ők azok a földi halandók, akik a kötelező ruhatári két forintot fájón, a díjtalan belépést viszont annál nagyobb megelégedéssel veszik tudomásul. Való igaz, s ezt kár tagadni, kezdetben ők a legfegyelmezettebb és legahítatosabb részvevők; a kikiáltó legkisebb hibájára is felmordulnak és rögtön súgják-búgják a pontos sor- és székszámot, ha a győztes licitáló valahogy eltűnik. Az idő haladtával azonban — miután *éppen* licitáló szomszédjuktól kifogástalan udvariassággal elkérik a 60 forintos árverési katalógust — a bemutatott ékszerek egyre pimaszabb és ádázabb kritizálóivá válnak.

Az árverés megszervezése profi volt. Az aukció vezetője, *Pless István* az árverés különlegességére, a videotechnikára hívta fel a figyelmet. A magyarországi árverések történetében először, két színes tévé képernyőjéről és egy vászonról figyelhettük az ékszereket, órákat, az antik ezüst, kagyló alakú tejszínes kanalat, a lépésszámlálót, az ötkaréjú, mélyöblű ezüst teaszűrőt, melyet hópehely forma fűrészelés díszít, az 1860-ból való sarkantyúpárt (a száron 3, foglalatba helyezett korallal), az antik ezüst kötőtűtartót, a neoreneszánsz indás színházi táskát, a sólapátot.

Kezdetét vette a licit. A tárcsák a magasba emelkedtek, a terem jobb és bal oldalán pedig elegáns hölgyek bökdöstek fehér, belül üreges kis hengerrel az éppen licitáló felé, hogy ezzel is rájuk irányítsák a kikiáltó figyelmét. A végösszeg elhangzása után a *pénzszámláló* feliratot viselők a vevőnél termettek és fürge mozdulatokkal átpörgették a negyven- meg ötvenezer forintokat. A szerencsém egy drágakőszakértő mellé ültetett, aki 30 éve gyűjti szenvedélyesen az arany zsebórákat. — Gyerekeim nincsenek — magyarázza —, a feleségem meg nem szól az örömömért, amikor kirakom az óráimat, és sorban mindegyiket felhúzom. Most várjon egy kicsit, a 188-ra licitálok. — A 14 ezer forintos kikiáltási ár szépen kúszik fölfelé, majd a 41 ezernél megáll. — Végre megvettem valamit — örvend a kőszakértő és máris mustrálja a gáttöréses (nem működik), horpadt tokú, repedt számlapú svájci órát, melyről a másodpercmutató hiányzik s a mutatók sem eredetiek. — Jó kis óra ez, *chronométeres*, tudja, ha majd jár, a tiktakból csak a tikket mondja. — Többet nem hajlandó beszélni, csak azt fájlalja, az idei aukció anyaga a gyűjtők számára gyengébb volt, hogy a túlságosan alacsony kikiáltási licitár sok embert elriaszt az aukcióról (tárgyaikat inkább a bizományiba viszik) ... s hogy a 41 ezerért megvett arany zsebórához az Óra- és Ékszerkereskedelmi Vállalat olyan tokot adott, amibe a tikket mondó óra be sem fér.

(Scipiades)

Száztizenöt éve született Vlagyimir Iljics Lenin

Harminc év az ember életében — nagy idő. Pontosan ennyit jelölt ki a sors Lenin számára ahhoz, hogy megírja azt a sok száz, ránk maradt könyvet és cikket, beszámolót és levelet, amely igen gazdag eszmei örökségét ábrázolja. Moszkvában az SZKP KB melletti Marxizmus—Leninizmus Intézet archívumában több mint 34 ezer lenini kézirat és dokumentum van. Ezeknek jelentős része megjelent Lenin Összes Műveinek 55 kötetes kiadásában, külön kötetekben és brosúrákban adták ki, felhasználták a 39 lenini gyűjteményes kiadványban és a róla készült 12 életrajzkötetben. Lenin művei nemcsak a Szovjetunióban, hanem külföldön is többmillió példányban jelentek meg — számos országban, bolygónk népeinek 134 nyelvén.

Hatvanegy év telt el azóta, hogy Lenin szíve megszűnt dobogni. Lenin eszméinek a világ ügyeire való befolyása azonban nem gyengül. A szocializmus szélesíti határait a világ politikai térképén, az imperializmus köre pedig szűkül. Lenin, a zseniális teoretikus, a világproletáriátus legnagyobb stratégája és taktikusa, az SZKP és a világon az első szocialista állam megalkotója születésének 115. évfordulóját ma bolygónkon több ember ünnepli, mint azelőtt bármikor.

De mi a lenini tanítás vonzóereje és időszerűsége? Martin Andersen Nexö annak idején szemléletesen így határozta meg annak az okát, amiért Lenin az emberiség gondolatainak urává vált: „A proletariátus felszabadító harcának új lendületet adott. A munkásmozgalmat már nem lehet visszafordítani. Lenin életet lehelt az emberiségnek azokba az erőibe, amelyek a haladás ügyéért harcolnak." Lenin egész életét egy nagy és nemes ügynek szentelte — a proletáriátus és valamennyi elnyomott tömeg társadalmi felszabadításáért, a dolgozó emberek boldogságáért vívott harcnak. Lenin nevéhez, tanításához fűződik viharos századunk valamennyi kimagasló forradalmi eseménye.

Lenin a múlt század végén úgy lépett a politikai küzdőtérre, mint Marxnak és Engelsnek, a tudományos kommunizmus megalapítóinak hű követője. Miután mélyrehatóan tanulmányozta a világ forradalmi gondolatának legjava alkotásait, értékelte mind az oroszországi, mind a világméretű forradalmi mozgalom tapasztalatait. Lenin az imperializmus korának új történelmi viszonyai között a marxista tanításnak valamennyi alkotórészét — a filozófiát, a politikai gazdaságtant, a tudományos kommunizmust — gazdagította és továbbfejlesztette.

Rendkívül gazdag azoknak az eszméknek a tárháza, amelyeket Lenin dolgozott ki, amelyeket a forradalmárok több nemzedéke használt fel, és mindmáig időszerűek maradnak. Valamennyi országban a társadalmi és nemzeti felszabadulás harcosainak fontos eszmei-elméleti fegyverévé vált az imperializmusról, a szocialista forradalomról és a politikai hatalomnak a proletariátus által történő kivívásáról szóló lenini tanítás. Lenin egyik legfontosabb elméleti eredménye: a kommunista pártról, mint olyan, új típusú forradalmi proletárpártról szóló tanítása, amely képes arra, hogy a dolgozók részéről a politikai hatalom megszerzéséért vívott harc élére álljon. Az általa alapított párt először egyesítette a marxista elméletet a gyakorlattal, az oroszországi szocialista forradalom élére állt, és azt győzelmesen befejezte. Ez a példa számos országban befolyásolta a kommunista pártok keletkezését. Ma majdnem száz országban tevékenykednek aktívan kommunista pártok, amelyek a dolgozó nép boldogságáért folytatott küzdelem több mint 80 millió harcosát egyesítik soraikban.

Lenin elméleti alkotótevékenységének betetőzése, tanításának csúcsa: a szocializmus és a kommunizmus építésének útjairól szóló tudomány. Lenin több mint hat éven keresztül közvetlenül irányította a szocialista társadalom építését. Végakaratát teljesítik most a szovjet emberek a kommunista párt vezetésével a leghaladóbb társadalmat építve fel a Szovjetunióban.

A lenini eszmék befolyása a jelenlegi világban rohamosan növekszik. Ma az emberiség egyharmada halad a szocializmus útján. Európában és Ázsiában, Amerikában és Afrikában olyan országok vannak, és egyre erősödnek, amelyek már felépítették a szocializmust, vagy sikeres építésének alapjait rakják le.

Dmitrij Gajmakov,
a történelemtudományok kandidátusa,
az APN szemleírója

Kutatás-fejlesztés az EGK-ban

Vesztésre áll?

A technológiai versenyben Nyugat-Európa *vesztésre áll* — állította tavaly *Davignon*, a brüsszeli bizottság akkori elnöke. Az olajválságot követő időszakban a Közös Piac bizony alaposan lemaradt. 1978-ban még a legfejlettebb technikát hordozó termékek külkereskedelmében félmilliárd dolláros többletet realizált a közösség, 1982-re azonban a mérleg 10 milliárdos deficitté változott. Így amíg az 1978—82-es időszakban az USA-ban foglalkoztatottak száma évente átlagosan 1,4 százalékkal nőtt, addig az EGK-ban évi 0,3 százalékkal csökkent. A tengerentúlon munkahelyek keletkeztek, míg Nyugat-Európában *munkahelyek szűntek meg.* A kiutat Davignon csakis az erők egyesítésében, a közös kutatási-fejlesztési stratégia kialakításában láthatta.

A közös piaci tisztviselő egyáltalán nem túlzott. Azt, hogy Nyugat-Európa a tőkés világban *harmadik helyre szorult* az USA és Japán mögött, tények sora igazolja. A mikroelektronikában például már szinte csak a két ország „háziversenyéről" beszélhetünk. Angliában az állami segítséggel létrehozott Inmos elektronikai vállalatot nemrég magánkézbe kínálták volna — csak az amerikai leányvállalat iránt mutatkozott jószerivel érdeklődés. Nyugat-Európa berendezésgyártó vállalatai reménytelenül függnek a tengerentúli alkatrész- és részegység-szállításoktól és a műszaki fölény — például a japán fogyasztási elektronikában, optikai és fotócikkeknél — az áruházak pultjain is kezd mutatkozni.

A nyolcvanas évek közepére azért a Közös Piacon is megindult valami. A haladás sebességének megítélésekor persze tekintettel kell lennünk az integráció döntéshozatali mechanizmusának sajátosságaira. Arra például, hogy egyes kérdések *az alkudozás mechanizmusában* könnyen összekapcsolódhatnak más, szakmailag egyébként össze nem tartozó problémákban hozandó döntések kimenetelével. A jelek szerint a közösség két területen kíván előbbre lépni. Egyrészt közös kutatási-fejlesztési tevékenységet irányoz elő olyan területeken, ahol az integráció tagországai lemaradtak, másrészt pedig a különálló nemzeti piacok egységesítésével és összekapcsolásával a felzárkózás esélyeit kereskedelmi oldalról kísérli meg erősíteni.

Az együttműködés első lépcsője az úgynevezett *Espritprogram* elfogadása volt 1984. februárjában. E terv szerint öt év alatt mintegy 1,3 milliárd dollárt költenek mikroelektronikai fejlesztésre, szoftver-gyártásra, adatfeldolgozó rendszerek kialakítására. Közvetlenül vagy közvetve több száz nyugat-európai cég vesz részt a programban, részben anyagi eszközeivel is. Az Esprit filozófiája ugyanis az, hogy nem ad pénzt olyan célokra, melyekre magáncégek a sajátjukból nem hajlandók ugyancsak áldozni. Az 1,3 milliárd felét így a brüsszeli költségvetés biztosítja, a másik felét viszont az érdekelt vállalatoknak kell összeadniuk.

Az Esprit-terv kísérleti szakasza egyébként az idén lezárult és márciusban e mintára az EGK újabb akciót indított. Az erre szánt 1 milliárd dollár célja az alkalmazható tudományos eredmények létrehozása többek között a biotechnológia, a nem nukleáris energia, a rádióaktív hulladékanyagok tárolása és a sugárvédelem területén. Rövid távon talán még jelentősebb az az erőfeszítés, melyet az EGK a távközlési piac integrációja érdekében tesz. A jelenlegi helyzetre jellemző, hogy 10 tagországból kilencben digitális telefonközpontrendszer működik és összekapcsolásuk sem egyszerű feladat. Az egyes országokban a távközlés szektorában nemzeti monopóliumok működnek, melyek nyilvánvaló előnyt élveznek a jórészt költségvetési forrásokból finanszírozott megrendeléseknél. Itt az elképzelések csak fokozatos változást irányoznak elő.

A távközlés közös fejlesztését célzó, angol rövidítéssel RACE-nek nevezett program (maga a rövidítés egyébként angolul ugyancsak értelmes szó, *versenyt jelent*) 1985. július 1-én indul és *másfél évet fog át.* A tervek szerint kiterjed a száloptika alkalmazására, a műholdak meghonosítására a polgári hírközlésben, a digitális telefonközpontokra. Célul tűzi ki a RACE a nemzeti szabványok egységesítését is úgy, hogy elsőként a számítógépterminálok piacán jelennének meg az EGK-szabványok. Ha minden jól megy — és a RACE 1986 után is hasonló módon folytatódik —, akkor **1995-re a szakértők szerint létrejöhet az egységes** nyugat-európai távközlési piac. Ez *nem csekély eredményt jelentene,* hiszen ezt a célt eddig jogi, kereskedelmi, de nem kis részben nyelvi és kulturális okok miatt még csak megközelíteni sem lehetett.

G. Gy.—Sz. P.

Törölnek a katalógusból?

Bútorbukfenc

Az árakkal számolni kell – Mi állíthatja meg az export visszaesését? (1.)

A hír, amely 1982 után ismét a svédországi Almuthba indított, tömören így szólt: az idén „fejreáll" a magyar bútorexport.

A közlés persze, kiegészítésre szorul. Almuthban működik a világhírű IKEA központja: ez a mammutcég itt tervezi és szervezi vásárlásait a világ 50 országából — így a szocialista országokból s Magyarországról. Ugyanitt három esztendeje arról értesített az IKEA magyar osztályának vezetője, hogy *szép reményekre* jogosít a magyar bútoripar kivitele, s realitása van a magyar export jelentékeny növelésének.

És mi a helyzet ma? A kelet-európai vásárlási igazgató, *Peter Melin* szerint — a „vége" előtti pillanatokban vagyunk. Tavaly *folytatódott a visszaesés* — 4 millió svéd koronányi áruval *kevesebbet* tudtak venni Magyarországról —, az idén, mrácius elején pedig mindössze 10—11 milliós szállításra van szerződésük a magyar partnerekkel. Pedig a történet másként indult — *1979—1980-ban még 45—48 millió svéd koronányi bútort importáltak Magyarországról!* Ha ez így megy tovább — törölhetjük katalógusainkból az összes termékük. Mi ugyan sajnálnánk ezt, mert a pénzünk is bánná, s hosszúhosszú évek óta tartó kapcsolatunk szakadna meg.

A titok nyitja

Mielőtt e csöppet sem derűs történettel megismerkednénk — a helyzet jobb megértése végett — érdemes áttekinteni: mit jelent az IKEA? A legfontosabb megfogalmazás: szellemes vállalkozás. *Ingvar Kamprad,* a cég feje, akiről nem lehet pontosan tudni, hogy üzletembernek vagy bútortervezőnek zseniálisabb-e; még a negyvenes évek elején alapította és indította útjára az üzletet — *egy fészerben.* Akkor a megrendelőknek kerékpárral szállította le az elkészült árut... 1952-ben 1,2 millió svéd koronás eladásnál tart, húsz év múlva 311 milliónál — és 42 ezer négyzetméteres eladótérnél. Megkezdi ténykedését külföldön — először Európában, majd az USA-ban, Kanadában, Ausztráliában nyitott IKEA-áruházat, s mára eljutott a hálózat Kínába is. 1977—78-ban 1 milliárd 9 millió, 1980—1981-ben 3 milliárd 6 millió, 1983—84-ben 6 milliárd 7 millió a forgalma! Szédületes tempó, amit, láthatóan, a világméretű recesszió, meg a bútorpiacok visszaesése sem befolyásolt!

Felmerül a kérdés: *miért, hogyan?*

Akinek módja van a dolgok mögé nézni, több, merőben különböző, illetve sajátosan összefüggő tényezőt fedezhet fel. 1. Közepes árfekvésű, minőségű és kivitelű, de megbízható termékkínálat. 2. Különlegesen erőteljes marketingmunka, óriási reklámmal. 3. A vásárlók manipulálása a divattal. 4. Olyan alvállalkozók-gyártók, amelyek a lehető legolcsóbban képesek előállítani az IKEA által előre megtervezett, reklámmal besulykolt bútorokat, mert az IKEA legfontosabb alapelve: mindenkinél alacsonyabb áron kell vásárolni.

Ez utóbbi célért az IKEA szisztematikusan „beszervezte" a szocialista országokat is. Ma az NDK-tól mintegy 220—230 millió, Csehszlovákiától 100, Lengyelországtól 100—110, Romániától 120 millió korona értékű árut vásárol — s most indul a szovjet üzlete, amelytől Peter Melin „nagyon szép eredményt remél. Az szintén tény: a többi szocialista ország az utóbbi években 30—50 százalékkal *növelte eladásait* az IKEA-nál, s ez a tendencia most is tart, míg a magyar bútoripar eladásai *alaposan megfogyatkoztak.* A cég képviselői nagyon óvatosan fogalmaztak, amikor a jelenség okairól faggattam őket. Csak azt hajtogatták, hogy túl magasak a magyar üzemek árai, s a szerződések megkötése elhúzódik.

Versenyképtelenség

— *Nem említene néhány konkrétumot?* — kérdezem.

— Nem akarom lejáratni tisztelt magyar partnereimet. De egy esetet felidézek: 1984 augusztusában egy magyar üzemmel megállapodtunk egy árban, azt belenyomtattuk új katalógusunkba. Erre 1984 decemberében — minden külön értesítés nélkül — újabb 12 százalékos áremelést kért ez az üzem... Érti? Mi katalógussal dolgozunk, ami azt jelenti, hogy *egy évre előre közreadjuk teljes kínálatunkat, s feltüntetjük eladási árainkat.* Ettől nem térhetünk el, s nem is térünk el. Időközbeni árvitára tehát egyszerűen nincs hely. Tavaly 25 új terméket mutattunk be Budapesten, de e pillanatig sikert csak a Szék- és Kárpitosipari Vállalattal értünk el; két modellre szerződött. A többiek? Mi a legszolidabb áremelést tudjuk csak elfogadni, a 2—3 százalékosat, amit az infláció megenged —, a magyarok 15—40 százalékot követelnek! Ez nem megy.

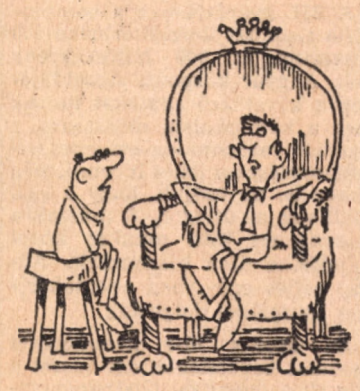

— *Gyakori megállapítás az IKEA-val szemben, hogy nem akar tisztességes árat fizetni!*

— Ha ez így lenne, akkor nem emelhetnénk évente a forgalmunkat 15—20 százalékkal, mert nem volna árunk. De 1470 szállító-, termelőüzem, szerte Európából — így jó néhány szocialista országokból — *örömmel szerződik velünk,* s ezért van mit kínálnunk, van bővítés. Ne feledje: mi adjuk a terveket, a teljes marketinget, a mi gondunk az eladás, a szerviz. Aki velünk szerződik, előnyhöz jut — hatalmas felvevőpiachoz, garantált, előre lekötött kapacitással. Néha gépek telepítésével, beállításával is segítünk.

Geist Róbert tanácsos, stockholmi kereskedelmi kirendeltségünk vezetője kifejezetten mérges volt a téma hallatán.

— Ha az IKEA-ügyet hallom, alig tudom magam tűrtőztetni. Néhányan otthon ezt a dolgot azzal akarják bagatellizálni: három évvel ezelőtt leértékelték a koronát a dollárhoz képest. A magyar külkereskedelem dollárban számol, tehát érvényesíteni kell az árfolyamveszteséget, s ezért óriási áremelést akarnak itt végrehajtani. Egyszerűen nem értem, miért nem értik meg: ezzel elúszhat az orruk előtt minden lehetőség! Miért nem vagyunk képesek megőrizni legalább azt az exportot, amit egyszer már megszereztünk?!

— *Mégis, mivel magyarázza a kialakult helyzetet?*

— Versenyképtelenséggel. Azzal, hogy bútorgyártóink jó része nem tud megbirkózni a gyenge termelékenységével, a magas önköltséggel, s ezt akarja itt áthárítani. A külpiac azonban nem vesz tudomásul ilyesmit:

Hasonló véleményen van *Csáki Tiborné,* az ARTEX vezérigazgatója:

— Itt van előttem egy mai tárgyalás jegyzőkönyve. Nyugatnémet vevőnk 93 DM-et kínál egy komódért, s ebben az árban benne van a lehetséges emelés is. A magyar gyártó igénye — 170 DM. Mondja, mit lehet ezzel kezdeni?! Ilyen áremelési törekvések a külkereskedők számára érvényesíthetetlenek. Ilyen ügyünk, ilyen helyzetünk pedig sorozatban adódik.

Az igazgatónővel és a második éve működő Möbel-Trade bútortervezők és külkereskedők közös vállalata vezetőjével, *Seres Évával* hosszan beszélgettünk. Szerintük az „IKEA-szindróma" súlyos tünet, amellyel szemben sürgősen tenni kellene valamit, ám a teendők bonyolultak — ezeken nem segíthet tűzoltó munka. Kiéleződött a verseny a nyugati piacokon, még a szocialista országok gyártói között is, és ebben a mérkőzésben a magyar bútoripar helye és lehetősége meghatározott, mert nehezen birkózik meg az NDK-, a román, a lengyel, a csehszlovák termékek áraival. Ha a mi üzemeink túl meredeken akarják emelni az exportárakat, akkor kizárhatják magukat ebből a mezőnyből. A magyar bútor számára viszont még nincs más mezőny, illetve alig van — nem a finn, a dán, az NSZK, az olasz, az angol termékek kategóriájába tartozik.

Nem viszi csődbe...

Az NSZK, Franciaország, USA, Ausztria piacain más gondok is adódnak.

Csáki Tiborné:

— Partnereink többsége a nyomott kereslet és az árak miatt azt szeretné, ha minél nagyobb átfutási időt engednének a fizetési határidőben. Továbbá, ha az áruk zömét a második és a harmadik negyedévben, rendkívül feszes határidőkkel szállítanánk — vagyis, mi készletezzük és előlegezzük meg a termékeket. Márpedig ez sérti az ARTEX és a Möbel-Trade anyagi érdekeit. Én pedig nem fogom csődbe vinni a vállalatomat, ezért csak azokat a megrendeléseket fogadja el a cég, amelyek nem követelnek tőlünk lehetetlen anyagi áldozatot.

— *Akkor is ez az álláspontjuk, ha az export csökken?*

— Az idén talán nem csökken, szinten marad. De megismétlem, az ARTEX nem tud és nem is fog anyagi áldozatot hozni, hogy *mindenáron* exportálhasson. Én azért vagyok felelős, hogy a vállalat *nyereséggel* működjön.

A bútorexport előtt tehát erőteljes külpiaci (és hazai) akadályok tornyosulnak — e tendenciát az is jelzi, hogy az ARTEX bútorkivitele lényegében 1983 óta *stagnál,* s az idén sem növekszik.

Annak ellenére, hogy kereslet már lenne, például az IKEA-nál. Idézzük ennek bizonyításául csupán azt, amit Almuthban búcsúzásul mondtak nekem:

— Akár 55—60 millió korona értékben is hajlandóak vagyunk vásárolni Magyarországtól. 1985-től irodát nyitottunk Budapesten, s egy ember egy hónapban két hétig járja az önök üzemeit, hátha közelebb jutunk a megállapodáshoz. A mi jószándékunk azonban nem elegendő az üdvösséghez, s nem tudjuk elfogadni, hogy sokáig csak mi invesztáljunk...

MATKÓ ISTVÁN

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Ujvilági éhezők

Bár már csaknem másfél éve tart a gazdasági fellendülés az Egyesült Államokban, az éhezők számának növekedési üteme mitsem lassult, s minden jel arra mutat, hogy így lesz ez jövőre is. Egy nemrégiben közzétett, 22 nagyvárost átfogó vizsgálat szerint a rendkívüli élelmiszersegélyek iránt benyújtott igények a városok mindegyikében növekedtek — átlagosan 35 százalékkal —, s az érintett települések több mint 80 százaléka jelezte: a tendencia megfordulása 1986-ban sem várható.

Szuperbenzinár

Olaszországban a hét végén ismét emelték a szuperbenzin árát, amely már egyébként is a legdrágább üzemanyagnak számít Nyugat-Európában: a 10 lírás emelést követően a szuper literje már 1340 lírába kerül.

Feketén olcsóbb

A Nemzetközi Kávészervezet (ICO) programot fogadott el, amely megtiltja az ICO termelő-tagjainak, hogy a szervezeten kívüli fogyasztók számára meghatározott exportárnál olcsóbban értékesítsenek azonos minőségű kávét.

A döntés előzménye: a közelmúltban gyakorlattá vált, hogy a kávészervezet termelő és exportáló tagjai engedélyezett exportkvótájukon felüli kávéfeleslegüket jóval a hivatalos ICO-árak alatt, szervezeten kívüli államok piacain értékesítették, ahol így féláron juthattak azonos mennyiségű és minőségű termékhez. (Egy font — tehát 0,45 kg — kávé világpiaci átlagára 1,30 dollár körül mozog.)

Álomgázsik

Tavaly átlagosan 15,6 százalékos fizetésemelést kaptak a legnagyobb amerikai vállalatok vezető beosztású alkalmazottai, miközben az egyszerű dolgozók bére csak 4,8 százalékkal nőtt — közölte az U. S. News and World Report. A legjobban fizetett amerikai vállalati vezető tavaly Barry Diller, a Gulf and Western-hez tartozó Paramount filmtársaság elnöke volt, akinek jövedelme elérte a 3,41 millió dollárt.

Vietnami olajtervek

Vietnamban az idén megkezdik egy nagy tengeri olajlelőhely kiaknázását, amely a becslések szerint több száz millió tonna nyersolajat rejt magában. Három-négy éven belül a termelést évi 10 millió tonnára kívánják növelni, ami kivitelt is lehetővé tesz, hiszen az országnak saját fogyasztásra mindössze 3 millió tonna kőolajra van szüksége.

Moszkvai Lenin-ünnepség

(Folytatás az 1. oldalról)

A szónok a továbbiakban arról szólt, hogy az imperializmus a haladás és a demokrácia erőinek elnyomásával próbál kiutat találni az őt sújtó válságból. Az agresszív körök és elsősorban az Egyesült Államok a nemzetközi élet minden területén a feszültség kiélezésére törekszenek. Felelőtlenül tovább erősítik az emberiséget katasztrófával fenyegető fegyverkezési hajszát, s a világnak hol egyik, hol másik részén provokálnak fegyveres konfliktusokat.

A Szovjetunió nemzetközi tevékenysége ezzel szemben a béke és a haladás hatékony eszköze. A szovjet emberek tudják, hogy miközben a békére törekszenek, nem gyengíthetik éberségüket sem. A Szovjetunió képes megvédeni vívmányait, és meghiúsítani az imperializmus harcias terveit.

Meggyőződésünk — folytatta Gejdar Alijev —, hogy a kellő közös erőfeszítésekkel *meg lehet javítani a nemzetközi helyzetet*, fel lehet újítani a békés, kölcsönösen előnyös politikai és gazdasági együttműködés kialakításának folyamatát.

A Szovjetunió támogatja azt a javaslatot, hogy a hirosimai atomtámadás negyvenedik évfordulójától, 1985. augusztus 6-tól kezdődően *hirdessenek moratóriumot* minden atomfegyver-kísérletre. Kész arra is, hogy haladéktalanul felújítsa a nukleáris fegyverek kipróbálásának teljes tilalmáról folytatott tárgyalásokat.

Kommunista műszakok a Szovjetunióban

Moszkvai tudósítónk telexjelentése.

Kommunista műszakokat tartottak a Szovjetunióban szombaton, Lenin születésének 115. évfordulója tiszteletére. A kommunista szombat keretében a hétköznapihoz hasonló jellegű, de annál *ünnepibb hangulatú* és alaposan előkészített műszakokat tartottak az ipari és mezőgazdasági termelő munkahelyeken és a szolgáltatásokban; akiknek pedig a hétköznapi munkája nem kapcsolódik a közvetlen termeléshez, azok az országos méretű tavaszi nagytakarításban vettek részt. Előzetes adatok szerint *a kommunista szombaton végzett társadalmi munka értéke mintegy egymilliárd rubelre tehető.* A munkahelyek többsége megtakarított energiát és anyagot használt föl. Volt, ahol ez alkalommal próbáltak ki új termelési módszereket, ötleteket, másutt az intenzitás ésszerű növelésének lehetőségeit.

Ilyenformán a kommunista szombat nemcsak a mindig szükséges és konkrét pótlólagos *termelési* érték forrása, hanem egy majd csak a későbbiekben anyagi erővé váló *szellemi* tőkéé is. A hosszú, gondos és alapos előkészítés lehetővé tette, hogy a kommunista műszak egyúttal *kísérleti műszak* is legyen.

A ZIL gyáróriásban a kommunista szombat többletterméke 500 teherautó és 500 hűtőszekrény volt. A gyár központi szereldéjében a következő adatokat tudtuk meg a kommunista műszakról, s ezekből valószínűleg *országos következtetéseket* lehet levonni, még akkor is, ha tudjuk, hogy a ZIL fölül van az átlagon. A műszakra jelentkezett 3500 munkás közül mindössze *öten* hiányoztak. Aznap teljes egészében megtakarított energiából dolgoztak.

Az április 20-i kommunista szombat bevételének egy részét a zilesek a moszkvai *Győzelem emlékmű* számlájára fizetik be, egy másik része a gyári *szociális létesítmények* céljait szolgálja. A szovjet lapoknak és a tv-híradónak az utóbbi napokban közölt beszámolói szerint a tavalyi lenini műszakból befolyt összegeket az SZKP KB és a Minisztertanács — a dolgozók kívánságainak eleget téve — az anya- és gyermekvédelem javítására, a nyugdíjasok egészségügyi ellátásának bővítésére fordította.

(szalay)

Koszorúzás Budapesten

Vlagyimir Iljics Lenin születésének 115. évfordulója alkalmából koszorúzási ünnepséget rendeztek hétfőn a szovjet állam és a Szovjetunió Kommunista Pártja alapítójának, a nemzetközi munkásmozgalom kiemelkedő személyiségének budapesti szobránál, a Dózsa György úti Felvonulási téren.

Felcsendült a szovjet és a magyar himnusz, majd *Benkő Péter* színművész előadásában *Nicolás Guillén* Lenin című verse hangzott el. Ezután a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi és Budapesti Bizottsága nevében *Apró Antal*, a Központi Bizottság tagja és *Borbély Gábor*, a Budapesti Pártbizottság titkára; a Minisztertanács nevében *Kamara János* belügyminiszter és *Medve László* egészségügyi miniszter; a Szovjetunió budapesti nagykövete nevében *Ivan Abolimov* követtanácsos, *Bajkal Gabitov* tanácsos és *Vlagyimir Zotov* ezredes, katonai és légügyi attasé helyezte el a megemlékezés és a hála virágait a szobor talapzatán. A Szakszervezetek Országos Tanácsa képviseletében *Ország Ferencné* és *Ligeti László*, a SZOT alelnökei, a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottsága részéről *Szandtner Iván*, a KB titkára és *Hegedüs D. Géza*, a KB tagja; a Magyar Szovjet Baráti Társaság Országos Elnöksége nevében *Duschek Lajosné*, az MSZBT alelnöke és *Drucker Tibor*, az MSZBT ügyvezető elnökségének tagja; a Fővárosi Tanács képviseletében *Stadinger István*, elnökhelyettes és *Varga Sándor*, a Fővárosi Tanács pártbizottságának első titkára koszorúzott.

A kegyelet virágait helyezték el a Lenin-szobor talapzatán az MSZBT tagcsoportok, a fővárosi dolgozók és fiatalok képviselői is.

A koszorúzási ünnepség az Internacionálé hangjaival ért véget.

A nap folyamán országszerte megkoszorúzták a Lenin-emlékműveket.

Ma kezdődik

A magyar—japán klub ülése

Tokióban ma kezdi meg munkáját a magyar—japán gazdasági klub 12. ülése. A kétnapos tanácskozás napirendjén a két ország közötti gazdasági és kereskedelmi, valamint pénzügyi együttműködéssel összefüggő kérdések szerepelnek.

A magyar delegáció vezetője *Székács Imre*, a klub magyar tagozatának elnöke, a TESCO vezérigazgatója. A delegációban több hazai külkereskedelmi és termelő vállalat, továbbá pénzintézet képviselteti magát. A japán küldöttség élén *Ivata Kazuo*, a Toshiba volt elnöke és jelenlegi tanácsadója, a klub japán tagozatának elnöke áll, s a népes delegáció a hazánkkal kapcsolatban álló vállalatok, kereskedőházak és pénzintézetek tekintélyes képviselőit tömöríti.

A magyar—japán gazdasági klub 12. ülésével egy időben nyitja meg kapuit Tokióban az a nagyszabású nemzetközi vásár, amelyen több magyar vállalat mintegy háromszáz négyzetméternyi területen képviselteti magát. *(MTI)*

KÖZÉLET–DIPLOMÁCIA

Bemutatkozó látogatás

Kádár János, az MSZMP főtitkára, *Lázár György*, a Minisztertanács elnöke és *Sarlós István*, az Országgyűlés elnöke bemutatkozó látogatáson fogadta *Dangászürengiu Szaldant*, a Mongol Népköztársaság magyarországi nagykövetét.

Vatikáni delegáció tárgyal Budapesten

Miklós Imre államtitkár, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke fogadta a vatikáni küldöttséget, amely *Luigi Poggi* érsek, rendkívüli felhatalmazású pápai nuncius vezetésével, hivatalos látogatáson tartózkodik hazánkban. A szívélyes légkörű megbeszélésen véleményt cseréltek a kölcsönös érdeklődésre számot tartó kérdésekről, a kétoldalú kapcsolatok alakulásáról.

A vatikáni delegáció látogatást tett *Lékai László* bíboros, esztergomi érseknél, találkozott a püspöki kar tagjaival és felkeresett több egyházi intézményt.

Békemozgalmi találkozók a 40. évfordulón

Hétfőn hazaérkezett az NDK-ból az Országos Béketanács küldöttsége, amely a fasizmus felett aratott győzelem közelgő 40. évfordulója alkalmából Berlinben megrendezett nemzetközi békekonferencián vett részt. Ugyancsak hétfőn érkezett haza az OBT delegációja az olaszországi Collegnóból, ahol az évforduló alkalmából — a testvérvárosok, így Sárospatak küldöttének részvételével — békemozgalmi rendezvényeket tartottak.

Kitüntetés

Az Elnöki Tanács *Tóth Sándor* határőr ezredesnek a Belügyminisztériumban végzett több évtizedes eredményes munkája elismeréseként, nyugállományba vonulása alkalmából a Szocialista Magyarországért Érdemrend kitüntetést adományozta. A kitüntetést *Kamara János* belügyminiszter adta át.

Az anyanyelv hete

Hétfőn Baranyában — előadásokkal, kiállításokkal, filmbemutatókkal — megkezdődött az idei anyanyelv hetének programja. A hagyományos tavaszi eseménysorozatnak minden évben más-más megye a házigazdája. Az idén Baranyának jutott ez a megtisztelő szerep.

A Pécsett tartott központi ünnepségen *Takács Gyula*, a Baranya megyei Tanács elnökhelyettese köszöntötte a részvevőket, majd *Benke Valéria*, a Társadalmi Szemle szerkesztő bizottságának elnöke mondott beszédet.

Máriakéménd lobogója

Jubileumi nemzeti zászlót adományozott lakói kimagasló településfejlesztő társadalmi munkájának elismeréséül a Baranya megyei Máriakéméndnek a Hazafias Népfront Országos Tanácsa. A Népköztársaság címerével ékesített selyemlobogót a hétfői ünnepi falugyűlésen *Szentistványi Gyuláné*, a HNF Országos Tanácsának alelnöke nyújtotta át a községet képviselő *Nagymiklósi Ferencnének*.

Kereskedelemfejlesztési szeminárium

Nemzetközi szeminárium kezdődött hétfőn a fejlődő országok kereskedelemfejlesztéssel foglalkozó vezető beosztású szakértőinek részvételével a Magyar Kereskedelmi Kamara székházában. A háromhetes szeminárium Helsinkiben kezdte, majd Stockholmban folytatta és április 26-án Budapesten fejezi be munkáját.

Magyarországi tartózkodásuk során a fejlődő országokból érkezett szakemberek tájékozódnak a magyar gazdaság helyzetéről.

Elhunyt Révész Ferenc

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy *Révész Ferenc* elvtárs, a munkásmozgalom régi harcosa, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár nyugalmazott főigazgatója április 21-én szívroham következtében elhunyt.

Révész Ferenc elvtárs temetése április 29-én, hétfőn 15 órakor lesz a Mező Imre úti temetőben.

Elhunyt elvtársunk barátai, harcostársai, volt munkatársai 14.30 órától róhatják le kegyeletüket a Mező Imre úti temető díszravatalozójában.

Az MSZMP Központi Bizottsága
Budapest Főváros Tanácsa

*

Révész Ferenc 1912. december 9-én munkáscsaládban született. Édesapját, aki tevékenyen részt vett a munkásmozgalomban, a nyilas Számonkérő Szék 1944-ben kivégeztette. Ugyanebben az évben öccsét is kivégezték a nyilasok.

Révész Ferenc 1931-ben érettségizett. 1933-tól öt éven át a Fővárosi Gázművek tisztviselője volt. 1938-ban politikai okokból letartóztatták. Hat hónapot toloncházban töltött, majd feketelistára került. A Horthy-korszakban többször letartóztatták. 1941-ben Erdélyben, 1943-ban a Szovjetunióban volt munkaszolgálatos. 1944 márciusában, a németek bevonulása után ismét letartóztatták és internálták, majd koncentrációs táborba került.

Révész Ferenc 1930-ban lépett a párt tagjainak sorába. A következő évtől — 1934-ig — az Országos Ifjúsági Bizottság titkáraként tevékenykedett; előadásokat, szemináriumokat tartott, cikkeket, könyveket írt. 1945-től a Szociáldemokrata Párt Központi Bizottságának, majd Politikai Bizottságának volt a tagja. A két párt egyesülésétől 1951-ig az MDP Központi Vezetőségének, majd 1970-től haláláig az MSZMP Központi Bizottságának tagja volt.

Munkássága során mindvégig aktív közéleti tevékenységet folytatott. 1948-tól 1951-ig az MDP Központi Vezetősége agitációs és propagandaosztályának helyettes vezetőjeként dolgozott. Másfél évig a Pártmunkás című folyóiratot szerkesztette. 1951 májusától 1956 szeptemberéig a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának osztályvezetője, 1956. szeptember 1-től nyugdíjba vonulásáig a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár igazgatója, majd főigazgatója volt.

Közéleti tevékenységét több magas kitüntetéssel ismerték el. 70. születésnapján a Magyar Népköztársaság Babérkoszorúval ékesített Zászlórendjével tüntették ki; megkapta többek között a Munka Vörös Zászló Érdemrendjét, a Magyar Népköztársaság Zászlórendjét, a Szocialista Hazáért Érdemrendet, s több alkalommal a Munka Érdemrend arany fokozatát.
(MTI)

Törvényszéki tudósítás

Bűncselekmény — indíték nélkül

Életveszélyt okozó testi sértésekért, mint különös visszaesőt öt és félévi szabadságvesztésre ítélte a Legfelsőbb Bíróság Gerhard Ferencnét, győri lakost. Az ügy közvetlen előzményeinek ismeretében is nehéz eldönteni, mi váltotta ki az asszony dührohamát, miért kapta föl a kést, és miért sebesítette meg a számára jóformán ismeretlen férfit.

Tudósítónktól.

A középkorú asszony másodszor áll bíróság előtt, mindkét esetben életellenes bűncselekmény a vád. Erős felindulásban elkövetett emberölés miatt 1976-ban ítélték négy év szigorított börtönre. Férje akkor megverte, az asszony pedig egy késsel hadonászva, *olyan szerencsétlenül szúrta meg a férfit, hogy az elvérzett*, a lakásra érkező mentők már nem segíthettek.

Gerhard Ferencné 1979-ben feltételesen szabadult. Elhelyezkedett, munkahelyén azonban nem sikerült beilleszkednie, úgy érezte, ferde szemmel figyelik kollégái, hiszen mindenki tudta, miért volt börtönben. Ez állandó feszültséget teremtett benne. Legutóbbi mukahelyén hivatalsegéd volt, csak azért helyezkedett el, hogy tanulhasson. Az általános iskolát ugyan elég nehezen végezte el, mégis beiratkozott közgazdasági szakközépiskolába, melyet azonban tíz hónap múlva otthagyott.

„Lakásából gyakran hallatszott hangos sírás, azután minden átmenet nélkül nevetés. Én barátokat soha nem láttam" — vallotta Gerhardnéről az egyik tanú. Aznap, 1984. január 2-án se közeli ismerősökkel szórakozott Gerhardné. Csak felszínesen ismerte a férfiakat, akikkel italozott, s különösebb invitálás nélkül velük ment egyikük lakására is. Amikor az alkalmi társaság este felé szedelőzködni kezdett, Gerhardné észrevette, hogy táskáját valahol elveszítette. Arra gondolt, hogy a férfi lakásán hagyta — visszament megnézni. P. Tibor a konyhában üldögélt, szinte alig ismerte az asszonyt, azt se tudta, hogy hirtelenjében mitől jött indulatba Gerhadrné. Az asszony fölkapta a konyhakést, mellbe szúrta P. Tibort, azután kiabálva elrohant: „Jaj, megszúrtam, hívjanak orvost" — üvöltözte. P. Tibor életveszélyes állapotba került, ám sikerült megmenteni — a közepes erejű szúrás a mellkasát érte. Maga se érthette, mi történt, kezdetben mentegetni próbálta az asszonyt, mert tudta róla, hogy egyszer már elítélték. Ezért azt vallotta, hogy saját magát sebesítette meg, Gerhardnénak semmi köze az egészhez. Pillanatok alatt zajlott le a dráma. Gerhardné mindmáig állítja, hogy nem emlékszik semmire sem, s ha mégis megszúrta volna P. Tibort, akkor se tudja miért tehette...

Az orvosszakértői vélemények ellentmondóak, az Egészségügyi Tudományos Tanács megállapítása szerint pedig felelős tettéért; tudta, mit tesz, nem gyengeelméjű, bár enyhe mértékben kétségtelenül pszichopata személyiség. Az első fokú bíróság januárban végül négy és fél évi szabadságvesztésre ítélte, az ügyész súlyosbításáért, a védő enyhítésért fellebbezett. Közvetlenül a tárgyalás előtt beszélt a vádlottal a védő: az asszony még mindig tagadta a bűncselekményt, ezért a fellebbezést módosította az ügyvéd: felmentésért folyamodott. Érvelése kétségtelenül figyelemre méltó; azt fejtegette, hogy a bűncselekmény motívuma számára homályos. Vajon ha beszámítási képessége teljes birtokában emelt kést a vádlott, akkor mi késztette arra, hogy a számára jóformán ismeretlen férfit megszúrja?

Az ítélet mindenesetre jogerős.